

Λεύθερο Πνεύμα

ΡΕΥΝΑ - ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ - ΤΕΧΝΗ - ΚΡΙΤΙΚΗ

Ίδρυτής - Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας Χρόνος 14ος Τεύχος

58

Θέματα:

- Επιφυλλίδα
- Οι έννοιες του χρόνου[†]
- Παγκόσμια ποίηση
- Ελληνική ποίηση
- Νέοι ποιητές
- Ευρωπαϊκή πεζογραφία
- Ανέκδοτο αριστούργημα του Ντιντερό
- Αντιστασιακή Λογοτεχνία
- Ιστορική δοκιμογραφία
- Στοχασμοί
- Ρεαλιστική διηγηματογραφία
- Ταξιδιωτικές εντυπώσεις
- Από την Αλβανία και την ΕΣΣΔ
- Κριτική Λογοτεχνίας
- Θεατρική ζωή και κίνηση
- Ένα μονόπραχτο δράμα
- Με το σφυρί στα καμώματα
- Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα
- Εξήντα μαχητικά σχόλια
- Με την πειθώ των αριθμών
- Μηνύματα στο «Ελ. Πνεύμα»
- Ένα γράμμα του Ραμίζ Αλία
- Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα

«Σ' όλο τον κόσμο ξαστεριά
σ' όλο τον κόσμο ήλιος»

Πρωτότυπη Επιθεώρηση αγωνιστικής Λογοτεχνίας και κριτικού προβληματισμού.
Μαχητικό όργανο διαφώτισης και πνευματικής καλλιέργειας του λαού.

Όσο σημειώνω, τα σημειώνω γιατί δεν υποφέρω να βλέπω το άδικο να πνίγει το δίκαιο

Μακρυγιάννης

Περιεχόμενα

Επιφυλλίδα:

Ο χρόνος και η ανατολή του 1986:	
Λ. Μάλαμα	193
Χαιρετισμοί (από το 1959): Λ. Μάλαμα	196

Παγκόσμια ποίηση

Από ΕΣΣΔ μετ. ο Γ. Βελλάς	197
Από Βουλγαρία	
μετ. η Αγνή Σωτηρακοπούλου	197
Από Καμερούν μετ. η Γούλα Σμυρνιώτη	198
Από Γαλλία μετ. η Αγνή	
Σωτηρακοπούλου	198

Ελληνική ποίηση

Αντώνη Κυριακόπουλου: Δυο ποιήματα	199
Πάνου Βοζίκη: Δυο ποιήματα	199
Μαίρης Τράνακα: Ψυχή μου	200
Ζαφείρη Στάλιου:	
Τα πεинаσμένα παιδιά του κόσμου	200
Βαγγέλη Σουλτάνη: Αφορισμός	201
Στεφανίας Καλού: Τρία ποιήματα	201
Αλέκου Χρισσοστομίδη: Εν ζωή	202
Γιώργου Δημακόπουλου:	
Η αγάπη που 'φυγε	202
Γιώργου Δ. Κουλούκη: Το έρημο	202
Νίκου Στ. Δημητρακόπουλου:	
Ελεγεία στο Μολδίζε	202
Σταύρου Μελισσινού:	
Σε μάρτυρες λευτεριάς	203
Κώστα Πηγαδιώτη: Η μετακόμιση	203
Ταξιάρχη Ζαγγανά: Δυο ποιήματα	203
Νίκου β. Καρατζένη: Μήνυμα	204

Νέοι ποιητές

Γιάνας Κακολύρη: Χαμένο όνειρο	204
Αντώνη Κωστόπουλου:	
Ελεύθερος σφυγμός	204
Κώστα Αγγελίδη: Η στάση	204

Ευρωπαϊκή πεζογραφία

Ντενί Ντιντερό: Συμπλήρωμα στο ταξίδι	
του Μπουκαινβίλ ή διάλογος Α και Β	205

Ελληνική πεζογραφία

Κ. Τσιγάρα: Ημερολογιακές διαπιστώσεις	
και παραινέσεις	209
Βίκης Ζαγκαβιέρου: Απαρτχάιντ	210
Ερρίκου Βλάχμπεη: Τριάντα μέρες:	214
Γιώργου Παπαστάμου:	
Μενεδήμου 40 Χαλκίς	217
Λάμπρου Απ. Τατσιόπουλου:	
Ξένοι και ξενοκίνητοι:	219

Νότες από την Εθνική Αντίσταση

Αναστάση Τακά: Για τον 'Αρη	221
'Ορκοι πατριωτών και προδοτών	221
Γιώργου Κοτζιούλα:	
Σε νεκρούς ήρωες του ΕΛΑΣ	222
Παναγιώτη Τσουτάκου: Εγώ ο Λαός	222

Ταξιδιωτικές εντυπώσεις

Λάμπρου Μάλαμα:	
Περιηγητικές ματιές στην Αλβανία	223
Γιάννη Μουγογιάννη:	
Ταξιδεύοντας στην ΕΣΣΔ	225

Κριτική Λογοτεχνίας

Λάμπρου Μάλαμα: 30 σημειώσεις	
για αντίστοιχα βιβλία	227
Ιάσωνα Ευαγγέλου:	
Σημείωμα για τον Γ. Κουλούκη	231

Θεατρική ζωή και κίνηση

Λάμπρου Μάλαμα:	
«Ο θάνατος του εμποράκου» και «Ο μπαμπάς μας	
ο αναρχικός»	233
'Αλκη Φωτεινού: Διάφορα σχόλια	
για το θέατρο	234
Κώστα Βαλέτα:	
Γνωριμία στις φυλακές (μονόπραχτο)	235

Με το σφυρί στα καμώματα

(Σχόλια του 'Αλκη Φωτεινού)	239
-----------------------------------	-----

Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα

(Σχόλια του Στέλιου Κεντηρή)	242
------------------------------------	-----

Με την πειθώ των Αριθμών

Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»

'Ενα τιμητικό γράμμα του Ραμίζ Αλία	252
Το τελευταίο μήνυμα του 'Αγγελου Δόξα ...	253

Επιλογές πνευματικών και

καλλιτεχνικών γεγονότων	253
-------------------------------	-----

«Ελεύθερο Πνεύμα»

ιδιοκτήτης - υπεύθυνος - εκδότης

Λάμπρος Μάλαμας

Διεύθυνση σύμφωνα με το νόμο:

Ε. Βενιζέλου 188 - Γιάννινα

τηλέφωνο: 0651.22030

Τιμή τεύχους δρχ. 250

Χρονιάτικη συνδρομή 1000

Ιδρύματα-Σύλλογοι- Δήμοι 3000

Εξωτερικού δολάρια 20

'Υλη - αλληλογραφία - επιταγές στον ίδιο.
Φιλοξενούνται μόνο δημοσίευτες συνεργασίες και χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

λευθερο Πνεύμα

Πνεύμα — Στοχασμός — Τέχνη — Κριτική
Επιφυλλίδα — Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας

Β' Εκδοτική Περίοδος
χρόνος 14ος, Τόμος 7ος
Τεύχος 58
Οκτώβρης-Νοέμβρης
Δεκέμβρης 1985

Η επιφυλλίδα μας

Ο χρόνος και η ανατολή του 1986

Του Λάμπρου Μάλαμα

Η ανατολή του νέου χρόνου, βρίσκει πάλι τον πλανήτη μας πολυταραγμένο κι ανάστατο. Οι πολεμοκυπηλικοί κύκλοι που παθαίνουν βλάβες τα φρένα τους, παραδοκούν, εμπαίζουν και απειλούν, με νετρόνια, πρωτόνια και «πόλεμους των άστρων»... να κάνουν τον κόσμο και τη γη μας στάχτη!

Ζούμε σε μια εποχή φρικιαστικής και πρωτάκουστης βίας και βαρβαρότητας.

Θέλουν να εξαφανίσουν την όμορφη ζωή, τη γεννοβόλα φύση, τον πολιτισμό της ανθρωπότητας. Οι δίκαιοι κι εύλογοι πόθοι των λαών, για παγίωση μιας παγκόσμιας ειρήνης, παραμένουν φρούδες ελπίδες και όνειρα που εξυφαίνονται.

Μαφίες και καμόρες του κακού λυμαινούνται τις κοινωνίες· και το κακό παραμένει ατιμώρητο. Μα... «αν δεν τιμωρούνται οι κακοί, απλώνει το κακό παντού κι όλους τους πνίγει». Λέει ο Ευριπίδης στην «Εκάβη» του.

Ο νέος χρόνος, είτε ν' αλαφρώσει τις πληγές και τους πόνους, από τις εξοντωτικές πολεμικές συγκρούσεις και μανίες.

Οι λαοί της οικουμένης ας νιώσουν τη δύναμή τους· κι ας ενωθούν ας απλώσουν τα χέρια τους ν' αγκαλιάσουν και να ζεστάνουν τις ψυχές τους, με τα τραγούδια της ενότητας, της σύμπνοιας και της αδερφοσύνης.

Έτσι ορίζει κι αξιώνει κι ο Αριστοφάνης στο έργο του «Ειρήνη»:

«Μούσα διώξε μακρυνά σου μακρυνά τους πολέμους

κι έλα με μένα το φίλο σου
εδώ να χορέψεις,
για τους γάμους των θεών,
να πεις τραγούδια
για ηρώων φαγοπότια
και γι' αθάνατων
χαρούμενες γιορτές».

*

Το 1985 τέλειωσε και ξόφλησε. Κάθε παλιό γερνάει και πεθαίνει.

«Ως άνθος μαραίνεται και ως όναρ παρέρχεται». Μα η ζωή προχωρεί. Πρέπει να μας απασχολούνε πίοτερο, τα ζωντανά πρόσωπα και πράγματα.

Ο χρόνος ο νεκρός, είναι καιρός χαμένος. Εμείς οι ενεργητικοί, ας αγρυπνούμε.

Βέβαια, μετά τη μέση ηλικία, ο χρόνος τρέχει πιο γοργά. Η αίσθηση της ροής του, γίνεται οξύτερη.

Ο χρόνος τρέχει σα νερό. Αλλά κι «ο άνθρωπος είναι νερό που τρέχει» όπως έ-

λεγε ο Τολστόη. Κι ο Βηλαράς μας, με πικρή νοσταλγία τραγούδησε πως:

*«Τα νιάτα φεύγουν κόρη μου
σαν ποταμιού νερό»...*

Ο χρόνος δεν είναι τίποτ' άλλο, παρά, η αέναη κίνηση των μορφών της υλικής ζωής και φύσης, μέσα σ' ένα χώρο.

Ο χρόνος διαγράφεται από την πνευματική και υλική υπόσταση του *είναι* και του «γίγνεσθαι».

Στα άτομα χρειάζεται η μόρφωση, και η δράση του αγαθού και του ωραίου, για το σύνολο, με τη διάπλαση μιας δημιουργικής συνείδησης μέσα στο χρόνο, για να μη χάνεται άπραγος, άχαρος και ανώφελος.

Όταν κοιτάζουμε τον κόσμο γύρω μας... και τον λυπούμαστε... πρέπει ν' αγωνιζόμαστε να τον αλλάξουμε προς το καλύτερο.

Τιμή σε όσους μ' όποιο δυναμισμό, τον κάνουν ανθρωπινότερο.

Χωρίς τη συνείδηση της δουλειάς, της λογικής και του δίκιου, της ευγενικής άμιλλας και της ανεξάρτητης εθνικής προκοπής, οι άνθρωποι δεν μπορούν να διαπρέψουν σαν ομαδικά και κοινωνικά σύνολα, για να ζουν ειρηνικά κι ευτυχισμένα.

Όταν γινόμαστε άρνηση και όχι θέση στη ζωή των άλλων, ο χρόνος μας φεύγει κενός· χάνονται οι ελπίδες και τα όνειρα, ανεκπλήρωτα.

Οφείλουμε να προσαρμοζόμαστε με νομοτελειακές θέσεις και εντελέχειες στην ιστορικοκοινωνική και μορφική εξέλιξη της ύλης, του ανθρωπιστικού μας βίου.

Ο άνθρωπος, έχει τη δύναμη, ν' αξιοποιεί και να δαμάζει το χρόνο, με ηθικές ενέργειες και πράξεις.

Ο χρόνος, είναι σαν τη σφαίρα της γης, που γυρίζει και συνθλίβει όσους λαούς κι ανθρώπους δεν έχουν λύσει τα βασικά, τα ζωτικά τους προβλήματα. Συνθλίβει κι εκείνους που υποφέρουν με τ' όραμα της παγκόσμιας ειρήνης, της φιλικής συνεργασίας, χωρίς κηδεμονίες· και της περιπόθητης εθνικής ανεξαρτησίας.

Η υπόσταση του χρόνου και του χώρου, ενσαρκώνεται από επιστημονικά και πειθαρχημένα συστήματα εργασίας· και πάνω απ' όλα, από αίσθημα ευθύνης.

Στη χώρα μας, συμβαίνουν συχνά δυσάρεστες αντινομίες. Όλοι ζητάνε δικαιώματα και παραδικαιώματα, χωρίς να συναισθάνονται και να επιτελούν υποχρεώσεις.

Το 1986, μας βρίσκει παρασυρμένους και μνημένους σε ακατάσχετες απληστίες και ξιπασμένες τάσεις, παραπολυτέλειας και υπερκατανάλωσης, με δανεικά και ξένα, χωρίς συγκρατημό και μέτρο, στη ζήλεια και στην τρέλα των οποιονδήποτε εισαγόμενων προϊόντων...

Δε βλέπουν, δεν ψυχολογούν οι υπεύθυνοι πως, οι πιότεροι αγοραστές, αδιαπαιδαγώγητοι όταν είναι, μπλέκουν εύκολα σε γρανάζια και τροχοπέδες ενός ανεργμάτιστου και βλαβερού καταναλωτισμού, που εκμαυλίζει την υστερία, την αποχαύνωση, κι έναν παράκαιρο θάνατο από κόρο;

Η χρονιά του 1985 έφυγε, με πολλές μεμψιμοιρίες, νοσηρούς εγωισμούς και αρχομανίες.

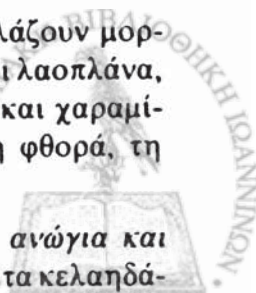
Οι Έλληνες είμαστε πολυλογάδες και τραλαλάδες. Ξέρουμε να τραγουδάμε, να μην ιδροκοπάμε· και σε αυτόχθονη πρόοδο... με βήματα χελώνας να προχωράμε.

Μα στα πολιτικά, και στα ποικίλα και παράφωνα, παραθρησκευτικά τραγούδια που μετέχουμε... δεν ξεκρίνουμε καλά καλά, με ποιούς κάνουμε χορωδίες(!)

Με τα λόγια βέβαια, δεν πάμε μπροστά σαν έθνος. Τα άτομα που δεν έχουν εφόδια σωστής παιδείας, ωφέλιμων γνώσεων και υγείας, δεν είναι ικανά να καλλιεργήσουν καρποφόρα το έδαφος της σιγουριάς και της ευημερίας.

Παλιά συστήματα που αλλάζουν μορφές και μέθοδες... και γίνονται λαοπλάνα, πολύπλοκα και παγιδευτικά· και χαραμίζουν το χρόνο στην άκαρπη φθορά, τη διαφθορά και την αδράνεια.

Με τα λόγια... «*χτίζουμ' ανώγια και κατώγια*». Αλλά, τα χείλη που τα κελαηδά-

νε, δε σπρώχνουν σε παραγωγική δουλειά. Μας κρατούν στην κοροϊδία και στην τεμπελιά. Την προκοπή την παρακινεί και την οικοδομεί, η ηθική συνείδηση και η φιλοτιμία.

Τον κόσμο τον αλλάζουν τα μπράτσα, η δύναμη της ψυχής και των χεριών.

Και τις ρίζες π' αναβλασταίνουν, τις ποτίζει ο τίμιος ιδρώτας.

Σε κάθε φαινόμενο, η καθαρή και λογική έννοια, η σωστή επιστημονική και διαλεκτική ανάλυση, δίνει την ουσία και τη γνώση, που σφραγίζει το κύρος της αλήθειας.

Οι αντιδιαλεκτικοί, πιστεύουν πως, ο χρόνος, είναι μες στη σκέψη τους, ή στη νωθρή και στείρα, κλειστή ατομική συνείδηση.

Συσκοτίζουν την καθαρή σκέψη και την επιστημονική αντίληψη και γνώση.

Μύριες ανθρώπινες γενιές πέρασαν από τούτον τον πλανήτη μας, και αγωνίστηκαν, με την απαντοχή των ευκαιριών του χρόνου, για μια καινούρια καλύτερη ζωή, για τα ιδανικά της Λευτεριάς και της Ειρήνης.

Πολλοί, έγιναν σταθμοί στην ιστορία, καθώς αφύπνισαν λαούς και συνειδήσεις· και άνοιξαν πλατιούς ορίζοντες προόδου.

Χρόνοι που 'φεραν αναστάσιμα λυτρωτικά μηνύματα.

Χρόνοι που γέννησαν αιώνια ανοιξιότικα μοσχοβολήματα.

Χρόνοι που έβασαν τόπους, με το άλικο αίμα τόσων γενεών.

Χρόνοι που σημάδεψαν τη βασανιστική πορεία των λαών.

Πόσοι χρόνοι δεν έσβησαν αμέτρητες μορφές ζωής, σαν τα θλιμμένα κεριά, στ' αβυσαλέα σκοτάδια της λησμοσύνης των αιώνων...

Με πόση σκληρότητα κι αναλγησία, αυτοί οι πανδαμάτορες χρόνοι, διαφορετικές του χώρου και του *είναι*, δεν έδωσαν ακμή και παρακμή, κι αφανισμό σε κόσμους πολυσύνθετους; Αλλά και σα φορείς της λήθης και αυθεντικοί γιατροί

των πόνων, οι χρόνοι, πόσες λύπες δεν πράυναν και δεν εσφούγγισαν από καρδιές, με την αείρροη σαρωτική τους κίνηση!

Σε μας ο χρόνος, στέκει πότε πότε τιμωρός, για κάποιες υπαιτιότητες κι ευθύνες, ανακολουθίες, στασιμότητες ή πισωδρομήσεις.

Ο χρόνος δεν πρέπει να κυλάει θολός και άβουλος, να σαρακιάζει τις ψυχές, να πλημμυρίζει πόνους τους σκλάβους της ανάγκης.

Ο χρόνος, μας φεύγει κάτω από τα πόδια μας, χωρίς την επιτέλεση ενεργειών και πράξεων, για το καλό των όλων.

Ας μη καθηλωνόμαστε, από άγνοιες κι ολιγωρίες, σε άραχλες μοίρες και αποστασίες.

Χάνουμε τις πιο πλούσιες αγάπες κι ομορφιές, όταν δε συμβάλουμε και δε συντελούμε όλοι, σε κοινές δημιουργίες και χαρές.

Πώς αλλιώς θα κρατήσουμε, και θα καλλιεργήσουμε, όποιο θετικό παραδοσιακό στοιχείο πολιτισμικό, μας αφορά σα γένος των Ελλήνων; Πώς θα δημιουργήσουμε νέο πνευματικό πολιτισμό, που νά 'χει τέτοιο φως και δύναμη, να καταυγάζει, να συντρίβει τα σκοτάδια, τα ένστιχτα της βίας και της απανθρωπιάς, προτού να ξεφυτρώνουν;

Πρέπει να διώξουμε και ν' αφορίσουμε, τα κατά συνθήκη ψέματα. Να μην κάνουμε το χρόνο βραχνά, σε άλυτα προβλήματα.

Οφείλουμε να υπερασπίζουμε τις ηθικές αρετές και τις πνευματικές αξίες.

Ας μη πάψουμε να πιστεύουμε στο ελληνικό φιλότιμο, στην καλοσύνη και τον εξευγενισμό τ' ανθρώπου· όπως και στο δημιουργικό μεγαλείο του αιώνα μας.

Το χρόνο που πέρασε, τόν ταύτισαν και τον συνύφαναν με υποτιμήσεις και ανατιμήσεις, δυσπαρέσκειες και διαμαρτυρίες. 'Ισως γιατί 'είναι πάντα, ο κάθε χρόνος, ενσωματωμένος νοητά και άισθητά, με τις ανάγκες και τους αγώνες ανθρώπων και

λαών. Όμως, όταν οι χρόνοι δίνουν περιθώρια, πρέπει, από πάνω μας ν' αποτινάξουμε κάθε μορφής δουλκή εξάρτηση και κάθε αρρωστημένο πάθος, κάθε κερδοσκοπία κι απληστία, κι αδυναμία του συρμού.

Η φύση, έχει νόμους σοφοί και μετρημένους, για τη σωστή μας διαβίωση. Όταν τους παραβιάζουμε, τότε η μάνα φύση δε συγχωρεί. Αλλά, έχει τη δύναμη και εκδικείται και να τιμωρεί.

Το 1985, πέρασε με κάποια αισιόδοξα και απελπιστικά βιώματα. Μα τελευταία, στη Γενεύη... και μ' ελπίδοφόρα προμνήματα των ισχυρών της γης, για την πολιτισμένη ανθρωπότητα, πως, μπορεί ν' αποφευχθεί ένα πυρηνικό ολοκαύτωμα, όταν υπάρχει πνεύμα καλής θέλησης και συνενόησης, ανάμεσα σ' εκείνους που καθορίζουν τις τύχες του κόσμου και δίνουν προοπτικές, για μελλοντικές κατακτήσεις και νίκες, των αγωνιζόμενων λαών.

Άμποτε, στο νέο χρόνο, οι «ιθύνοντες» να συνειδητοποιήσουν πιο στέρεα την υπόθεση της Αλλαγής, για την πραγμάτωσή της. Με ειλικρινή και θετική ενότητα στον αγώνα, για ισότιμες παραχωρήσεις στο λαό και στους εργαζόμενους, για πραγματική και ουσιαστική Αλλαγή και δικαιοσύνη στην κοινωνική ζωή. Αυτά για τη χώρα μας ιδιαίτερα. Αλλά, οι ευχές μας είναι: για όλους τους φτωχούς λαούς, για τις μάζες που υποφέρουν από ασιτείες και για τα 40 εκατομμύρια παιδιά, που πεθαίνουν κάθε χρόνο από την πείνα... Ας γίνει νά 'χουν κάθε μέρα, κάθε ψυχή, από 'να ποτήρι γάλα, ένα ζεστό ψωμί κι ένα καλό βιβλίο, κάτω από τον ήλιο μιας κοινής στοργής και μιας μετρημένης οικονομικής επάρκειας.

Μ' αυτές τις ελπίδες, με ηθικό κουράγιο, θάρρος κι αισιοδοξία, πως, «το Λύριο» καθώς έλεγε κι ο Θεόκριτος, «ίσως νά 'ναι καλύτερο» χαιρετίζουμε τον κόσμο μας και την ανατολή του 1986.

Λάμπρος Μάλαμας

Χαιρετισμοί (Από το 1959)

Λάμπρου Μάλαμα

Ο δεινός της Περιοδικής μας Επιθεώρησης, έγραψε στην αρχή του 1959 (πριν 26 χρόνια) και δημοσίευσε στην εφημερίδα «Αδελφική Πορεία» που είχε δημιουργήσει ο ίδιος, τους παρακάτω σατιρικούς χαιρετισμούς.

Τους ξαναδημοσιεύουμε εδώ, για να κρίνει και να συγκρίνει ο αναγνώστης την τοπική και σημερινή επικαιρότητα των στίχων και το πόσο προβάδισαν σχετικά στα σημερινά γεγονότα

Χαίρε εποχή καταπληχτικών «θαυμάτων» επιστήμης και αγρίων εγκλημάτων.

Χαίρε εποχή κοσμοναυτών και πυραύλων... και... μεταναστών... δίχως ναύλων.

Χαίρε εποχή τρανών κατορθωμάτων... αλλά και πείνας και... αομάτων.

Χαίρε εποχή τελεφερίκ - τηλεοράσεων και της μόδας των θεοπάλαβων τάσεων.

Χαίρε εποχή επιδείξεων και μανιακών ερώτων ως και αθλίων πολιτικών... τουτέστι βαρελότων.

Χαίρε εποχή ακόμα των μπαζών των μεγιστάνων, και άλλων καταχραστών και τσαρλατάνων.

Χαίρε εποχή των ανταγωνισμών και των διενέξεων και του παιγνιδιού των ψευτοποιητών των λέξεων.

Χαίρε εποχή πολέμων κι αναταραχών εξ Η.Π.Α. των κερδοφόρων μαφιών και κάθε γύπα.

Χαίρε εποχή που καταντάς τους δυστυχείς τρελούς και δε λυπάσαι εκείνους που χρωστάν... της Μοιχαλούς.

Χαίρε εποχή της μαύρης τύχης και των λότων

της ανεργίας της μαγκούφας των τεμπελιών και των μπουρλότων.

Χαίρε εποχή των διπλωμάτων των γκιζών και των μεντζιθρών.

Χαίρε άπραχτη λογοδιάρροια της... στάχτης των μπουρμπουλήθρων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΝΟΝ

αγκόσμια Ποίηση

Βιετική Ένωση

Μαρντ Μπερνές

Εβγκένι Γεφτουσένκο

Μετ. ο Γιώργος Βελλάς

«...εν οι Ρώσοι πόλεμο
ή την ειρήνη;
...καυλώ σας κύριοι
...ρωτείστε τη γαλήνη,
...κάμπο τον πλατύ
...το χωράφι τ' οργωμένο,
...μπεριόζες»
...και το λιβάδι τ' ανθισμένο.
...είστε τους φαντάρους
...πού 'ναι σκοτωμένοι
...ο απ' τις «μπεριόζες»
...όλοι τους θαμμένοι...
...σας απαντήσουνέ
...τα ορφανά παιδιά τους.
...εν οι Ρώσοι πόλεμο
...ρωτείστε και τη λεβεντιά τους.
...ρσους για την πατρίδα τους
...ως τώρα αγωνιστήκαν,
...κείνους που σε πόλεμους
...για πάντα τους χαθήκαν...
...τι που όλ' οι άνθρωποι
...στη μονάκριβή μας γη
...βλέπουν όνειρα γλυκά
...στην όμορφη σιγή...
...κφές, τα φύλλα και τ' αγέρι
...σιγοψιθυρίζει.
...μάται η Νέα Υόρκη,
...κοιμάται κι όλο το Παρίσι.
...ας απαντήσουν κύριοι,
...λευκά τα όνειρά σας,
...εν οι Ρώσοι πόλεμο,
...ρωτείστε την καρδιά σας.
...εμείς ξέρουμε φίλοι μας
...ηρωικά και πολεμούμε.
...τέ μας όμως δεν ποθήσαμε
...κι ούτε ποτέ επιθυμούμε

λεβέντες οι φαντάροι
να πέφτουνε νεκροί
στη βασανισμένη τούτη γη,
τη γη μας τη μικρή.
Ρωτείστε όλες τις χήρες
και τα ορφανά παιδιά
μανάδες μαυροφορεμένες,
τη λυπημένη τους καρδιά·
και τότε θα νιώσετε
κι εσείς και άλλοι τόσοι,
αν θέλουνε τον πόλεμο
ή την Ειρήνη οι Ρώσοι.

Το τελευταίο ποτήρι

Άννας Αχμάτοβα

Πίνω για το κατεστραμμένο πατρικό,
για την καινούρια τη ζωή μου,
και για τη μοναξιά των δυο μας·
για σένα και μ' όλη την ψυχή μου.
Για τα χείλη που μ' έχουνε προδώσει,
για το κρύο φως των ματιών σου.
Πίνω γιατί ο Θεός δεν μ' έχει σώσει
στην ασπλαχνιά του κόσμου.

Βουλγαρία

Αρχαιολογία

Ζδράβκο Κίσσιοφ

Μετ. η Αγνή Σωτηρακοπούλου

Τι σε τραβάει προς αυτόν το λόφο
μέσα στην πικρή μυρωδιά των βάτων όπου οι σαύρες
σέρνονται στα ερείπια μιας αρχαίας πολιτείας
μέσα στη λαμπερή ζέστη του καλοκαιρού;
Το χόρτο ξαναβρίσκει την αλλοτινή πολυτέλεια κι ομορφιά
και πρέπει να ψάξεις με υπομονή
για να βγάλεις τον όγκο των μαρμάρων από τη γη
κάποιο θραύσμα από κιονόκρανο.
Παρά τις τεντωμένες σου αισθήσεις
δεν μπορείς τέλεια να ξαναχτίσεις
την εικόνα της αρχαίας ζωής
που κόχλαζε τότε ανάμεσα σ' αυτά τα ερείπια!

Ω πόσα πράγματα και σε μας
ο χρόνος σβήνει χωρίς επιστροφή. Και κάθε φορά
που ορθωνόμαστε επί της αβύσσου,
από μια πραγματικότητα δυσανάγνωστη
δε γίνεται η ίδια διαπίστωση·
«προσπαθούμε γύρω από κάποια τεμάχια,
αλλά το σύνολο, το όλο, μας ξεφεύγει πάντα...

Καμερούν

Η ζωή μας

Μπέλλα Σόννε Ντιπόκο

Μετ. η Γούλα Σμυρνιώτη

Πουλάκι σκούζοντας κυκλόφερνε
πένθιμα πάνω από την έρημο
την ώρα κάποιος πού 'παιρναι
στην άσση νερό.
Κι είπανε την καρδιά πως άγγιζε
το πονεμένο λάλημα
το χαμοπέταγμα τ' απελπισμένο.
Ελπίδα φτερωμένη πού 'χε γίνει χίμαιρα.
(Η μοίρα μασκοφόρος, πάντα με κουκούλα μαίρη).
Πουλί στην έρημο την αγωνία του πετάριζε
την ώρα που στην πολιτεία
τις ίδιες λέγαμε και πάλι προσειχές·
την ώρα στο χωριό, τους μίθους των προγόνων
που αναμασοίσαμε, να μεταθέτουμε
και θάνατό μας και ζωή
και των σχεδίων μας τη ματαιώση
στη χώρα την παρθένα
του αύριο, του μεθαύριο
κολακευμένοι να πιστεύουμε
γι' αγάπη την ευμένεια
του αιμοδότη.

Λάμπρου Μάλαμα:

«Ανθολογία Σύγχρονης Ιταλικής Ποίησης» (μεταφραστικό). Κορυφαίοι κι άλλοι Ιταλοί ποιητές με ανάλογα βιογραφικά και κριτικά σχόλια· και κείμενα σε γλώσσα ελληνική και ιταλική.

«Εφτά Μονόπραχτες Κωμωδίες»
του Λάμπρου Μαλαμα

Από πρόσφατη επίσκεψη του δ/ντή της Επιθεώρησής μας στην Αλβανία. Η φωτογραφία είναι στην είσοδο του μέγαρου της Ένωσης Συγγραφέων και Καλλιτεχνών στα Τίρανα.

Από αριστερά σε πρώτη σειρά οι γνωστοί και διακεκριμένοι λογοτέχνες του Επιτελείου της Ένωσης: Νταλιάν Σιάπλο, Αλέξης Τσάτσης, Ανδρέας Βάρφης, Ζία Τσέλια, ο πρόεδρος Ντριτερό Αγκόλι, η κ. Μάλαμα, ο Πάνος Τσούκας, ο δ/ντής μας, και ο Τεοντόρ Λιάτσο.

Γαλλία

Πρόσωπα της γης

Ρενέ κουβ Καντού

Μετ. η Αγνή Σωτηρακοπούλου

Πρόσωπα της γης, που ξέρω το βάρος σας
από κακνιά, από μαλακό κερί και από ξερά φύλλα,
έτσι μου 'ρχεται να σας αρπάξω, εγώ ο σιωπηλός,
να σας αγαπήσω βαθιά, όπως ενώνεται κανείς
με το ζώο το χαμένο μες στο βάθος ενός μελαγχολικού δρ
που σας ακολουθεί, χωρίς ποτέ να τολμά να σας ξεπεράσει
Το μήλο και το μαχαίρι που κοιμούνται πάνω στο τραπέζι
χωρίς να υπάρχει η παραμικρή σχέση ανάμεσά τους,
βαστάνε πιο πολύ κι από τις δύσεις των εργοστασίων.
Μέσα στο βλέμα ενός ανθρώπου πού 'χει εξοικειωθεί με τ
Η μνήμη μου είναι στρωμένη από τις ωραίες «φαγιάνς»
που βρίσκει κανείς μέσα στα μαύρα αγρόσπιτα
όπου ο καιρός ενώνεται με τους διπλούς μενεξέδες
και τ' αδέξια κοκόρια τα ζωγραφισμένα με το χέρι.
Εσείς μόνο με τρομάζετε πρόσωπα της γης,
σαν ένας ουρανός του Ιούλη
που σαν νερά ξεχειλάτε από τους ώμους μου,
έχετε αυτούς τους σκληρούς τρόπους του πανδοχείου
και μου θυμίζετε όλη μου τη ζωή.

Ελληνική Ποίηση

Δυο ποιήματα

Του Πάνου Βοζίκη

Αναφορά

Οι αναφορές μου αν έχουν σημασία,
το ξέρετε σεις.
Αν δεν κόβω τις φαβορίτες μου
πάνω από τ' αυτιά
κι αυτό το ξέρετε.
Γνωρίζετε όλες τις μάρκες αυτοκινήτων.
Εκπορθείτε αυτόν που θέλει
να μεταναστεύσει και πίσω του, λέτε:
Τι ηλίθιος ο κύριος...
Δεν ξέρετε όμως πως,
εκείνος που δε σταματάει προσεχτικά
ν' απαντήσει στ' άταχτα
και στ' ατοπήματά σας, λέγεται νους.
Δεν ξέρετε επίσης το φονιά
Ας ακούσατε που φώναζε:
«Τη σκότωσα...»
Δε γνωρίζετε την απαλλαγή του φόνου
και το ρόλο που παίζει ένα «ν»
Κυρίες και κύριοι τη σκότωσαν.
Μ' αυτή την αναφορά κατάφερα
να μου ζηλεύουν την καρδιά
και την Ελλάδα.

Φίλε στοπ

Συμφέρει τού 'λεγα,
η πατρίς έχει ανάγκη
γράψε την καταδυνάστευση
των πολιτών β' κατηγορίας.
(Εμιγκρέδες).
Οι αγγλοσάξωνες θα μας αμπαρώσουν,
οι ισπανόφωνοι πολλαπλασιάζονται.
Αντί να προσφέρουν γαρίφαλα,
προσφέρουν ορχιδέες και τεκνοποιούν
καθ' οδόν. Συμφέρει.
Χτίσε κάτι στον Υμηττό
πριν η νιότη αποβάλει
και χειρουργοί ξένοι στερώνουν
τ' αλφαβητάρι. Χτίσε.
Στοπ φίλε.
Υπάρχει αρπαγή φιλοσοφημένη
που η πατρίς γίνεται κοινωνός της.
Δε συμβάλλω στην ανοικοδόμηση
οχετών ριτσικού ρυθμού.

Δυο ποιήματα

του Αντώνη Κυριακόπουλου

Ο ξενητεμένος

Κανένας φίλος συντροφιά μου
και της λαλιάς του παρηγόρια.
Στη μαύρη τούτη μοναξιά μου
βουνό σηκώθει η στενοχώρια.

Ούτ' ένα βλέμμα αγαπημένο
που λαχταρώ δεν αντικρύζω.
Το πέλαγος το μανιασμένο
κοιτώ με θλίψη και δακρύζω.

Οι μέρες φέγγουν και νυχτώνουν
κι αναρωτιέμαι τι κερδίζω,
αφού χαρές δεν ξημερώνουν
στη στράτα τούτη τι πασχίζω;

Μονάχος. Γύρω μου όλοι ξένοι
παρέα αχώριστή μου η πλήξη
και τη ζωή μου κουρασμένη
με θύμησες έχω τυλίξει.

Οξύς καιρός

Στο φίλο μου
Γκοράν Γιόνωφ

Ο θάνατός μου η ζωή σου.
Αμάθεια και φόβος κάκτοι,
δέσμια πλήθη,
στην ένοχη σιωπή μας
οδοιπορούμε.
Φλόμωση. Κατά λάθος ζούμε
τενεκές σκουπιδιών η ζωή μας
αρμενίζει.

Δυνάστες, θεριά της γης,
ανθρωπόμορφα τέρατα,
κιοτήδες, ροπαλοφόροι,
φτάνει πια η αμάχη στους λαούς.
Το φως δε φυλακίζεται,
Ειρήνη στη γη!
Οξύς καιρός! Φονιάδες γρηγορούμε...

Αθήνα 1985

Ψυχή μουΜαίρης Τράνακα

Ελληνίδα ψυχή,
πού 'χεις μάθει στην ανθοστόλιστη του ονείρου σου την πάχνη
και στον ελεύθερο του ύπνου σου κοιτώνα
αδέσμευτη —σαν τριγυρνά η σκέψη σου— να ψάχνει
του ανθρώπου —σ' ολόκληρη τη γη— το δύσκολο αγώνα.

Μίλησε.

Πες για τον κόσμο που υποφέρει. Για την αλήθεια
που απάνθρωπα οι δυνατοί σβήσανε τη χροιά της·
και μόνο κάπου στις γιαγιάς τα όμορφα παραμύθια
ο ήρωας αγωνίζεται, πεθαίνει στ' όνομά της.

Πες για την εκμετάλλευση, τα δάκρυα, τη βία,
για τις φωτιές, για τους καπνούς για ποταμούς με αίμα,
η δικαιοσύνη ξεψυχά, βασιλεύει η αδικία
που υπόσχεται οράματα παγκόσμια, ελπίδες πού 'ναι ψέμα.

Πες για τον ιδρώτα του φτωχού, το δίκιο του μεγάλου,
του πολιτισμού την άνοδο, φτάσαμε στο φεγγάρι,
μας πνίξανε οι μηχανές, καταχτητές κόσμου άλλου·
ξεχάσαμε τον άνθρωπο, πως ζει και τι θα πάρει.

Χάσαμε τα ιδανικά, σκορπίστηκαν και κείτονται
στης μνήμης μας την άκρη.
θάφτηκαν τα πιστεύω μας πίσω απ' ωραία λόγια
πικρό —γι αυτό τον κόσμο μας— είν' των ματιών το δάκρυ
πάσανε τα τραγούδια μας γινήκαν μοιρολόγια.

Ψυχή μου στάσου ορθή.

Εσύ που το ορκίστηκες, πως θά'σαι στρατευμένη
όταν για δίκιο πολεμούν μικροί κι αδικημένοι,
φώναξε τώρα δυνατά, η μέρα δε θ' αργήσει
που θα χαθούν απ' τη ζωή, πολέμοι, δάκρυα, μίσση.

Κ' η οικουμένη αδελφικά με ειρήνη και αλήθεια
θα ζωντανέψει της γιαγιάς τα όμορφα παραμύθια,
σαν τραγουδά ολόψυχα της μάνας γης τραγούδια
και σπάσει τα όπλα τα σκληρά με μια αγκαλιά λουλούδια. 18/12/85

Τα πεινασμένα παιδιά του κόσμουΖαφείρη Στάλιου

'Ενα δάσος απ' ακίνητα χέρια που τρέμουν, υψώνονται
σαν κραυγές ικεσίας, σα λυγμοί που βουβάθηκαν
με δάχτυλα λυγισμένα, με σκυμμένους τους ώμους,
με κουρελιασμένες παλάμες, τρικλίζουν με της αγωνίας το βήμα.

Δε σκέφτονται, δεν ξέρουν πού θα γυρέψουν μια σωτηρία,
 πού θα βρουν τη βοήθεια των άγνωστων,
 χιλιάδες στόματα που πεινούν,
 χιλιάδες λαρύγγια που πνίγηκαν
 όταν οι βρύσες της νύχτας στέρεψαν.
 Σκύβουν σα στάχια χτυπημένα από τη μανία της θύελλας
 γονατίζουν σαν προσκυνημένοι λαοί,
 χωρίς τη διαμαρτυρία των αθών που καρφώνονται στους σταυρούς,
 ακολουθούν των ανέμων την τυφλή δυναστεία,
 της καταιγίδας την αλόγιστη μοίρα.
 Σπάζουν σαν κλαδιά που ξεράθηκαν
 τα παιδιά με το κίτρινο δέρμα.
 Ανοίγουν τα μεγάλα της απορίας τους μάτια
 τ' άδεια τους βλέμματα μαραίνονται σαν τ' αγκάθια της ερήμου
 στις ακίνητες ώρες απ' τους ήλιους της κόλασης,
 πέφτουν κάτω, θάβονται απ' το χρόνο στους ανώνυμους τάφους
 της άμμου, κλείνουν της οδύνης τα βλέφαρα
 χωρίς να ξέρουν τι είναι ο θάνατος,
 χωρίς να ξέρουν γιατί θα πεθάνουν!...

Αφορισμός

(Σ' ένα χιτλερικό χτηνογιατρό)

Βαγγέλη Σουλτάνη

Γυμνά κι απέλπιδα κορμιά μιλούσαν γλώσσα ρίγους
 μάτια γεμάτα έκπληξη μιλούσαν γλώσσα πόνου
 και στων αερίων το θάλαμο παράδιναν το πνεύμα
 ύστατο φόρο αφανισμού που γύρευε ο δυνάστης,

Και συ απαίσιε Μένγκελε γιατρέ δαιμονισμένη
 η ευαισθησία σου κουφή στη σιωπηλή κραυγή.
 Πίστευε η μαύρη σου ψυχή πως βρήκε ευκαιρία
 να παίξει ρόλο θανατά και ρόλο αλχημιστή.

Σαν κόρακας που ορέγεται ψοφίμια σ' ερημιά
 τα αιμοβόρα σου ένστικτα γύρευες να χορτάσεις.
 Άλλοι σε προσαγόρευαν άγγελο του θανάτου
 κι άλλοι πως εγεννήθηκες με σπέρμα του διαβόλου.

Η αδιαντροπιά σου αδίστακτη για δυο αδελφούλες νάνους
 πού 'βαλες πάνω στη σκηνή γυμνές για να γελάσεις
 φιλοδοξία είχες τυφλή να ειρωνευτείς τον πόνο
 με κείνο το σαρδόνιο το μισητό το γέλιο.

Η ιστορία στιγμάτισε το έργο σου το αισχρό.
 Γίνεσαι τώρα «αθάνατος» σε πάνθεο ανηθίκων
 εσύ που δεν edίστασες μέσα σε κόλπους γυναικών
 να βάλεις για ένα πείραμα... και σπέρματα πηθίκων.

Τρία ποιήματα

Της Στεφανίας Καλού

Αιθιοπία 1985

Σεληνιακό τοπίο
 καταραμένο
 ξεχασμένο από θεούς
 και ανθρώπους
 που σπουδάζουν τη Βίβλο
 στις τέσσερες γωνιές της γης.
 Άνθρωποι,
 σκελετοί φρικτής πείνας
 η κραυγή σας αν δε φτάνει
 στον ουρανό
 ηχεί στην καρδιά μου
 και σκιάζει το χορτάτο τραπέζι μου.

Τηλεόραση: «Οι φίλοι» 19/3/84

Δε χρειάζεται να πας στο «Ροζικλαίρ»
 για τ' απαγορευμένα...
 Έγινες ηδονοβλεψίας σωστός
 μέσα στην καμαρά σου.

Πεζόδρομος

Καφενείον η «όαση»
 αποσμητικό, καφές, τσιγάρο.
 Κρίμα που το νέφος
 δεν έχει σύνορα.
 «Αθήνα ώρα μηδέν».

Εν ζωήΑλέκου Χρυσοστομίδη

Όταν θα λείπω απ' τη ζωή Αλέξανδρε,
 ίσως οι κριτικοί
 ν' ανακαλύψουν το έργο μου.
 Ίσως οι ερευνητές
 να μελετήσουν τα γραφτά μου
 και κάποιος να με κάνει πρώτη σελίδα.

Ίσως η Πολιτεία
 να ετοιμάσει «το έτος μου»,
 να θυμηθεί τις ρίζες μας
 αναθέτοντας εκπομπές σε μελλοντικούς τεχνοκράτες!

Αλέξανδρε,
 η πολιτεία μας αναζητά στην απουσία μας.
 Οι στήλες του Τύπου είναι κλειστές.

Ξαφνικά, θυμάται...
 τον αφορισμένο Ροΐδη,
 το φυλακισμένο Ραμπαγά
 τον Κολοκοτρώνη,
 το Μακρυγιάννη...

Αλέξανδρε,
 εκεί,
 που τελειώνει το μονοπάτι για τη μεγάλη άμμο,
 είναι το κοιμητήρι της Σκιάθου.
 Εκεί ο Παπαδιαμάντης,
 ο Μωραϊτίδης,
 κ' η Καλιαρίνα.
 Η Καλιαρίνα που ζέσταινε τους κυνηγημένους των πολέμων
 Η Καλιαρίνα που ζητιάνευε για να ζήσει
 κι έμενε πάντα άστεγη...

Η πολιτεία δεν την ξέχασε μεταθανάτια
 τώρα το καλλιμάρμαρο μνήμα της
 θα προσηλώνει των τουριστών την περιέργεια!

Αλέξανδρε...
 Δεν είναι βέβαιο, ίσως, μπορεί,
 να σου ζητήσουν κάποια μέρα να τους πεις
 για τον παπού σου,
 τον Τσουτάκο,
 τον Μάλαμα,
 τον Γεράνη.

Πες τους
 πως μέσα στα χαρτιά μας ζωγραφίζαμε τη σκέψη μας...
 Όταν μιλούσαμε για την αγάπη,
 ήταν αγάπη αυτό.

Όταν μιλούσαμε για την ειρήνη,
 ήταν ειρήνη αφτιασίδωτη.
 Τ' ασήκωτα λόγια δεν μας άρεσαν.
 Ίσως γι αυτό να μη μας είχαν νιώσει.

Αλέξανδρε,
 όταν στητό υψωθείς στη ζωή κυπαρίσσι
 'ας είναι τα γραφτά σου απλά!
 Όπως της αλήθειας η ρόδινη όψη!
 Εκτός αν φτιάξεις μιαν άλλη πολιτεία...
 Μια πολιτεία
 για τη ζωή μας.
 «εν ζωή».

Η αγάπη πού 'φυγεΓιώργου Δημακόπουλου

Γυρνά στους δρόμους
 αυτόκτης ναυαγός
 πλοίου που χάθηκε
 απ' ανύποκτη αιτία.
 Ψάχνω την αγάπη πού 'φυγε
 κι έκτοτε αγνοείται.

Ο ταχυδρόμος δεν έφερε το γράμμα,
 η μάχη χάθηκε προτού ν' αρχίσει
 κ' οι «πρόσφυγες» δε γύρισαν!...

Το έρημο(Μ' αφορμή την παγκόσμια
 ημέρα του παιδιού)Γιώργου Δ. Κουλούκη

Με φέρνεις για να ζήσω
 με τον αλληλοσπαραγμό
 με γάλα μ' ανατρέφεις
 με φιλή της μάνας
 μα προορίζομαι για τη σφαγή.

Πηγαίνω στο σχολειό
 παγιδευμένες λέξεις
 μαθαίνω, κάτω απ' το ψωμί
 παραμονεύει η πείνα
 κι απ' την αλήθεια κάτω
 του ψαριού το δόλωμα
 μαθαίνω βήμα για να τρέχω
 όμως επάνω πού;

Σε υποσκαμμένο για πυραύλους χώμ
 Πώς να πεθάνω;
 Πώς να ζήσω;
 Λυπήσου με το έρημο!

14/12/85

Ελεγεία

(Στο Μπενζαμίν Μολόιζε)
Νίκου Στ. Δημητρακόπουλου

Μελαψέ αγωνιστή - ποιητή
 με τα εικοσιενιά σου χρόνια
 τα σταθερά σου βήματα
 περπάτησες για την αγχόνη τραγουδώντας!
 Ανέβηκες στο ικρίωμα αγέρωχος
 κι είχαν μια λύσα οι φονιάδες σου,
 οι βάρβαροι της Πραιτώριας,
 εκείνοι που δεν άφησαν
 ούτε της μάνας το στερνό φιλί
 να μπει μες στο κελί σου.

Μπενζαμίν,
 ήξερες πως μες από τις φυλακές
 κι από αγχόνες, γεννιέται ο νέος κόσμος
 στις ματωμένες πατρίδες των λαών.
 Ήξερες πως οι άνθρωποι μαζεύουν
 και μεστώνουν γρανίτινη τη δύναμη
 και μάχονται κι απονικούν το θάνατο.
 Σμίγουνε τα τραγούδια σου με πόνους
 και με ιαχές των αγωνιζομένων.
 Φεγγοβολές οι στίχοι σου,
 στου Απαρτχάιντ τα σκοτάδια,
 θα εκπέμπουν αδιάκοπα το λυκαυγές
 τ' αγώνα, για λευτεριά και για ψωμί,
 σ' όλης της γης τους πεινασμένους!...

Σε μάρτυρες λευτεριάς

(Απόσπασμα)
Σταύρου Μελισσινού

Σ' όσους πέσατε κι είτε
 ζείτε ερείπια ζωντανά
 μ' ένα θαυμασμό δεχτείτε
 να σας ψάλλω ταπεινά.

Τους λαούς της γης δαγκάνει
 παλιάς με νέο ντύμα οχτρός
 που ως αράχνης (τυφλοπάνι)
 δίχτυα στείνει ο δολερός.

Μα οι λαοί σαν είναι φίλοι
 κι ο ένας τ' αλλουνού αδερφός
 σβήνουν το κακό φυτίλι
 και όπου σκότη, ρίχνουν φως.

Πρωτα εσείς μάρτυρες άλλοι
 με τα μάτια μας σι, Σας
 δε θα σκύψουμε κίφάλι
 στη σπυρά της συμφοράς.

Η μετακόμιση

Κώστα Πηγαδιώτη

Εκείνα του, τα εύρωστα
 «βεβαίως» και «οπωσδήποτε»
 με πείσμα που υπεράσπιζαν
 κάποιες δικές του απόψεις,
 απόρησα όταν είδα
 με μιας ότι αδυνάτισαν
 και των «μάλλον» ή «ίσως»
 πως πήρανε την όψη.

Κι όσο για τους ισχυρισμούς
 που πρόβαλλε παλιά
 να καταλάβουμε άφησε
 πως τώρα μετακόμισαν
 σε άλλη γειτονιά.

Δυο ποιήματα

Του Ταξιάρχη Ζαγγανά

Αυτοί οι ανώνυμοι

Ο Φειδιππίδης έφερε το μήνυμα
 «νενικήκαμεν»
 καταϊδρωμένος
 και τ' αγόρια με τα κατσαρά μαλλιά
 τα γαλανά μάτια
 και τους δυνατούς αρμούς
 πέρα από το χρόνο
 πέρα από τη σιωπή
 στο ισιάδι του Μαραθώνα
 τρέφουν με το αίμα τους
 τις ελιές.

ΕΜΕΙΣ
 ξεδίψασε η πέτρα
 απ' το αίμα μας
 ξεδίψασε το κλήμα
 απ' τον ιδρο μας
 ξεδίψασε η γης
 απ' τον όχλο της καρδιάς μας.

Οι νερομάνες σταμάτησαν
 τα νερά τους
 κι άρχισαν οι φλέβες μας
 ν' αναβρύζουν ανάμα
 ν' αναβρύζουνε μύρο
 ν' αναβρύζουν αίμα.

Αστράφτει το κύμα στο φως
 λάμπει ο γρανίτης

γελούνε οι βράχοι
κι εμείς καταπάνω με το καλέμι
πολεμάμε να βρούμε την ψυχή τους.

Οι ανέλπιδοι

Λησμονήσαμε τα χαμόγελα
κάτω απ' τις ψηλές λεύκες
στην άκρη της βρύσης
κ' η πορεία μας είναι οδυνηρή.
Τα μάτια μας είδαν
απέραντες πολιτείες,
μουσειά με νισταγμέν' αγάλματα,
τους κύκνους στις λίμνες των πάρκων.
Είδαμε τ' Ασκληπεία
έρημα και βουβά,
χωρίς ελπίδα,
οι καρδιές όλων ήταν ασφαλισμένες·
χάθηκε η ζεστασιά
του πατρικού μας σπιτιού.

Νέοι ποιητές

Χαμένο όνειρο

Γιάννης Κακολύρης

Μη μου μιλάς για το χαμένο όνειρο.
Αγάπη μη μου ματώνεις την ψυχή.
Μη μου μιλάς για τα καμμένα στάχια
του μεσημεριού και τα κλαδιά των δέντρων
που άκαιρα γιμνώθηκαν,
για τους ραγισμένους βράχους
στα κλειρά της θιμωμένης συνείδησης
στο βάθος δυο σβησμένων ματιών.
Μη μου μιλάς για το χαμένο όνειρο
απόψε π' όλα λούζονται
στης νύχτας τη γαλήνη.

Ελεύθερος σφυγμός

Αντώνη Κωστόπουλου

Νιώθω κάτι ζεστό να κυλάει στο κορμί μου,
νοιώθω κάτι ζεστό να πουλάει τη ζωή μου·
Ίσως είναι μια φλέβα κομμένη στο χέρι,
ίσως κάποιος σφυγμός περπατάει στο φως.

Μήνυμα

Νίκου Β. Καρατζένη

Ένα δάκρυ ψυχοπόνιας κι ένα πυρωμένο τραγούδι
σου στέλνω απ' τ' απόμακρα Τζουμέρκα
Χιλιανέ αδερφέ μου
παρηγοριά στις αλγεινές ώρες σου·
ανθρωποειδή τρωκτικά πασχίζουν να φιμώσουν
την οργισμένη κραυγή σου
γρυλιζοντας διαταγές και κραδαινοντας θάνατο·
βοριάδες σαρώνουν των κήπων σου τα τριαντάφυλλα
κ' οι χιονιάδες λεηλατούν των παιδιών σου τα όνειρα
καρτομοούν ανελέητα τον ήλιο του Σαντιάγο
τις φτωχικές γειτονιές
κι αιμοραγούν ακατάσχετα του Βαλπαρείσο οι λεωφ
Στις αγχόνες και στις αλυσίδες σέρνεται
με το κεφάλι ψηλά ο ανθός σου
κι όλο σε ζώνουν πλοκάμια· μα... να,
βγήκαν στους δρόμους του νίτρου οι εργάτες,
στήνουν οδοφράγματα οι φοιτητές,
κι ο ματωμένος λαός σου υψώνει τη γροθιά
με του Νερούντα τα θούρια,
αγγίζοντας «το βαθύ μέταλλο της Δημοκρατίας»
κι ακοίω τη γλυκολαλιά της ορθρινής καμπάνας.

Στα μιαλό μοι ανάβουν πολύχρωμα φώτα,
και ητριμώχνονται πίσω απ' τους κόγχους·
μια διέξοδο ψάχνουν σε πεδίο οπτικό,
ένα δρόμο να βγουν απ' τον κόσμο της γης.

Περπατώ σαν αστέρι στις λιμνούλες του δρόμου,
να γνωρίσω τον κόσμο της νύχτας πασχίζω·
η ζωή μου σταγόνα που πέφτει στη λάσπη,
λίγο κόκκινο αίμα στο χώμα της γης.

Η στάση

Κώστα Αγγελίδης

Έφτασε το λεωφορείο στη στάση.
Οι εργάτες κοιτάνε έξω.
Οι προβολείς απ' τα μάτια τους
διαπερνούν τα τζάμια.
Στερημένοι τη χαρά
που δίν' η εργασία
από ξένες εντολές
ανούσια καθήκοντα·
υποταγή και διαμαρτυρία.
Αγανάκτηση τους πλημμυρίζει
κι ο κακοτράχαλος δρόμος
μέσα στη φαντασία τους
σαν ένα άλλοθι πικρό.

Ευρωπαϊκή Πεζογραφία

Συμπλήρωμα στο ταξίδι του Μπουγκαινβίλ ή Διάλογος ανάμεσα στον Α και τον Β

Του Ντενί Ντιντερό (1713-1784)

Μεταφράζει ο Κώστας Ραγάτσης

Το «Ε. Πνεύμα» βρίσκεται στην περίχαρη θέση, που δίνει στο αναγνωστικό του κοινό σε συνέχειες το νεοκλασικό αριστούργημα του κορυφαίου Γάλλου συγγραφέα που πρώτη φορά δημοσιεύεται στην πατρίδα μας σε γλαφυρή κ' υπέροχη μετάφραση του σεβαστού κι ανεκτίμητου φίλου αγωνιστή Κ. Ραγάτση. Στο πρωτότυπο αυτό έργο, ο μεγάλος Ντιντερό, αγκαλιάζει τα παιδιά της φύσης, και τα υπερασπίζεται με περισσή αγάπη, παλικαριά και ειλικρίνεια.

«Δεν είναι σωστό να βάζουμε ηθικό περιεχόμενο σε πράξεις που δεν έχουν καθόλου τέτοιο»

(Συνέχεια
από το προηγούμενο)

3

Χτες βράδυ μας μίλησες για δικαστές, για παπάδες. Δεν ξέρω, τι είναι αυτά τα πρόσωπα, που ονόμασες δικαστές και παπάδες και που η εξουσία τους, κανονίζει τον τρόπο της ζωής σας. Για πες μου όμως, εξουσιάζουν αυτοί το καλό και το κακό; Μπορούν να κάνουν δίκαιο ένα πράγμα που είναι άδικο; και άδικο κάτι που είναι δίκαιο; Μπορούν να χαρακτηρίσουν σαν καλές, ορισμένες πράξεις που είναι βλαβερές, και σαν κακές, πράξεις που είναι αθώες ή ωφέλιμες; Δεν μπορείς φυσικά να το σκεφτείς αυτό, γιατί τότε δε θα υπήρχε ούτε αληθινό, ούτε ψεύτικο, ούτε καλό ούτε κακό, ούτε όμορφο ούτε άσχημο, και θα κινόνιζαν, για όλα αυτά, κατά το γούστο τους, οι μεγάλοι εργάτες σου, οι δικαστές και οι παπάδες σου. Και τότε, απ' τη μια στιγμή στην άλλη, θα ήσουν υποχρεωμένος ν'

αλλάξεις γνώμη και συμπεριφορά. Μια μέρα θα σου έλεγαν από μέρους αυτών των τριών κυρίων σου: Σκότωσε, και θα ήσουν υποχρεωμένος συνειδητά να σκοτώσεις. Μια άλλη μέρα θα σου έλεγαν: Κλέψε, και θ' αναγκαζόσουν να κλέψεις. Ή, μην τρως απ' αυτόν τον καρπό, και δε θα τολμούσες να φας. Σου απαγορεύω αυτό το λαχανικό ή το ζώο, και δε θα τολμούσες να το αγίξεις. Λε θα υπήρχε καλοσύνη, που να μην μπορούσαν, να σου την απαγορεύσουν, ούτε κακό πράγμα, που να μην μπορούσαν να σε διατάξουν να το κάνεις. Και τι θα γινόταν, αν τα τρία αυτά αφεντικά σου, μη συμφωνώντας αναμεταξύ τους, σκέφτονταν να σου επιτρέψουν, να σου απαγορεύσουν και να σε διατάξουν το ίδιο πράγμα, όπως, φαντάζομαι, συμβαίνει συχνά; Τότε, για ν' αρέσεις στον παπά, θα χρειαστεί να τα χαλάσεις με το δικαστή. Για να ικανοποιήσεις το δικαστή, θα πρέπει να δυσαρεστήσεις το μεγάλο εργάτη. Και για να φανείς ευχάριστος στο μεγάλο εργάτη, θα χρειαστεί να πας κόντρα στη φύση. Και ξέρεις, τι θα γίνει στο τέλος; Θα τους περιφρονή-

σεις και τους τρεις και δε θά 'σαι ούτε άνθρωπος, ούτε πολιτής, ούτε θεοφοβούμενος. Λε θά 'σαι τίποτα. Θα είσαι σε δυσάρεστες σχέσεις με όλες αυτές τις εξουσίες. Και με τον εαυτό σου ακόμα. Θα είσαι κακός και θα σε βασανίζει η συνειδήσή σου. Θα σ' έχουν σε διωγμό, τα τρία αυτά αναίσθητα αφεντικά. Και θα είσαι δυστυχισμένος, όπως σε είδα χτες το βράδυ, όταν σου παρουσίασα τις κόρες μου και συ φώναζες: Μα, η θρησκεία μου, το κράτος μου! Θεε να ξέρεις πάντοτε και παντού, ποιό είναι το καλό και ποιό το κακό; Κοίταξε προσεχτικά τή φύση των πραγμάτων και των πράξεων. Ξέτασε τις σχέσεις σου με τον όμοιό σου, την επίδραση της συμπεριφοράς σου για το δικό σου όφελος και για το γενικό καλό. Κάνεις λάθος, αν πιστεύεις ότι δεν υπάρχει τίποτα, είτε απάνω, είτε κάτω στο σύμπαν, που θα μπορούσε να προσθέσει ή ν' αφαιρέσει απ' τους νόμους της φύσης. Η αιώνια θέλησή της είναι να μπαίνει πιο ψηλά το καλό απ' το κακό και το γενικό καλό απ' το ατομικό καλό. Θα προστάξεις το αντίθετο; Λε θα σε υπακούσουν. Έτσι θα κάνεις

πιο πολλούς τους παραβάτες και τους δυστυχημένους, από φόβο, από τιμωρία, από τύψεις. Θα διαστρεβλώσεις τις συνειδήσεις, θα διαφθείρεις τα πνεύματα. Δε θα ξέρουν πια τι πρέπει να κάνουν και τι ν' αποφύγουν. Θα τρέμουν, όντας αθώοι, θα είναι ήσυχoi, κάνοντας το άδικο. Θα έχουν χάσει τον προσανατολισμό τους, το όρoμο τους. Μα, απάντησέ μου ειλικρινά: σε κείσμα όλων αυτών των αυστηρών εντολών, που έταξαν οι τρεις νομοθέτες σου, δεν κοιμάται ποτέ - ποτέ στον τόπο σου, ένας νέος με μια κοπέλα χωρίς την άδειά τους;

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Θα έλεγα ψέματα, αν σου το βγβαίωνα.

ΟΡΟΥ: Η γυναίκα, που ορκίστηκε να μην ανήκει παρά μονάχα στο σύζυγό της, δεν πάει ποτέ μ' έναν άλλο;

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Είναι δυστυχώς συχνό το πράγμα.

ΟΡΟΥ: Κι οι νομοθέτες σου τι κάνουν; Αν μεν τιμωρούν, είναι άγρια θηρία που χτυπάνε τη φύση. Αν δεν τιμωρούν, τότε είναι ανόητοι, γιατί εκθέτουν σε περιφρόνηση την εξουσία τους με μιαν ανώφελη απαγόρευση.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Οι ένοχοι που ξεφεύγουν απ' την αυστηρότητα των νόμων, τιμωρούνται με τη γενική κατακραυγή.

ΟΡΟΥ: Δηλαδή, τη δικαιοσύνη την αντικαθιστά το γεγονός, ότι ολόκληρη η κοινωνία δεν έχει τον κοινό νου, κι ότι, η τρέλα της κοινής γνώμης, συμπληρώνει τους νόμους!

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Η κοπέλα που χάνει την τιμή της δε βρίσκει πια γαμπρό.

ΟΡΟΥ: Χάνει την τιμή της; Και γιατί;

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Την άπιστη γυναίκα την περιφρονούν όλοι.

ΟΡΟΥ: Την περιφρονούν; Και γιατί;

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Τον άντρα τον λένε άναντρο, γυναίκα.

ΟΡΟΥ: Άναντρο! Γυναίκα! Και γιατί;

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Ο πατέρας, η μάνα, τα τέκνα είναι απελπισμένοι. Ο άπιστος σύζυγος είναι ένας γυναικάκιας. Ο ακατημένος σύζυγος μοιράζεται τη ντροπή με την άπιστη γυναίκα του.

ΟΡΟΥ: Τι παράξενα, τι τερατώδη πράγματα μου αραδιάζεις εκεί! Και δε μου τ'απες όλα; Γιατί, απ' τη στιγμή, που κρίνουμε κατά τα γούστα μας, τις ιδέες της δικαιοσύνης και της ιδιοκτησίας, χαρακτηρίζουμε με αισχαιροτρόπο τα πράγματα, χωρίζουμε τις πράξεις σε καλές ή κακές, ανάλογα με το καπρίτσιο μας. Δεν κάνουμε τίποτ' άλλο, παρά κατακρίνει ο ένας τον άλλο, κατηγορεί ο ένας τον άλλο, υποψιάζεται ο ένας τον άλλο, γίνεται τύραννος ο ένας στον άλλο, είμαστε ζηλιάρηδες, απατάει ο ένας τον άλλο, θλίβεται, κρύβεται, παραμονεύει ο ένας τον άλλο, τον πιάνει στα πράσα, καυγαδίζει, λέει ψέματα. Τα κορίτσια απατούν τους γονείς τους, οι άντρες τις γυναίκες τους, οι γυναίκες τους άντρες τους. Τα κορίτσια —δεν αμφιβάλω— πνίγουν τα νεογέννητα. Οι καχύποπτοι πατέρες περιφρονούν και παραμελούν τους δικούς των. Μητέρες χωρίζουν και τα παρατούν όλα, και το έγκλημα κ' η ακολασία παίρνουν χίλιες δυο μορφές! Τα ξέρω όλα αυτά, σαν να είχα ζη-

σει ανάμεσά σας. Δεν μπορούσε άλλωστε να ήταν διαφορετικά. Κ' η κοινωνία σας, που ο αρχηγός σας τόσο πολύ καινεύει, δεν είναι παρά ένα ανεμομάζωμα από συμμορίτες ή υποκριτές, που στα κρυφά πατούν όλους τους νόμους, από δυστυχημένους, που υποτάσσονται σ' αυτούς κι υπομένουν τα βάσανά τους, από ηλίθιους, στους οποίους οι προλήψεις έπνιξαν κάθε φωινή της φύσης, κι από ανθρώπους ανοργάνωτους, που δεν ξέρουν να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Σαν να πλησιάζει σ' αυτό. Μα, εσείς δεν παντρεύεστε;

ΟΡΟΥ: Πώς, παντρευόμαστε.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Και τι είδους γάμο κάνετε;

ΟΡΟΥ: Συμφωνούμε να κατοικήσουμε στην ίδια καλύβα και να κοιμούμαστε στο ίδιο κρεβάτι, όσο θά'μαστε σε καλές σχέσεις μεταξύ μας.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Κι αν τα χαλάσετε;

ΟΡΟΥ: Χωρίζουμε.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Και τα παιδιά τι γίνονται;

ΟΡΟΥ: Α! Ξένε! Η τελευταία ερώτησή σου μου δείχνει τη βαθιά αθλιότητα της χώρας σου. Μάθε λοιπόν, φίλε μου, ότι εδώ σε μας, η γέννηση ενός παιδιού είναι ευτυχία, κι ο θάνατός του, βαθιά λύπη και συμφορά. Ένα παιδί είναι πράγμα πολύτιμο, γιατί μια μέρα θα γίνει άντρας. Γι' αυτό και το φροντίζουμε ιδιαίτερα. Πιο πολύ απ' τα δέντρα και τα ζώα μας. Ένα παιδί που γεννιέται φέρνει χαρά και στην οικογένεια και στην κοινωνία. Αυξάνει την περιουσία στην καλύβα, και τη δύναμη στο έθνος. Είναι δυο μπράτσα και δυο χέρια παραπάνω για την Ταϊτή. Εμείς βλέπουμε σ'

αυτό, ένα μελλοντικό αγρότη, ψαρά, κυνηγό, στρατιώτη, σύζυγο, πατέρα. Η γυναίκα, όταν χωρίσει και πρόκειται να γυρίσει στην καλύβα του πατέρα της, παίρνει μαζί της τα παιδιά, που είχε σαν προίκα πριν από το γάμο της, και μοιράζεται μ' αυτόν που χωρίζει, όσα παιδιά γεννήθηκαν στο διάστημα της συμβίωσης, κάνοντας έτσι που ο καθένας να έχει, όσο είναι δυνατόν ίσια αγόρια και κορίτσια.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Τα παιδιά όμως είναι μεγάλο βάρος, ως που να μεγαλώσουν.

ΟΡΟΥ: Προορίζουμε για τη συντήρησή τους και για τους γέρους το ένα έκτο απ' όλα τα προϊόντα μας. Κι αυτό το μερίδιο τους ακολουθεί παντού. Έτσι, όπως βλέπεις, όσο πιο μεγάλη είναι η οικογένεια του Ταϊτινού, τόσο πιο μεγάλο είναι το εισόδημά της.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Ένα έκτο της όλης σοδειάς!

ΟΡΟΥ: Είναι ακριβώς ένα σίγουρο μέσο, για να ενθαρρύνουμε τον πληθυσμό και να εξασφαλίσουμε το σεβασμό προς τους γέρους και τη συντήρηση των παιδιών.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Συμβαίνει να ξανασμίγουν κάποτε οι χωρισμένοι;

ΟΡΟΥ: Συχνά. Πάντως το πιο μικρό διάστημα ενός γάμου, είναι ενός φεγγαριού.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Κι αν η γυναίκα είναι έγκυος; Λε διαρκεί, τότε τουλάχιστο, εννιά μήνες;

ΟΡΟΥ: Λάθος κάνεις. Η πατρότητα και το μερίδιο απ' το εισόδημα ακολουθούν το παιδί παντού.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Είπες κάτι για τα παιδιά που η γυναίκα φέρνει σαν προίκα στον άντρα της.

ΟΡΟΥ: Βέβαια. Να, η μεγαλύτερη κόρη μου έχει τρία παιδιά. Περπατούν τώρα. Είναι όλα γερά, όμορφα. Δείχνουν ότι θα γίνουν πραγματικοί άντρες. Αν συμφωνήσει να παντρευτεί με κάποιον και να ζήσουν μαζί, θα τα πάρει μαζί της. Είναι δικά της. Ο άντρας της θα τα δεχτεί με χαρά κ' η γυναίκα του θα του είναι πιο ευχάριστη, αν είναι έγκυος σ' ένα τέταρτο.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Απ' αυτόν;

ΟΡΟΥ: Απ' αυτόν ή από έναν άλλο. Όσα περισσότερα παιδιά έχει μια κοπέλα, τόσο πιο πολύ ζητιέται. Όσο πιο γεροδεμένα κι όμορφα είναι τ' αγόρια μας, τόσο πιο πλούσια είναι. Έτσι, όσο είμαστε προσεχτικοί και προφυλάγουμε τα κορίτσια, απ' το πλησίασμα με τον άντρα, και τ' αγόρια απ' τις επαφές με τη γυναίκα, τον καιρό που δεν είναι ακόμα ενήλικα, τόσο τα προτρέπουμε να γεννοβολούν όταν πια είναι ενήλικα. Εσύ δεν μπορείς να φανταστείς, τι μεγάλο καλό θα έχεις κάνει στην Τία, αν με τη συντροφιά σου έπιανε παιδί. Η μάνα της δε θα της λέει πια σε κάθε φεγγάρι: «Τία, τι σκέφτεσαι λοιπόν; Λε βλέπω την κοιλιά σου να μεγαλώνει, κι όμως είσαι δέκα εννιά χρονών κι έπρεπε να είχες κιόλας δυο παιδιά. Και δεν έχεις κανένα. Ποιός θα φροντίσει για σένα όταν γεράσεις; Τι αφήνεις τώρα τα νιάτα σου και περνούν; Τία, έχεις μήπως κανένα ελάττωμα και σ' αποφεύγουν οι άντρες; Κάνε κάτι, παιδί μου. Εγώ στην ηλικία σου, είχα γίνει κιόλας μητέρα τρεις φορές».

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Τι μέτρα παίρνετε, για να φυλάξετε τα κορίτσια και τ' αγόρια ως που να γίνουν ενήλικα;

ΟΡΟΥ: Αυτό είναι η κυριότερη φροντίδα της οικογενειακής ανατροφής και το πιο σημαντικό σημείο των ηθών μας. Τ' αγόρια μας ως την ηλικία των 22 χρονών, δυο-τρία χρόνια δηλαδή προτού ενηλικιωθούν, φορούν μακρύ μανδύα κι έχουν τη μέση ζωσμένη με μια μικρή αλυσίδα. Τα κορίτσια πριν ενηλικιωθούν, δεν μπορούν να βγουν έξω χωρίς το άσπρο πέπλο. Να βγάλει την αλυσίδα ο νέος ή να σηκώσει το πέπλο η νέα, είναι ένα σφάλμα που πολύ σπάνια γίνεται, γιατί έγκαιρα τους κάνουμε γνωστές τις δυσάρεστες συνέπειες. Όταν όμως ο νέος, φτάσει στην ωριμότητα, όταν τα συμπτώματα του ανδρισμού είναι σταθερά και το σπέρμα του είναι σε καλή φόρμα. Όταν η νέα αρχίζει ν' ανησυχεί, να μαραίνεται κάπως, όταν αρχίζει νά 'χει ορμές κι είναι σε θέση να ικανοποιήσει και τις δικές της και του νέου αποτελεσματικά, τότε ο πατέρας βγάζει την αλυσίδα απ' το γιό του και του κόβει το νύχι απ' το μεσαίο δάχτυλο του δεξιού χεριού, κ' η μητέρα βγάζει το πέπλο από την κόρη της. Ο νέος μπορεί να πάει να βρει γυναίκα, κ' η νέα μπορεί να βγει έξω με γυμνό το πρόσωπο και το λαιμό και να δεχτεί, ή ν' αρνηθεί τα χάρδια ενός άντρα. Οι γονείς περιορίζονται στο να συμβουλεύουν μονάχα στον ένα και στην άλλη ποιές κοπέλες και ποιούς νέους είναι καλύτερο να προτιμήσουν. Σε μας είναι σωστή γιορτή, η χιτραφέτηση ενός νέου, ή μιάς νέας. Αν πρόκειται για μια νέα, την παραμονή το βράδυ, τ' αγόρια συγκεντρώνονται γύρω απ' την καλύβα, παίζουν όργανα και τραγουδάνε όλη τη νύχτα. Την άλλη μέρα οι γονείς τη φέρουν

σ' ένα ξέφωτο, όπου οι νέοι χορεύουν, παλείουν, τρέχουν. Δείχνουν στην κόρη τον άντρα ολόγυμνο απ' όλες τις μεριές και σ' όλες τις στάσεις. Αν πρόκειται για αγόρι, τότε είναι τα κορίτσια που κάνουν αυτό, που κάνουν οι νέοι μπροστά στην κοπέλα, και παρουσιάζουν ολόγυμνη την κοπέλα χωρίς κανένα σεμνότιφο δισταγμό κι επιφύλαξη. Η συνέχεια της γιορτής καταλήγει πάνω σ' ένα κρεβάτι από φύλλα, όπως το είδες όταν ήρθες σε μας. Όταν έρθει το σουρουπό, η κοπέλα γυρίζει στην καλύβα των γονιών της, ή στην καλύβα εκείνου, που διάλεξε, και μένει εκεί όσο της αρέσει.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Έτσι, η γιορτή αυτή είναι, σαν να λέμε, γάμος;

ΟΡΟΥ: Τό 'ρες.

Α. Τι βλέπω αυτού στο περιθώριο;

Β. Είναι κάτι σημειώσεις, όπου ο καλός Καλογερόπαπας λέει ότι οι οδηγίες των γονιών για την εκλογή των αγοριών και των κοριτσιών ήταν πολύ σωστές και γεμάτες παρατηρήσεις λεπτές κι ωφέλιμες. Αλλά, λέει, αφαιρέσε αυτή την κατήχηση, που θα φαινόταν σαν ασυγχώρητη ελευθεριότητα σε ανθρώπους τόσο διεφθαρμένους κι επιπόλαιους όπως εμείς. Ωστόσο, πρόσθεσε ότι, με μεγάλη του λύπη διέγραψε ορισμένες λεπτομέρειες, απ' τις οποίες θα έβλεπε κανείς πρώτα, ως πού ένα έθνος, που φροντίζει για ένα τόσο σπουδαίο ζήτημα, μπορεί να φτάσει στην έρευνά του, χωρίς βοήθεια της φυσικής και της ανατομίας, και δεύτερο, θα έβλεπε τη διαφορά στις αντιλήψεις για την ομορφιά ανάμεσα σε μια χώρα, όπου τη συσχετίζουν με την απόλαυση

μιας στιγμής, και σ' ένα λαό, που βασίζει την ομορφιά σε κριτήρια πιο σταθερά και πιο ωφέλιμα. Εκεί, για να 'ναι ωραία μια γυναίκα, θέλουν να έχει χτυπητό χρώμα, μεγάλο μέτωπο, μεγάλα μάτια, λεπτά και ντελικάτα χαρακτηριστικά, μικρό ανάστημα, μικροστόμα, μικρά και λεπτά χέρια, μικρά πόδια... Εδώ, τίποτα απ' αυτά δε λογαριάζεται. Η γυναίκα που αποζητιέται εδώ είναι εκείνη που υπόσχεται πολλά παιδιά (σαν τη γυναίκα του καρδινάλιου Οσσάτ), έξυπνα, γερά, δραστήρια, θαρραλέα κι εύσωμα. Δεν υπάρχει τίποτα το κοινό ανάμεσα στην Αφροδίτη των Αθηνών και στην Αφροδίτη της Ταϊτής. Η μια είναι Αφροδίτη ερωτιάρα, η άλλη, Αφροδίτη γόνιμη. Μια Ταϊτινή έλεγε μια μέρα σε μιαν άλλη: «Είσαι όμορφη, αλλά γεννάς άσχημα παιδιά. Εγώ δεν είμαι όμορφη, αλλά κάνω γερά κι ωραία παιδιά. Γι' αυτό με προτιμούν οι άντρες».

Ύστερα απ' αυτές τ'ις σημειώσεις του Καλογερόπαπα ο Ορού συνεχίζει.

Α. Προτού όμως συνεχίσεις το λόγο σου, σε παρακαλώ να μου διηγηθείς την περιπέτεια, που συνέβηκε στη Νέα Αγγλία.

Β. Ευχαρίστως. Μια κοπέλα, η Μις Πόλλυ Μπάκερ, για πέμπτη φορά έγκυος, δικάζονταν στο δικαστήριο της Κοννεκτικότητας, κοντά στο Μπόστον. Εκεί ο νόμος τιμωρεί τις γυναίκες με πρόστιμο, όταν γίνουν μητέρες από λεύτερο έρωτα. Κι όταν δεν μπορούν να πληρώσουν το πρόστιμο, τις μαστιγώνουν. Η Μις Πόλλυ, μπαινοντας στο δικαστήριο, λέει στους δικαστές: «Επιτρέψτε μου, κύριοι, να σας πω μερικά λόγια. Είμαι μια δυ-

στυχισμένη, φτωχή κοπέλα και δεν έχω χρήματα να πληρώσω δικηγόρο να με υπερασπίσει. Δεν πρόκειται να σας πω πολλά. Δε θα ήθελα στην απόφασή σας να παραβείτε το νόμο. Κείνο που σας παρακαλώ είναι, να θελήσετε να επικαλεσθείτε για μένα τη χάρη της Κυβέρνησης να με απαλλάξει από το πρόστιμο. Είναι η πέμπτη φορά που έρχομαι μπροστά σας για το ίδιο πράγμα. Διο φορές πληρώσα βαριά πρόστιμα. Διο φορές με μαστίγωσαν μπροστά στον κόσμο, γιατί δεν είχα να πληρώσω το πρόστιμο. Αυτό βέβαια είναι σύμφωνα με το νόμο. Δεν το αμφισβητώ. Μα κάποτε οι νόμοι είναι άδικοι, και τότε τους καταργούν. Άλλοτε πάλι είναι πολύ αισθηροί και η νομοθετική εξουσία αφήνει παραθυράκια, για να μας απαλλάξει απ' την εφαρμογή τους. Τολμώ να πω πως ο νόμος που με καταδικάζει είναι κι άδικος και πολύ αισθηρός απέναντί μου. Δεν πρόσβαλα ποτέ κανένα στον τόπο που ζω και προκαλώ τους εχθρούς μου, αν υπάρχουν, ν' αποδείξουν αν έβλαψα στο παραμικρό έναν άντρα, μια γυναίκα, ένα παιδί. Επιτρέψτε μου να ξεχάσω προς στιγμή ότι υπάρχει αυτός ο νόμος. Τότε δεν καταλαβαίνω ποιό είναι το έγκλημά μου. Με κίνδυνο της ζωής μου, έφερα στον κόσμο πέντε όμορφα παιδιά. Τά 'θρεψα με το γάλα μου και τα μεγάλωσα με τη δουλειά μου. Και θά 'κανα περισσότερα γι' αυτά, αν δεν είχα πληρώσει τα πρόστιμα, που με γονάτισαν οικονομικά.

(Η συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Πεζογραφία Δοκιμιογραφικές Σκέψεις Ελληνικό Διήγημα

Στοχασμοί

Ημερολογιακές διαπιστώσεις και παραινέσεις

Του Κώστα Τσιγάρα

πρώην Βουλευτή

1924 Ο εγωισμός, κάνει τους μικρούς ανθρώπους γελοίους· στους μεγάλους επισκιάζει σ' ένα βαθμό τα προτερήματά τους.

Συμβαίνει συχνά, όταν κανείς οργίζεται για μια αδικία που του έκαναν, να τον νομίζουν για κακόν· κι όταν από καλοσύνη την παραβλέπει, να τον νομίζουν δειλό.

1925 Η ομορφιά στον άνθρωπο είναι ένα προτέρημα, που χαιρόνται περισσότερο οι άλλοι. Η ασχήμια, είναι αντίθετα ελάττωμα, που ο κάτοχός του υποφέρει πιο πολύ.

Οι πιο πολλοί άνθρωποι ζηλεύουν περισσότερο, όταν μια μεγάλη ευτυχία, βρίσκει ένα συγγενή ή φίλο τους, παρά όταν βρίσκει έναν άγνωστό τους.

Η χαρά της αναμονής μιας ευτυχίας, είναι σαν την καμπύλη που διαγράφει το βέλος που ρίχνει κανείς ψηλά. Μεγαλώνει ως ένα σημείο, για ν' αρχίσει έπειτα να λιγοστεύει όταν η αναμονή παρατείνεται.

Τρία πράγματα κάνουν τη ζωή όμορφη. Η υγεία, η δημιουργική δουλειά κι ο ταιριασμένος έρωτας.

Ευτυχισμένος είναι: όποιος βρει τη γυναίκα που θα τον κάνει να ξεχάσει όλες τις άλλες.

Το κακό και η λύπη που προκαλεί κανείς σ' ένα ευγενικό πρόσωπο, μεταβάλλεται σε διεγερτικό, για ανέγερση και καλύτερευση. Σ' έναν κοινό άνθρωπο, γεννάει την εκδίκηση.

Δεν είναι ποτέ αργά ν' αρχίσει κανείς κάτι μεγάλο. Θά 'ναι πάντα αργά, όταν συνηθίζει ν' αναβάλλει.

1928 Κάθε επιστήμη έχει την πρακτική και τη φιλοσοφία της. Την πρώτη, ποιός λίγο ποιός πολύ, την κατέχουν όλοι όσοι την ασκούν. Τη δεύτερη, καμιά φορά και τα πιο σπουδαία της παιδιά την αγνοούν.

Δεν είναι αλήθεια πως, στον άνθρωπο, ο πρώτος έρωτας είναι πάντοτε κι ο πιο μεγάλος. Η μεγάλη συνάντηση, δεν έχει την ανόητη αξίωση να είναι πάντα και η πρώτη.

Οι φτωχοί υποφέρουν απ' τα γερατειά. Οι πλούσιοι υποφέρουν για τα γερατειά.

1962 Όταν κανείς παίρνει το μέρος εκείνού που αδικεί, κάνει απλό κακό. Από τη μια μεριά κάνει πιο βαριά την αδικία· κι από την άλλη, δε βοηθάει εκείνον που αδικεί, να γίνει καλύτερος.

Ο εγωισμός που άλλωστε είναι μέσα στη φύση κάθε ζωντανού οργανισμού, είναι ανεκτός, όταν είναι λογικός και στηρίζεται σε πλατιά και στέρεη βάση, κι όχι σε κούφια ματαιοδοξία.

Αγοράζουμε τα βιβλία, περισσότερο για το περιεχόμενό τους και λιγότερο για την πολυτελή εμφάνισή τους. (Απ' αφορμή τη Σίβυλλα του Σικελιανού).

Όταν κρίνουμε τις πράξεις οποιουδήποτε, χωρίς να παίρνουμε καθόλου υπόψη και τον παράγοντα «συμφέρο», δε βγάζουμε σωστά συμπεράσματα.

1963 Όποιος μπορεί να μιλήσει για το έργο ενός ποιητή, από μόνο το διάβασμα του έργου του, αυτός, μπορούμε να πούμε ότι και τον ένιωσε βαθιά.

1964 Όταν χρωστάει κανείς με προθεσμίες εξόφλησης, ο χρόνος καλπάζει. Όταν τού χρωστάνε ο χρόνος πάει σαν τη χελώνα.

Στην κομματική οικοδόμηση πρέπει να προσέχουμε όπως και στην κτιριακή. Με υλικό που δεν είναι καθαρό, γερό, δε φτιάχνουμε γερή αντάξια του προορισμού της οργάνωση.

Ρεαλιστική Διηγηματογραφία

Απαρτχάιντ

Της Βίκυς Ζαγκαβιέρου - Βουρβούλη

Όταν πέτυχε στο διαγωνισμό, έκανε σαν τρελή από τη χαρά της. Αυτός ο διαγωνισμός θα της άνοιγε καινούριους δρόμους. Ήταν σίγουρη γι αυτό. Δεν την ενδιέφερε τι θά 'λεγαν οι άλλοι. Δε θ' άφηνε κανένα να την εμποδίσει. Την απόφαση την είχε πάρει. Τα παιδιά; Αχ, εκεί κόλαγε, στα παιδιά! Τα δυο αγγελούδια τι θα γίνουν; Τι θ' απογίνουν μόνα τους; Ο Άρης και ο Μάνος. Να τ' άφηνε με τη γιαγιά και τον παπού; Ήταν δύσκολο, γέροι άνθρωποι ήταν, κι ύστερα του χρόνου θά 'πρεπε να πάνε σχολείο, το σπουδαιότερο όμως ήταν, πως δεν μπορούσε να μείνει για πολύ καιρό χωρίς τα παιδιά. Η έγνοια αυτή τη σκότωνε. Εδώ όμως που είχε φτάσει, δεν έπρεπε, να τα παρατήσει. Τέτοιοι διαγωνισμοί δε γίνονταν συχνά, κι ύστερα, το είχε καμάρι που πέρασε πρώτη!

Τρεις μέρες τη βασάνιζε η έγνοια αυτή με τα παιδιά. Το σιζήτησε με τον άντρα της, το ξανασιζήτησε, δεν έβγαине άκρη. Εκείνος ούτε που ήθελε ν' ακούσει πως θα φύγει. «Καλά είσαι και δω, της έλεγε. Δεν κάνουν καλό τέτοια ξεσπιτώματα. Νομίζω, είναι αρκετά καλή η θέση αυτή που έχεις στο υπουργείο, πρέπει να είσαι ικανοποιημένη, τι άλλο θέλεις! Μη ξεχνάς ότι είσαι μητέρα και σίζυγος. Έχεις ορισμένες υποχρεώσεις κυρία μου, έτσι νομίζω εγώ!» Εκείνη έφειγε, πήγαινε σ' άλλο δωμάτιο. Δεν ήθελε να τον ακούει. Γιατί, μπορεί να τού 'λεγε πάνω στα νεύρα της και λόγια που θα τον πίκραιναν.

Και τι ήταν εκείνος! Ψιθύριζε μόνη της κλειδωμένη στο δωμάτιο. Ένας απόφοιτος του γυμνασίου, δουλειά δεν είχε στα χέρια του, όταν τον πήρε, βοηθούσε τον πατέρα του στο χρυσοχοείο. Μόνο όταν πέθαν' εκείνος, έκανε δικό του το μαγαζί, έβαλε και μια φωτεινή ταμπελίτσα απ' έξω με τ' όνομά του... και κει καθόταν όλη τη μέρα σε μια καρέκλα και φτηνοδοούλευε, φτιάχνοντας πότε χαλασμένα ρολογάκια, και πότε τις κομμένες αλυσιδίτσες των κοριτσιών της γειτονιάς. Πού και πού, πουλούσε και κανένα σταυρό για βάφτιση. Κι

όμως τον πήρε. Θυσίασε βέβαια πολλά, προπαντός την οικογενειακή της γαλήνη. Μάλωσε με τους γονείς της που δεν τον ήθελαν, γιατί είχαν άλλα όνειρα για κείνη. Ο πατέρας της έπαθε εγκεφαλικό - μόλις που τον πρόλαβαν οι γιατροί - σαν έμαθε πως παντρεύτηκαν κρυφά. Δυο χρόνια περίπου δεν έμπαινε στο πατρικό της. Όσπου έκανε τα δίδυμα. Εκείνα τους μαλάκωσαν την καρδιά, τα πήραν στο σπίτι και τα νάντεϊαν.

Κι έτσι η Ειρήνη κατάφερε να πάρει το πτυχίο της. Την ημέρα που το πήρε τό 'φερε στο σπίτι κουνώντας το σαν παντιέρα. «Είμαι απόφοιτος της γαλλικής φιλολογίας! Είμαι πτυχιούχος». Χοροπηδούσε και τα μωρά την έβλεπαν και τσίριζαν απ' το κλάμα, άπλωναν τα μικρά τους χεράκια να τα πάρει αγκαλιά - είχε μέρες να τα δει, διάβαζε νύχτα μέρα για το πτυχιακό και τα είχε αφήσει στη μάνα της - μα εκείνη συνέχιζε να χοροπηδάει αδιαφορώντας για το κλάμα τους.

— Μάνα είσαι εσύ! Της φώναξε η μητέρα της αγαναχτισμένη.

— Μωρά είναι, ας κλαίνει και μ' ένα σάλτο αρπάζει τα δυο μικρά στην αγκαλιά της και τ' άσφιξε μ' όλη τη δυναμή της. Ύστερα ηρέμησε, κάθισε στον καναπέ και τα νανούρισε - κι εκείνα αποκαμωμένα αποκοιμήθηκαν χωμένα και τα δυο μέσα στην αγκαλιά της.

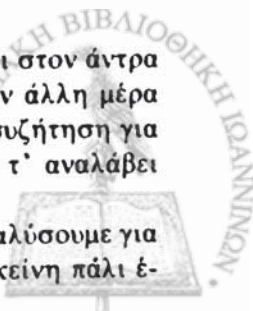
Πολύ αναισθητες είστε, εσείς οι σημερινές μανάδες! Ψιθύρισε η μητέρα της σιγανά, για να μην τα ξυπνήσει, καθώς της ακουμπούσε τον καφέ στο τραπέζι.

— Εμείς οι σημερινές γυναίκες μητέρα, απλώς έχουμε πιο πολλά ενδιαφέροντα από σας τις παλιές. Είπε κουρασμένα η Ειρήνη. Και θά 'μασταν κουτές να τ' απαρνηθούμε, γιατί κάνουμε παιδιά!

Πράγματι, η Ειρήνη ήταν από γερό μέταλλο, δεν είχε όνειρα μικροαστής. Αγαπούσε πολύ τα παιδιά της. Αλλά, δεν είχε σκοπό να κάτσει να την καταβροχθίσουν τα δυο θηριάκια. Και αν κομμάτιαζε τον εαυτό της για τους άλλους, κρατούσε ένα μεγάλο κομμάτι πάντα για κείνη. Ήταν απαραίτητο, για ν' ανανεώνεται έτσι, αλλιώς θα χανόταν.

— Τα παιδιά! Ξανάπε το βράδι στον άντρα της, τι θα γίνουν τα παιδιά; Την άλλη μέρα πάλι και κάθε φορά του άνοιγε συζήτηση για τα παιδιά. Εκείνος αρνιόταν να τ' αναλάβει και της έλεγε κοφτά:

— Να κάτσεις εδώ, δε θα το διαλύσουμε για ένα δικό σου καπρίτσιο. Τότε εκείνη πάλι έ-

κλείνει την πόρτα και κλεινόταν στο δωμάτιο για να μην τσακωθούνε.

Αχ! Γιοχάνεσμπουργκ! Τι αλλαγή στη ζωή της. Εκεί την έστειλε το υπουργείο της. Δούλεψε στο υπουργείο Εξωτερικών, στο τμήμα αλλοδαπών, και ήταν μια πολύ καλή θέση. Είχε μπει με εξετάσεις, αμέσως μόλις πήρε το πτυχίο της. Είχαν περάσει πέντε χρόνια από τότε. Η δουλειά της ήταν ενδιαφέρουσα. Ο μισθός της ικανοποιητικός. Έκανε και έξω ιδιαίτερα μαθήματα στα γαλλικά.

Έφτανε κι ογδόντα χιλιάδες το μήνα, μα κάπου δεν τ'άβρισκε με τον εαυτό της. Ήθελε κάτι αλλιώτικο που να τη συναρπάξει. Τα παιδιά, ο άντρας της, το καθημερινό πήγαινε - έλα στο γραφείο την είχε κουράσει. Γι' αυτό έβλεπε το Γιοχάνεσμπουργκ, σαν μια φυγή, σαν μια λύτρωση.

* * *

Το κτίριο ήταν μοντέρνο, γύρω - γύρω με τζαμαρία με πολλά φυτά, μέσα εξωτικά και με μοντέρνο σύστημα κλιματισμού. Η ζέστη εκεί ήταν ανιπόφορη. Το αιρκοντίσιον δούλευε και στο γραφείο και στο σπίτι. Όλα τα σπίτια των λευκών και τα γραφεία τους ήταν δροσερά και άνετα. Μόνο οι μαύροι δεν είχαν τέτοιες πολυτέλειες. Απαγορεύονταν αυστηρά. Το σύστημα του Απαρτχάιντ. Της είπε ένας Γάλλος συνάδελφος της απ' το απέναντι γραφείο. Ο Πιτ, ήταν πολύ ευχάριστος και αυθόρμητος. Πολλές φορές της έπιανε κουβέντα, μα πάντα πρόσεχε τα λόγια του. Με πολύ επιφύλαξη της μίλησε στην αρχή για το σύστημα των Απαρτχάιντ. Δηλαδή σα να λέμε ζούνε οι λευκοί και οι μαύροι επιβιώνουν. Είπε με απορία η Ειρήνη, για να τον κάνει να της πει κι άλλα.

Ναι, κάπως έτσι. Είπε εκείνος επιφυλαχτικά. Μην ψάχνεις να βρεις εδώ ανθρώπινα δικαιώματα.

Και οι μαύροι γιατί δεν επαναστατούν αφού είναι οι περισσότεροι; Οι λευκοί απ' ότι ξέρω το 16% καλύπτουν.

Δεν είναι εύκολο. Το ξέρουν οι λευκοί έννοια σου και έχουν στρατό πολύ καλά εξοπλισμένο, με την τελευταία λέξη της τεχνολογίας. Κάθε ανταρσία των μαύρων θα είναι καταστροφή γι' αυτούς. Η αστυνομία εδώ, αν έχεις όει, κάνει περιπολίες νύχτα μέρα. Χτενίζει κάθε ύποπτο σημείο. Αλλίμονο απ' το μαύρο που θα τολμήσει να σηκώσει κεφάλι, χάθηκε επί τόπου.

- Φαίνεται σαν να υποστηρίζεις το ρατσιστικό αυτό σύστημα. Πιτ, ο τρόπος που μιλάς, ξέρω και γω!

Και βέβαια αγαπητή μου! Η Ειρήνη ένιωσε να σοκάρεται. Αν σ' αντιληφθούν νά'χεις αντίθετες απόψεις, σε φάγανε. Δε θέλεις να γυρίσεις ζωντανή στην Ελλάδα; Δε σου είπε κανείς τίποτα όταν έφυγες; Εκείνη τον κοίταζε αποσβολωμένη. Ένα ρίγος ένιωθε να διαπερνά όλο το κορμί της.

Όλοι εδώ παίζουμε το παιγνίδι μας. Συνέχισε ο Πιτ. Σε συμβουλεύω να κάνεις και συ το ίδιο. Δεν είναι δύσκολο. Είναι λιγάκι θέμα προσαρμογής. Σιγά σιγά θα δεις πολλά εδώ πέρα. Αλλά πρόσεχε. Μην ξανοίγεσαι και ιδιαίτερα με τους μαύρους. Για νά'χεις το κεφάλι σου ήσυχο, πρέπει να φυλάγεσαι. Δε χωράν εδώ συναισθηματισμοί.

Τι κρίμα να ορίζουν τον τόπο τους οι άλλοι!...

Μα δε σου είπα να προσέχεις τα λόγια σου; Τη διέκοψε ο Πιτ με ύφος στοργικό.

Αυτή η εταιρία με τα πολυτελή γραφεία που είναι δίπλα μας, είπε η Ειρήνη, σαν να μην άκουσε τη συμβουλή του Πιτ, ποιά είναι;

Ναι, να σου πω: Είναι η μεγαλύτερη αγγλική εταιρία που εκμεταλλεύεται τα πιο πολλά χρυσορυχεία εδώ στο Γιοχάνεσμπουργκ. Είναι πολύ παλιά. Την είχαν ιδρύσει οι πρώτοι Άγγλοι αποικιοκράτες. Διαθέτει σήμερα πάνω από τριάντα χιλιάδες μαύρους. Πρόπερσι μάλιστα, στα λέω για να τα ξέρεις, προσπάθησαν να κάνουν μια επανάσταση, γιατί δεν τους πλήρωνε καλά η εταιρία. Τους κρατούσε τα ημερομίσθια. Έκανε πολλές απολύσεις κι άλλα πολλά, καταλαβαίνεις και ξέρεις ποιό ήταν το αποτέλεσμα; Να θαφτούν οι μισοί ζωντανοί μέσα στα ορυχεία. Λήθην από κάποιο λάθος. Έξυπνο κόλπο μαζικής δολοφονίας. Οι Άγγλοι ξέρεις δε χαρίζουν. Είναι αδίστακτοι. Αφού ξέρουν ότι, οι επιχειρήσεις τους, τρέφονται από το αίμα των μαύρων και το χρυσάφι τους. Κορόιδα είναι να τους αφήσουν να επαναστατούν; Και άφησε ένα τρανταχτό γέλιο, που έκανε την Ειρήνη ν' αναρωτιέται: Τι άνθρωπος τέλος πάντων ήταν αυτός ο Πιτ; Πολύ τη μπέρδευε. Τι θέση είχε πάρει για αυτή την κατάσταση; Λεχόταν ή όχι το σύστημα αυτό, συμβιβαζόταν όπως της έλεγε να κάνει κι εκείνη, ώσπου να κυλήσει ο καιρός που θά'φευγε, ή προσποιόταν μπροστά της, ενώ ήταν ρατσιστής μέχρι το κόκαλο; Να τον λογάριαζε για φίλο επειδή της έδινε όλες εκείνες τις συμ-

βουλές;

— Να προσέχεις, στο λέω για το καλό σου, να μην έχεις πολλά πάρε - δώσε με τους μαύρους για να 'χεις ήσυχο το κεφαλάκι σου ή να παραδεχόταν πως ήταν χαφιές και να σταμάταγε έως εδώ τις πολλές συζητήσεις; Όχι δεν ήθελε το δεύτερο καν να το πιστέψει; Τη γέμιζε αυτό απογοήτευση. Να μην έχει έναν άνθρωπο, ν' ανοίγει την καρδιά της, έτσι μακριά που ήταν απ' την πατρίδα! «Όχι, όχι!» Ας μην είμαι τόσο καχύποπτη έλεγε και ξανάλεγε στον εαυτό της.

Αποκλείεται. Ο Πιτ είναι καλό παιδί. Απλώς συμβιβάζεται εύκολα όπως μου λέει να κάνω και γω το ίδιο. Γιατί, έχει άδικο να πούμε. Και μάλωνε τον εαυτό της. «Αν θες κυρία μου να περάσεις καλά, κάνε και συ το ίδιο». Λίγο δύσκολο στην αρχή όπως λέει ο Πιτ, αλλά θα συνηθίσεις. Έτσι δεν είναι; Και έριξε ένα μικρό χαστούκι στο πρόσωπό της. Σου χρειαζόταν και να μην ξανακάνεις κακές σκέψεις για τον Πιτ.

• • •

Αγαπημένο Νίκο. Άρρησα να σου γράψω. Πολύ δουλειά ξέρεις στο γραφείο. Σκοτούρες πολλές. Δεν ξέρω αν αποφάσισες ακόμα. Όπως σου 'γραψα, πρέπει να 'ρθεις και συ με τα παιδιά. Είναι πολύ ωραία εδώ! Θ' αρέσει πολύ στα παιδιά. Η ζωή για τους λευκούς εδώ, είναι όνειρο. Όλοι οι λευκοί αριστοκράτες! Είναι η καλή κοινωνία και οι μαύροι υπηρέτες τους. Τα Απαρτχάιντ, έχουν διαχωρίσει αυστηρά και νόμιμα, από το κράτος τη ζωή των λευκών απ' τη ζωή των μαύρων. Ξεχωριστά μαγαζιά, ξεχωριστά σχολεία, ξεχωριστές εκκλησίες, ξεχωριστά λεωφορεία όλα, όλα ξεχωριστά. Δεν επιτρέπεται, απαγορεύεται δια νόμου ένας μαύρος να ψωνίζει σε μαγαζί που πάει ο λευκός. Ούτε να πηγαίνει το παιδί του μαύρου στο ίδιο σχολείο που πηγαίνει το παιδί του λευκού. Αυτό είναι το σύστημα Απαρτχάιντ και είναι επίσημα αναγνωρισμένο από την Πολιτεία. Λοιπόν μη φοβάσαι. Δεν πρόκειται τα παιδιά σου να πάνε με τα νεγράκια στο ίδιο σχολείο. Εδώ υπάρχουν πολύ καλά εγγλέζικα κολέγια που στέλνουν τα παιδιά τους οι λευκοί. Τα παιδιά μας θα είναι τα παιδιά της καλής κοινωνίας. Μην έχεις καθόλου ενδοιασμούς. Και συ, θα στρώσεις δουλειά εδώ που θα τρίβεις τα μάτια σου! Το Γιοχάνεσμπουργκ έχει πολύ χρυσό. Το ξέρεις! Φιλησέ μου τα

παιδιά και τους γονείς μου.

Σε περιμένω το γρηγορότερο. Σε φιλώ.

Αφού τέλειωσε το γράμμα, άναψε τσιγάρο και το ξαναδιάβασε. Θα μπορέσω να τον καταφέρω. Σκεφτόταν. Πρέπει να 'ρθει. Τα παιδιά φέτος πρέπει να πάνε σχολείο. Εδώ θα μάθουν και τη γλώσσα. Ο μόνος φόβος είναι να μη πάρουν λάθος κατεύθυνση. Τα σχολεία αυτά, μπορεί να είναι καλά, αλλά φτιάχνουν, κατασκευάζουν καλύτερα να πω μικρούς ρατσιστές. Όχι, όχι τα παιδιά μου, δε θά 'θελα ποτέ να γίνουν έτσι. Και ύστερα δεν μπορώ να τους λέω εγώ, άλλα στο σπίτι, και άλλα να μαθαίνουν στο σχολείο. Υπάρχει κίνδυνος! Τα παιδιά πολλές φορές μας προδίνουν χωρίς να νιώθουν. Τα λόγια του Πιτ, που της έλεγε πάντα να προσέχει... σαν σφυριά της χτυπούσαν το μυαλό. Δεν ήταν λύση αυτή λοιπόν! Άναψε τσιγάρο. Ροιφούσε βαθιά τον καπνό και προσπαθούσε να σκεφτεί. Γιατί, μήπως στην Ελλάδα δεν υπάρχουν τέτοια σχολεία που το ρατσισμό στους μικρούς μαθητές τον τρέφουν μ' ένα πιο απαλό τρόπο, έτσι που εμείς οι άλλοι απ' έξω, να μην τον καταλαβαίνουμε; Γιατί δε μας αφήνουν να μπούμε στην κάστα τους; Σου παίρνει το παιδί απ' την αγκαλιά, πληρώνεις και ένα αδρό ποσό, με την ελπίδα πως δε θα του λείψει τίποτα και με την υπόσχεση πως από κει μέσα θα βγει ένας καλλιεργημένος άνθρωπος γεμάτος ιδανικά... και συ παραλαμβάνεις μετά από λίγα χρόνια, ένα ρατσιστάκι, ένα ρατσιστάκι, ένα μικρό καπιταλίστα που σ' αυτό αργότερα, ανάλογα με τις σπουδές του και την επιστημονική κατάρτιση, θα εγγυηθεί η κοινωνία μας το μέλλον της. Γιατί ψέματα είναι; Εδώ τουλάχιστο ξέρεις πού βαδίζεις. Ξέρεις ότι είναι σχολείο ρατσιστικό. Το παίρνεις απόφαση. Στο κάτω - κάτω, πέντε χρόνια είναι αυτά. Όταν γυρίσουμε στην Ελλάδα, θα συνεχίσουν σ' ένα ελληνικό δημόσιο σχολείο. Τρεις ώρες την ημέρα θα τους κάνω κι εγώ εδώ ελληνικά, γραμματική έκθεση, ιστορία. Γιατί, δύσκολο είναι; Ίσως τώρα να ήμουνα και καθηγήτρια σε γυμνάσιο. Όταν έρθουν στην Ελλάδα, θα ξεχάσουν και το ρατσισμό και τα Απαρτχάιντ. Μικρά θά 'ναι ακόμα' κι ύστερα τα παιδιά δεν αποκρυσταλλώνουν εύκολα τις ιδέες τους, πριν απ' τα είκοσι τους χρόνια. Για να κατασταλάξουν κάπου αναθεωρούν στην αρχή πολλές φορές τις σκέψεις τους. Είναι ζήτημα ωριμότητας και ζήτημα αρχών. Άμα το παιδί έχει αρχές απ' το σπίτι, ούτε το σχολείο το χαλάει, ούτε η

κοινωνία, ούτε οι φίλοι. Έτσι λοιπόν, γιατί να μην τὰ ἔχω τώρα κοντά μου; Ἐχει ο Θεός αργότερα· θα τα βοηθήσω να ξεκαθαρίσουν τα πράματα. Ας φύγουμε πρώτα από δω.

• • •

Αφηρημένη κοίταζε απ' τη τζαμαρία όλο το οικοδομικό τετράγωνο που ήταν πνιγμένο στο πράσινο. Θυμήθηκε την Αθήνα, αυτή την άχαρη τσιμεντούπολη. Πώς ήταν και πώς κατάντησε. Τη θυμόταν πάντα, όταν ήταν κοριτσάκι, με ήσυχους δρόμους, με πολλές γραφικές μονοκατοικίες, στολισμένες στις στέγες με ακροκέραμα και πνιγμένες στο γιασεμί· και στο αγιόκλημα. Τι μεθυστική μυρωδιά ήταν εκείνη Θεέ μου! Και κάθε φορά που τη θυμόταν, έπαιρνε βαθιά ανάσα, όπου κι αν βρισκόταν, και ας τη μπορούσε το καυσαέριο στην Ομόνοια, ή στο Σύνταγμα. Θυμόταν τα ωραία νεοκλασικά, που της έδιναν τόση αρχοντιά και χάρη, που σήμερα είναι μετρημένα στα δάχτυλα, αυτά που σπόμειναν, αφού γλίτωσαν απ' την κατεδάφιση. Θυμόταν ακόμα, εκείνο το γαλάζιο χρώμα τ' ουρανού της, που δεν το σκέπαζαν αυτά τα σημερινά μπετονένια εξαμβλώματα. Πόση θλίψη ένιωθε κάθε φορά που ανέβαινε στο Λυκαβητό να τα βλέπει έτσι, παράταιρα, δυσανάλογα, να υψώνονται και να περισφίγγουν την πόλη που ψυχορραγεί κάτω απ' το θανατηφόρο νέφος. Αγαναχτούσε με τη σημερινή κατάντια της Αθήνας. Δεν είχε απομείνει τίποτα, από κείνη την εικόνα που θυμόταν παιδούλα. Σαν νά 'ταν ένα όνειρο που είχε σβήσει. Ένα όνειρο που κρατούσε την ανάμνηση από το άρωμά του. Γι' αυτό, δεν της στοίχιζε που ζούσε μακριά απ' την πατρίδα της. Τη σημερινή εικόνα της, ούτε που ήθελε να την αντικρύσει. Ζούσε με την ανάμνηση της παλιάς. Με την εικόνα ενός χαμένου όνειρου!

Μόνο τα παιδιά! Αυτά την τραβούσαν να ξαναγορίσει. Αυτά λαχταρούσε! Ήθελε να τα δει! Τι θά 'κανε ο άντρας της; Θα το αποφάσιζε, νά 'ρθουν, όπως του είχε γράψει; Αυτή η σκέψη, της τριβέλιζε, το μυαλό.

Η πόρτα χτύπησε και όπως ήταν αποροφημένη στις σκέψεις της, ταραχτηκε, είχε ξεχάσει πως είχε παραγγίλει ένα φρουτοχυμό και παγάκια.

Ήταν ο Σεϊλάχ ένα κοντόχοντρος Νέγρος με πολύ άσπρα δόντια και μ' ένα πλατύ χαμόγελο, έτσι που φαινόταν πάντα, οι δυο κατα-

πληκτικές άσπρες οδοντοστοιχίες του. Ήταν ένας Νέγρος γεμάτος καλοσύνη και τον συμπαθούσε πολύ Μόνο που πρόσεχε να μην το δείχνει!

Πρέπει νά 'σαι πολύ προσεχτική εδώ με τους μαύρους. Να τους κρατάς πάντα σε απόσταση. Έτσι ορίζει το Απαρτχάϊντ. Της έλεγε πάντα ο Πιτ. Οι μαύροι πρέπει να βλέπουν τους λευκούς σαν την ανώτερη φυλή. Αυτοί είναι ένα σκαλοπάτι ανάμεσα στον άνθρωπο και στον πίθηκο. Εκείνοι που κυβερνούν είναι μόνο οι λευκοί. Μ' αυτή την ιδέα τους κάνουν να ζούνε, για να μη ξεσηκώνονται. Καταλαβαίνεις τι θα γίνει όλη αυτή η πλουτοκρατία αν οι Νέγροι σηκώσουν κεφάλι. Γιαυτό σου λέω, της έλεγε πάντα ο Πιτ, όχι πολλές κουβέντες με τους μαύρους. Εδώ το Απαρτχάϊντ είναι καθεστώς. Οι ιμπεριαλιστικές εδώ επιχειρήσεις, τρέφονται μόνο απ' αυτό το φυλετικό διαχωρισμό.

Ο φρουτοχυμός ήταν υπέροχος. Κάθε μέρα έπινε, γιατί της άρεσε πολύ. Ήταν ένα κοκταίηλ από εξωτικά φρούτα: Γάλα ινδικής καρύδας, ανανά, μπανάνα και λωτό. Το έπινε πάντα σε ποτήρι κολωνάτο σαμπάνιας με χρυσή βάση. Πολυτέλεια μόνο για λευκούς. Και της τό 'φερνε ο Σεϊλάχ πάντα σε δίσκο από ζωγραφισμένο πάπυρο με λαβές από ελαφαντόδοντο, δεμένες με χρυσό. Και ένιωθε τότε τα μάτια τα μεγάλα του Νέγρου, πιο μελαγχολικά απ' τις άλλες φορές. Μάτια γεμάτα θαυμασμό, να την κοιτούν σαν νά 'τανε θεά. Αυτό στο βάθος την πείραζε πολύ. Δεν ήθελε να πιστέψει ούτε για μια στιγμή πως την είχε επηρεάσει το σύστημα του Απαρτχάϊντ. Δεν μπορούσε να διανοηθεί πως θά 'ταν ποτέ ρατσίστρια. Θα μπορούσε αυτά τα πέντε - έξι χρόνια, να συμβιβαστεί, να προσαρμοστεί κάπως στο σύστημα, όπως την είχε συμβουλέψει ο Πιτ, χωρίς φυσικά να χάσει τον πραγματικό εαυτό της.

Συχαινόταν το Απαρτχάϊντ. Μα δεν έπρεπε να το δείξει. Δεν ήταν εδώ τόπος κατάλληλος να μιλάει για τ' ανθρώπινα δικαιώματα. Εδώ, έπρεπε να συμβιβαστεί αλλιώς θα χανόταν. Το σύστημα είναι σκληρό, και για τους λευκούς που θα θελήσουν να κάνουν προπαγάνδα. Το αν η ανθρώπινη ύπαρξη είναι ζήτημα χρώματος, είναι κάτι που πρέπει να το κρατάει μόνο για τον εαυτό της. Το αν οι λευκοί βλέπουν τους Νέγρους σα μικρά υποταχτικά θηρία της ζούγκλας που τους ρουφούν τόσα χρόνια το αίμα οι λευκοί δουλοκτήτες... κι αυτό δε θά

ἔπρεπε να το πει πουθενά. Ούτε να βγει έξω να φωνάξει γιατί, το νέγρικο εργατικό δυναμικό δεν έχει καμιά ιατρική περιθαλψη και όποιος αρρωστήσει, αμέσως τον θάβουν ζωντανό μέσα στα ορυχεία! Τέτοιες συζητήσεις βέβαια δεν μπορούσε να κάνει με τον Πιτ, ούτε να του μιλήσει για την τρομοκρατία των λευκών στις κοινότητες των μαύρων. Ακόμα ούτε για τις βάρβαρες σεξουαλικές επιθέσεις των αστυνομικών στις μαύρες γυναίκες. Δεν ξεχνούσε εκείνο το πονεμένο πρόσωπο μιας δυστυχισμένης Νέγρας που ερχόταν συχνά σπίτι και της καθάριζε, που είχε δυο κόρες και της έχασε απ' τη σεξουαλική κτηνωδία των αστυνομικών. Ἦρθαν στο σπίτι, της αρπάξαν τις βιάσανε και τις πέταξαν ύστερα σ' ένα χαντάκι στραγγαλισμένες.

Το τηλέφωνο χτύπησε. Μόλις είχε γυρίσει στο σπίτι. Κι ετοιμαζόταν για ένα μπάνιο.

Αλλά, και το σηκώνει. Ἦταν υπεραστικό, ο άντρας της, τελικά, αποφάσισε νά 'ρθει με τα παιδιά!

— Ναι; Πότε; και έκανε σαν τρελή απ' τη χαρά μ' ένα πήδημα στον αέρα βρέθηκε στην άλλη πολυθρόνα.

— Έλα μ' ακούς; Την άλλη βδομάδα. Τέλος της άλλης εβδομάδας. Θα σε ξαναπάρω να σου πω ποιά μέρα και με ποιά πτήση θα 'ρθούμε.

Ἐνιωθε να πετάει. Η καρδιά της πήγαινε να σπάσει. Θα δει τα παιδιά της! Τον άντρα της! Πολύ της στοίχισε αυτή η μοναξιά, όσο κι αν αγαπούσε τη δουλειά της. Δεν είχε ξεχάσει ούτε στιγμή πως τους έλειπε. Πολλές φορές τ' ἔβλεπε στον ύπνο της τα βράδια κι όταν ξυπνούσε τα λαχταρούσε τόσο που την έπαιρναν τα κλάματα. Πολλές νύχτες δεν είχε κοιμηθεί από τέτοιους εφιάλτες και το πρωί στο γραφείο την ἔβλεπε ο Πιτ, με πρησμένα μάτια, και της έλεγε πειράζοντάς την.

— Πάλι ξενύχτησες απόψε; Γιοχάνε-σμπουργκ μπα νάιτ! Ἐτσι;

Κι εκείνη δεν ήθελε αστεία και τού 'λεγε πικραμένα: Εσύ κοροϊδεύεις Πιτ, κι εμένα μ' ἔφαγε η ἔγνοια των παιδιών μου! Τι θα κάνω αν δεν έρθουν Πιτ! Εσύ είσαι ανύπαντρος, δεν έχεις παιδιά δεν μπορείς να με καταλάβεις. Αν η μισή καρδιά μου Πιτ βρίσκεται εδώ πέρα, η άλλη μισή είναι στην Ελλάδα. Είπε σε παραλλαγή ενός στίχου του Τούρκου ποιητή Ναζίμ Χικμέτ, και γέλασε πικραμένα.

Σήμερα, δεν έλεγαν να περάσουν οι ώρες, να πάει στο γραφείο την επόμενη, να πει τα ευχά-

ριστα στον Πιτ. Θα τον κερνούσε και φρουτοχυμό! Τέλειωσαν τα βάσανά μου Πιτ, θα τού 'λεγε — δεν είχε και κανένα να μιλήσει ν' ανοίξει την καρδιά της — τέλειωσαν, ξέρεις έρχεται ο άντρας μου με τα παιδιά. Είμαι πολύ ευτυχισμένη Πιτ! Ἐρχονται τ' αγγελιοδία μου που τόσο τα λαχτάρισα. Ἐρχονται την άλλη εβδομάδα. Θα εγκατασταθούν εδώ. Ο άντρας μου θ' ανοίξει μαγαζί, χρυσοχοείο και θά 'χει μόλιχη πελατεία. Τα παιδιά θα πάνε σχολείο στο αγγλικό κολέγιο. Τέλειωσαν οι ἔγνοιες μου Πιτ! Θά 'μαστε πολύ καλά εδώ! Δε θα μας λείπει τίποτα! Θά 'χουμε τους υπηρέτες, τα ρατσιστικά μας συμφέροντα! Τη φυλή μας! Τη λευκή φυλή που είναι ανώτερη απ' τις άλλες. Ἐτσι το νομίζουμε! Ἐτσι δεν το νομίζουμε Πιτ;

Ἦστερα σώπασε, είχε λαχανιάσει η φωνή της είχε σπάσει. Κανείς δεν την άκουγε. Ὁμως ξαλάφρωσε. Ἦταν μια έντιμη ομολογία στον εαυτό της. Ἄναψε ένα τσιγάρο τράβηξε δύο ρουφηξιές κι ύστερα τό 'σβησε.

Μα αγαπητέ Πιτ. Είπε, σαν νά 'ταν δίπλα της. Μη νομίζεις πως συμφωνούμε. Για όνομα του Θεού. Δεν είναι ἔτσι καλέ μου Πιτ! Ὅπως το θέλεις να το νομίζουμε!...

Κι έκλεισε το φως ν' αποκοιμηθεί για να μη σκέφτεται τίποτα.

Τριάντα μέρες...

Του Ερρίκου Βλάχμπεν

Απ' την κατοχή, ο ελληνικός λαός βγήκε σαν άνθρωπος, που πέρασε βαριά, μακρόχρονη αρρώστια. Γονάτισε, μα δεν πέθανε. Ἄντεξε, πάλαιψε και πέταξε από πάνω του τη συμφορά, που τον τυραννούσε. Η λευτεριά, σαν μπρούσικο δυναμωτικό κρασί, τού ὠωσε ζωής ελπίδα. Χαμογέλασε, ζώστηκε ὅσες δυνάμεις τού 'μειναν και πήρε τον ἥλιο οδηγό του.

Οι Ἄγγλοι ὁμως, «σύμμαχοι και φίλοι», δεν μπόρεσαν να τ' αντέξουν, που πήραμε μονάχοι μας τη λευτεριά που δεν τους αφήσαμε να κάνουν τίποτα για μας. Ενώ εμείς δώσαμε γι' αυτούς και τη ζωή μας ακόμα. Ἦρθαν στην πατρίδα μας, αρνήθηκαν τη λευτεριά μας, και με το ζόρι μας ἔβαλαν να παραδεχτούμε πως αυτοί μας φέραν τη λευτεριά. Τη δική μας την ἔκριναν ψεύτικη, τη βάφτισαν παράνομη και τη φυλάκισαν στα ξερονήσια. Ἐτσι ησύχασε η συνείδησή τους, ἔνωσαν πως, μας ξεπλήρωσαν και πίστεψαν από πάνω πως, τους χρωστάγαμε κι ευγνωμοσύνη.

Ὁ Δημήτρης κι ο Νικόλας, φίλοι, γειτονόπαιδα κι επονομαστές, άρμεγαν απ' τις μέρες τούτες πίκρα κι απογοήτευση. Ὅπου κι αν ζήτησαν δουλειά, τους τουφέκιζαν με την άρνησή τους. Τα μάτια τους, μετά από τόση αναζήτηση, έγειραν κι έπεσαν πάνω στα υψώματα με τα πηγάδια. Εκεί που πέρασαν ολάκερη την κατοχή. Εκεί που για να βγάλουν το πετροκάρβουνο, σκάβαν πεινασμένοι και κυνηγημένοι απ' τους Βούλγαρους. Εκεί πάλι έπρεπε να γυρίσουν. Έπρεπε να παλαιώσουν, να επιβιώσουν μέσα σ' αυτή την κοινωνία, που οι ταγοί της δέχτηκαν με χυρά τη λευτεριά των Άγγλων.

Ὁ ήλιος, που είχε καθήσει πάνω στη βουνοκορφή, κοίταζε χαμογελαστός το Δημήτρη και το Νικόλα, καθώς πάσχιζαν μέσα στη ρεματιά να κόψουν τη μουριά, κι απ' τον κορμό της να ξεχωρίσουν το κομμάτι εκείνο, που θα τους ταίριαζε, θά έμπηγαν μετά, δυο γυριστά σίδερα και θα τόφτιαναν μάγγανο για το πηγάδι. Το παλιό που είχαν, είχε πια χαλάσει.

Έφυγε ο ήλιος απ' τη βουνοκορφή και φάνηκε βλοσυρός ο αγροφύλακας. Αυτοί είχαν κόψει τη μουριά και τράβηξαν να φύγουν απ' το μονοπάτι. Έτρεξε ο αγροφύλακας, έκοψε όδρομο και βγήκε μπροστά τους. Μετρήθηκαν με τα μάτια. Είχε σουρουπώσει κι η κόψη του μπαλτά γυάλιζε στα χέρια του Νικόλα.

— Γιατί κόψατε το δέντρο; Τους πήρε με το μαλακό ο αγροφύλακας.

— Το είχαμε ανάγκη, είπε ο Νικόλας.

— Το δέντρο έχει ιδιοκτήτη, κι είμαι εγώ υπεύθυνος.

— Δεν το ξέραμε πως έχει ιδιοκτήτη. Ὅποιου όμως κι αν είναι, θα του το πληρώσουμε, όταν βγάλουμε κάρβουνο, προθυμοποιήθηκε να του δηλώσει ο Δημήτρης.

— Εσύ δεν είσαι ο γιός της χήρας, της Ελένης;

— Ναι, απάντησε ο Δημήτρης.

Χαμογέλασε ο αγροφύλακας πονηρά, λευτέρωσε το μονοπάτι, κι αυτοί τράβηξαν το όδρομο τους.

— Δεν έπρεπε να πεις ποιός είσαι, του γκρίνιαζε ο Νικόλας.

— Ίσως νά 'χεις δίκιο, έκανε σκεπτικός ο Δημήτρης. Είπαμε όμως πως θα τον πληρώσουμε. Έπρεπε να ξέρει.

— Τέτοιοι είμαστε και πάντα την παθαίνουμε, σιγοψιθύρισε ο Νικόλας.

Την άλλη μέρα, προτού βγει ο ήλιος, ξεκίνησαν για τα πηγάδια. Έπρεπε σε τρεις μέρες, τέσσερις το πολύ να βγάλουν κάρβουνο. Τα λεφτά τους είχαν σωθεί κι ο φούρναρης τους μήνυσε πως θα τους έκοβε την πίστωση. Ὁ Νικόλας πήρε μαζί του και το μικρότερο υοιρόφο του, τον Κώστα. Ὅσο πιο πολλά χέρια, τόσο η δουλειά θα φτουρούσε. Ὁ καθένας κουβάλαγε κι από ένα εργαλείο. Ὁ Δημήτρης το καινούργιο μάγγανο και τον κουβά. Ὁ Νικόλας τα ξύλα, που θά 'στηναν το μάγγανο, κι ο Κώστας τους κασμάδες και τα φτυάρια. Αυτή ήταν όλη τους η περιουσία. Δεν είχαν τίποτε άλλο, εκτός από τα νιάτα τους. Κι όταν έχεις τα νιάτα, έχεις και τις ελπίδες και τα όνειρα και το θάρρος να

τα πραγματοποιήσεις. Δε λυγίζεις με τίποτα. Μήτε η απαισιοδοξία μπορεί να σταθεί, σαν βρωμιά, πάνω στην ψυχή σου.

Πρώτος άρχισε το τραγούδι ο Κώστας:

— Στ' άρματα, στ' άρματα εμπρός...

— Πάψε ρε, τον αποπήρε ο Νικόλας. Θες να βρούμε το μελά μας;

Ύστερα έριξε τη ματιά του όωθε - κείθε. Είδε πως ήταν ερημιά, πως το ύψωμα τους χάριζε μιαν ανάσα λευτεριάς. Χαμογέλασε κι ακολούθησε κι αυτός 'το τραγούδι.

Τ' απόβραδο κάθονταν και οι τρεις τους, κατάκοποι στο πεζούλι και πίναν τον καφέ, που τους είχε φτιάσει η κυρά-Λένη, η μάνα του Δημήτρη. Ήταν Σεπτέμβρης κ' οι βραδιές ήταν ακόμα ευχάριστες. Οι γλάστρες με τα λουλούδια γέμιζαν τον αέρα με τη μυρωδιά του καλοκαιριού.

— Αν βρούμε κάρβουνο θ' αγοράσω ένα πανταλόνι τσίλικο, είπε ο Κώστας, βλέποντας να ξεχωρίζουν τα γόνατά του κάτω απ' το λειωμένο πανταλόνι του.

— Αν βρούμε κάρβουνο θα βολευτούμε, συμπλήρωσε κι ο Δημήτρης.

— Εκεί π' ανοίγουμε το πηγάδι, τους ενθάρρυνε ο Νικόλας, είμαι σίγουρος πως θα βρούμε.

Η αισιοδοξία είναι σα λίπασμα, άμα πέσει στην καρδιά, φυτρώνουν τά όνειρα.

— Να πάρουμε μαζί μας και το μαστρο-Βαγγέλη, είπε ο Νικόλας. Άνεργος είναι κι αυτός, ας μοιραστεί ένα κομμάτι ψωμί μαζί-μας.

— Αυτόν μη τον υπολογίζεις, τ' απάντησε ο Δημήτρης. Αυτός ανέβηκε πάλι στο βουνό.

— Σοβαρά, απόρησε ο Νικόλας.

— Τι νά 'κανε; Λουλειά δεν έβρισκε. Τον κυνηγούσαν συνέχεια. Με το παραμικρό έλα στην Ασφάλεια. Μπούχτισε ο άνθρωπος, τους μούντζωσε κι έφυγε.

— Τα είδες προχτές τα κομμένα κεφάλια στην πλατεία; Λένε πως ένας πατέρας γνώρισε το γιό του, μπόρεσε όμως και κρατήθηκε. Κοίταζε βουβός μαζί με το πλήθος τα κεφάλια και μήτε δάκρυ του ξέφυγε.

Στεκόταν εκεί σιωπηλός, και με τα μάτια χάιδευε απαλά το ματωμένο πρόσωπο του γιού του. Τον κοίταζε και η ψυχή του γονατιστή θρηνούσε τον άδικο χαμό του. Κι όσες φορές φέραν οι αποσπασματάρχες κεφάλια ανταρτών, άδικα περίμεναν πως θα γνωρίσει κάποιος το δικό του άνθρωπο, θα σπάσει απ' τον πόνο και θα μολογήσει. Ὅσα κεφάλια κι αν κουβάλησαν, κανένας δε γνώρισε δικό του άνθρωπο, ώσπου βαρέθηκαν και σταμάτησαν αυτό το μακάβριο έργο τους.

Άναψαν τσιγάρο. Μια στιφή γεύση της σκληρής πραγματικότητας κατακάθονταν μέσα τους, πικρή σαν το κατράμι του τσιγάρου. Τα χρόνια δύσκολα, οι αυγές ματωμένες. Ὁ ήλιος κόκκινος. Η λευτεριά εξοστρακισμένη: κι αυτοί, απένταροι, περίμεναν να βγάλουν κάρβουνο για να πληρώσουν το φούρναρη.

Η λίγη σιωπή που έπεσε, έκανε τ' αυτιά τους ν' ακούσουν ξεκάθαρα το χτύπημα της εξώπορτας.

— Ποιός νά 'ναι; Ρώτησε ο Νικόλας.

— Πού να ξέρω. Απάντησε βουβή ο Δημήτρης σηκώνοντας τους ώμους.

Ο Κώστας έτρεξε κι άνοιξε την πόρτα. Ο αγροφύλακας, καμαρωτός, παρουσιάστηκε μπροστά τους. Άρρασκέλισε το κεφαλόσκαλο κι ήρθε προκλητικός κοντά τους. Εδώ δεν είχε να φοβηθεί τίποτα.

— Μέσα είναι η μάνα σου; Ρώτησε το Δημήτρη.

— Άσε τη μάνα μου και λέγε ό,τι έχεις να πεις σε μένα.

— Ο ιδιοκτήτης θέλει να δει τον κορμό του δέντρου και μετά να συμβιβαστείτε στην τιμή.

— Δεν τό 'χουμε. Το μάγγανο είναι πάνω στο πηγάδι, μήτε στη συζήτηση ο Νικόλας.

— Κι επειδή τό 'χετε στο πηγάδι, νομίζετε πως τελειώσαμε; Ακόμα εσείς δε μπορέσατε να το χωνέψετε πως άλλαξαν τα πράγματα, πως έσβησε η γαμοκρατία, πως έχουμε «εθνική κυβέρνηση», και πως ο καθένας δεν μπορεί να κάνει του κεφαλιού του.

— Τι μερδεύεις την εαμοκρατία, τού 'πε νευριασμένος ο Δημήτρης. Στο τονίζω και πάλι: Είδαμε τον τόπο χέρσο. Νομίσαμε πως είναι αδέσποτο το δέντρο και το κόψαμε. Εξ άλλου είπαμε πως θα το πληρώσουμε, τι άλλο θέλεις;

— Θέλω να βάλιτε μιγάλο και να καθήσετε ήσυχά. Θά 'ρθω αύριο στο πηγάδι. Ρώτησε την τοκοθεσία κι αφού βιβαιώθηκε, έφυγε.

Περπάταγαν για τα πηγάδια και κρέμονταν σα γιορντάνια στο λαιμό τους οι δυσκολίες και οι προσδοκίες τους. Αρξιά τα βάσανα, αριστερά οι ελπίδες και προχωρούσαν στο μέλλον τα αβίβαιο, το μακρινό, το άπιαστο. Ζητούσαν ένα μεροκάματο, που θα τους επέτρεπε να τρώνε, να τους μένει κι ένα μικρό χαρτζιλίκι, να κεράσουν το κορίτσι τους ένα σινεμά, μια καρτοκαλάδα. Ζητούσαν να πάνε τους φραχτες της χάρας τους, δυο μέτρα παρακέρα. Ζητούσαν να ζήσουν.

Χτυπούσε ο Δημήτρης κι ο κασμάς γύριζε πίσω. Ένα στρώμα σαν αμμόπητρα είχε παρουσιαστεί και δυσκόλευε το σκάσιμο. Ο ιδιώτας τον έλουζε, χούφτωνε τον κασμά και χτυπούσε δυνατά, σα να χτυπούσε την αδικία. «Δημήτρη βγες». Άκουσε τη φωνή του Νικόλα. Αποκαμωμένος παράτησε τον κασμά και βγήκε. Δε χρειάστηκε να ρωτήσει, είδε τον αγροφύλακα και κατάλαβε.

— Πρέπει να 'ρθεις στο σπίτι του ιδιοκτήτη για συμβιβασμό, του είπε ο αγροφύλακας.

— Έρχομαι, προθυμοποιήθηκε ο Δημήτρης.

— Να πάρεις και το μάγγανο, δήλωσε ο αγροφύλακας. Όσο κι αν επέμεναν, όσο κι αν τον παρακάλεσαν, όσο κι αν του εξήγησαν πως χωρίς αυτό, η δουλειά μένει πίσω, ο αγροφύλακας ήταν ανένδοτος. Ο ιδιοκτήτης ήθελε να δει το δέντρο.

— Νικόλα, ώσπου να γυρίσω, τράβα τον κουβά με τα χέρια. Είναι δύσκολο, αλλά θα τα καταφέρεις. Του είπε ο Δημήτρης.

Ύστερα πήρε το μάγγανο, έβγαλε το σχοινί και το φορτώθηκε.

Μπροστά τράβαγε ο αγροφύλακας κι αυτός φορτω-

μένος ακολουθούσε. Μόνο το κακίστρι κ' η τριχιά λείπανε, για ν' αληθύνει η εικόνα. Μήτε λέξη δε βγήκε απ' το στόμα τους. Ο καθένας είχε τις δικές του σκέψεις. Το Δημήτρη τον βασάνιζε η ώρα. Έπρεπε να γυρίσει πίσω προτού έρθει το μεσημέρι. Όταν φτάσαν στα πρώτα σπίτια της πόλης, τότε ο Δημήτρης πρόσεξε την περιβολή τους και ντράπηκε. Στα πόδια του βρίσκονταν κάτι πάνινα παπούτσια, που από καιρό είχαν χάσει το σχήμα τους κι έτσι, όπως τά 'χε δεμένα με σχοινιά, έμοιαζαν με τσαρούχια. Το πανταλόνι και το πουκάμισό του, γεμάτα από τρύπες και μπαλώματα. Φαινόταν σα νά 'ταν ντυμένος με κουρέλια και μόνο το μουντζουρωμένο του πρόσωπο δε μόραγε να δει. Αλλά αυτό το μάντευε κι απραχτά έριξε δυο χούφτες νερό απ' την πρώτη βρύση, που συνάντησε στο όδρομο. Οι άνθρωποι της γειτονιάς τον κοίταζαν παραξένα, με φόβο και λύπη, σίγουρα τον περνούσαν για αντάρτη.

Ο ιδιοκτήτης ένας κοντοκιθαρος άνθρωπος βλογοκαμμένος, μόλις μπήκαν στο σπίτι του έριξε μια ματιά γεμάτη μίσος. Τα άσχημο πρόσωπό του μαρτύραγε την κακία, που έκριβε στην καρδιά του. Θά 'θελε ο Δημήτρης να τον καλημερίσει και να του δώσει το χέρι. Έτσι όμως που είδε το μοχθηρό του μούτρο, μίλησε στα ίσα:

— Να το δέντρο που κόψαμε, λέγε, πόσο το εκτιμάς, να τελειώνουμε.

Ο αγροφύλακας κάτι ψιθύρισε στ' αυτί του ιδιοκτήτη, μετά γύρισε στο Δημήτρη.

— Αυτό, το πόσο κάνει, θα το εκτιμήσει ο αγρονόμος. Θα πάμε στο αγρονομείο, εκεί θα γίνει ο συμβιβασμός.

«Στο αγρονομείο!» Ταραχτηκε ο Δημήτρης κι ένα βάρος αγωνίας πλάκωσε την ψυχή του. Όσπου να πάνε κι ώσπου να γυρίσει, θα έφευγε η ώρα, θα πήγαινε μεσημέρι κι ο Νικόλας, με τα μάτια καρφωμένα στο όδρομο, θα περιμένει την επιστροφή του. Μετά, πως θα κατέβαινε στην πόλη με τέτοια ρούχα; Κι αν τύχει και τον δουν μερικά μάτια γνώριμα, μάτια κοριτσιίστικα σ' αυτά τα χάλια; Στις σκέψεις αυτές η νεανική του καρδιά σκαράζει. Μετάνιωσε που κλύθηκε. Η μουτζούρα, σα μάσκα, έκρυβε το πρόσωπό του και θα τον βοήθαγε να περάσει αυτούς τους δρόμους της απόγνωσης. Είπε μια ν' αρνηθεί, να φύγει, μα το μετάνιωσε. Αυτή η δουλειά έπρεπε να τελειώσει. Έπρεπε να περάσει αυτή τη δοκιμασία, να υποστεί αυτή την τακείνωσή έπρεπε να γυρίσει στο πηγάδι καθαρός, χωρίς εκκρεμότητες πίσω του. Αποφασισμένος φορτώθηκε πάλι το μάγγανο και τράβηξε για το αγρονομείο.

Πότε τον δίκασαν, πότε του απαγγέλθηκε η ποινή, πότε ο χωροφύλακας τον πήρε απ' το χέρι να τον οδήγησει στη φυλακή, μήτε που το κατάλαβε. Μόλις φτάσαν, κάτι είπε ο ιδιοκτήτης στον αγρονόμο. Ο αγροφύλακας βεβαίωσε πως τον είδε να κόβει το δέντρο. Τα παραδέχτηκε όλα ο Δημήτρης και περιμενε το συμβιβασμό. Αντί όμως γι αυτό, άκουσε τις τριάντα μέρες φυλάκιση και τον αγρονόμο να τον ρωτά:

Έχεις χρήματα να πληρώσεις;

- Όχι, έκανε σα χαμένος ο Δημήτρης.
- Χωροφύλαξ, διέταξε ο αγρονόμος, πάρτον μέσα.
- Το μάγγανο. Είπε μέσα στη σύγχυσή του ο Δημήτρης κι έκανε να το πάρει.
- Το μάγγανο θα μείνει εδώ, είπε ο χωροφύλακας και τον τράβηξε απ' το μπράτσο.

Βγήκαν στο δρόμο. Ο Δημήτρης τά 'χε όλα θαλάμισα στη σκίψη του. Το μάγγανο, η φυλακή, ο Νικόλας κι ο Κώστας, η μάνα του, όλα κλωθογύρναγαν ανάκατα μέσα στο μυαλό του. Ο αγροφύλακας με τον ιοιοκτήτη τον είχαν παγιώσει. Πώς όν είδε πιο μπροστά την ξόβιργα που τού 'στησαν και πιάστηκε σαν αγριοπούλι. Ο θυμός του σηκώθηκε σαν τυφώνας κι αφού ανακάτωσε αισθήματα και ιδέες, κρεμάστηκε στα δυό του μάτια. Δεν τον φυλάκιζαν για το όντρο, η αξία του ήταν μηδαμινή. Τον φυλάκιζαν γιατί ήταν επονίτης. Ευκαιρία ζητούσαν και τη βρήκαν. Κι αυτός που είχε πιστέψει πως θα μπορούσε να επιβιώσει μέσα σ' αυτή την κοινωνία. Πόσο δίκιο είχε ο μαστρο-Βαγγέλης, που τη μούντζωσε αυτή τη γριά κοινωνία, τη φτιασιδωμένη κι άσχημη και βγήκε στο βουνό. Σα χελιδόνη ανοιξιάτικο τού 'ρθε η ιδέα να κάνει κι αυτός το ίδιο. Αντί να παλεύει να επιβιώσει, ας αγωνιστεί μαζί με τους άλλους συντρόφους να τη γκρεμίσουν, να την εξαφανίσουν και στη θέση της να στήσουν μια νέα κι όμορφη κοινωνία, δίκαιη κι ανθρωπίνη. Η ιδέα αυτή τον κυριεύει ολόκληρο και τον ελευθερώνει. Δεν τον νοιάζει τώρα, ποιό τον βλέπουν και πώς τον βλέπουν. Σηκώνει ψηλά το κεφάλι, ταιριάζει το πανταλόνι του, σιάζει το πουκάμισό του και περπατά καμαρωτός και περήφανος, για την απόφασή του. Τριάντα μέρες είναι, θα περάσουν.

Μενεδήμου 40

.Χαλκίς.

Του Γιώργου Παπαστάμου

ΚΑΙ ΗΤΑΝ ο δρόμος του ερετριανού φιλόσοφου εκεί που καθόμουν. Σε μια εποχή, όχι πολύ μακρινή· όμως εποχή στατική και μελαγχολική, όπου η ευτυχία και η δυστυχία δεν ήταν τότε τίποτα περισσότερο, από την πολύ παλιά συνήθεια της ζωής, να σκεπάζει με σκιές και ψίθυρους εκείνα, που βαθιά επιθυμούμ.

Κι επιθυμούσα να είμαι και να αισθάνομαι καλύτερα· ότι φτωχοπρόδρομος βυζαντινός έμοιαζα στην εξωτερική περιβολή και στο μυαλό μου ακόμα. Φορούσα χοντρά μάλλινα χωριάτικα ρούχα, με τραγόμαλλο υφασμένα.

Και στα πόδια μου έσερνα κάτι αρβύλες σε μεγάλο νοούμερο, αν και ήμουν παιδί - προέφηβος από κάποιον ίσως αφανή πολεμιστή - φαντάρο του Τομπρούκ· κ' ήμουν κουρεμένος σιουγλέ και στο μεγάλο κι άσχημο κεφάλι μου, μόλις που χωρούσε το γυμνασιακό κασκέτο, με κίτρινη κουκουβάγια και με το χρυσό σειρήτι.

Κι ένιωθα νά 'μαι αιχμάλωτος σε πολλά. Αιχμάλωτος του φαρμακερού κόπου της ανέχειας και του απελπισμού, του καημού και της θλίψης· αληθινός λες αιχμάλωτος κάποιου, της ένδον ζωής μου: Μπέρκεν - Μπέλσεν, κάποιου φοβερού Μαουτχάουζεν, η κάποιου Stalag V, του ξακουστού συνάδελφου μακαριότη τώρα, Όμηρου Πέλλα.

Και κατέβαινα καμιά φορά τις Κυριακές και σχόλες στα πολυσύχναστα μέρη της βαριόμοιρης πολιτείας και φώναζα δυνατά μέσα μου ανέραστος και μόνος:

Έι, σεις που σουλατσέρνετε καλοντυμένοι και χορτάτοι στο μουράγιο κάτω. Έι σεις, που σεργιανάτε αξιοθαύμαστοι αστοί, με τις κούρσες και τις... στις ανοιχτές στράτες της γλυκειάς περιπέτειας... με ξέρετ' εμένα το χωριάτη! Εμένα το φτωχό μουζικό, που θητεύω άσκοπα στα γράμματα... Έι έι φώναζα, αλλά σιγά από μέσα μου, μη με περάσουν και για πράφρονα έι, έι, φώναζα μη, και μ' ακούσουν.

Και κανείς δε μ' άκουγε, ότι ήμουν ισχνόφωνος, φτωχός κι απελπισμένος.

Είχα κι ένα τεφτέρι ν' αυτοπεριγράφομαι στο δύσκολο εκείνο λόγο σε πρώτο πρόσωπο 'Ηθελα ν' αρνηθώ από τότε, τον όποιο μύθο και να πέσω στο λεπτομερή περιγραφισμό χρόνων, χώρων και στιγμών. Να κάνω παράξενες ασκήσεις με τη γλώσσα και να προχωρήσω στην κατάτμηση των λέξεων... Έπρωες, ωστόσο, δεν είχα! Και όσους είχα, ήθελα να τους αποπροσωποποιήσω να τους εμπλέξω σε φράσεις ατέλειωτες. Να τους μπάσω σε εσωτερικούς χώρους δικούς μου, αντικρουόμενους και ασύγχρονους. Να κόψω τις λέξεις και να τις κολλήσω αναμεταξύ τους και να καταντήσω ατονικός, μεπερδεύοντας τους διαλόγους μου έτσι, που γα μην ξέρει κανείς, ποιός λέει τι. Και να τελειώσω το βιβλίο μου: «Κουβέντες με τον εαυτό μου», που δεν τελειώσα ποτέ.

Και αφήνοντας έτσι, μισοτελειωμένο εκείνο το βιβλίο, άρχισα τις ιστορίες της Κυράς Ελευθερίας - της σπιτονοικοκυράς μου ντε, ότι

είχε τρανό και ιερό όνομα, εκείνη η μακαρίτισσα. Είχε νεφρά πληγιασμένα, και καρδιά μεγάλη που χώραγε όλη την καλοσύνη λευκών περιστεριών του κόσμου.

Και προσπαθούσα, όλο προσπαθούσα, να κατεβάσω όλες μου τις μικρές φτωχές ιδέες στο χώρο της εμπειρίας. Χόρταινα μπαγιατικό ψωμί και φρέσκη μπαμπαλίνα, στο σπίτι του σπαραγμού. Κι έτρεχα σε μακρινές ακρογιαλιές, σ' έρημους αιγιαλούς σε σιωπηλά μουράγια· και σα γλάρος, άρπαζα τη ζαργάνα που σπάρανε στο δίχτυ κ' οι καλοί τρατιέρηδες κ' οι ψαράδες της Αρτάκης, σα με βλέπανε έτσι θλιμμένο και άθλιο, μου γέμιζαν το κοφίνι μου τζάμπα, σαρδέλα και αθερινό...

Κι έβαζα στην άκρη τις ντροπές και ξέχναγα αυτούς που παίζουν σε τέτοιες περιπτώσεις την ποταπή κωμωδία της αξιοπρέπειας.

Ότι δίσεκτα και δύσκολα τα χρόνια και τα μαύρα στενά του Ντερβενιού, συχνά τ'ά κλεινε ο καπετάν Ανάποδος· και μήτε ψωμί μπαγιατικό δεν έφτανε απ' την Άγια Άινα το χωριό μου. Και ήμασταν παιδιά, που μας φόβιζεν η εφηβεία. Κυκλάμινα παγωμένα, με μάτια που βασίλειαν στον αστερισμό της φρίκης· και να εμπιστευτούμε τις λέξεις, δεν είχαμε άνθρωπο.

Και το μόνο που κάναμε, ήτανε να παρακαλάμε στις παράταιρες προσευχές μας, να περάσει η φάλαγγα το Ντερβένι, με στρατοχωροφύλακες συνοδεία, προς φίλαξη εθνο-φρόνων εμπόρων· για να μας φέρουν και σε μας τους πένητες ζαϊρέδες απ' το αγροτικό... χωριό μας· και τα καλάθια με το ξυνισμένο φαγητό, για να χορτάσουμε... τα ξεπλυμένα μας στομάχια.

Και περιμέναμε βυθισμένοι στην κακοπιστία και στον απελπισμό, πότε νά 'ρθει το ευλογημένο φορτάκι του κυρ Παπαστάθη· ότι άλλο δεν αντέχαμε· και τα σφραγίδια από τα παπαδοπαιδιά σώθηκαν και οι «συκομαϊδες» οι δικές μας σώθηκαν, και τα λόγια τα ωραία και τα μεγάλα που δε χωρούσαν στις καρδιές μας πια, σώθηκαν· και οι ένθεες προσευχές της αυτοπαρηγοριάς μας· και ξέφτισαν για τα καλά οι ανιαροί φιλοσοφισμοί του ξεπερασμένου μας μεταπολεμικού διαφωτισμού. Και η ζωή μας ολάκερη τότες, θάβονταν κάτω από πύλινες, αρχαϊκές ιδέες. Και μαθαίναμε, όλο και πιο καλά να φοβόμαστε το ακατανόητο· και υπήρχαμε μόνο, σα μια συνείδηση, που προσδοκά ελευθερία, καθώς πασκίζαμε να την αυτο-ανακαλύψουμε, μέσα στην αγωνία μας.

Μα, άλλο να περιμένουμε, δε μας ήταν βο-

λετό πια, ότι η Αντιγόνη, έκλαιγε τ' αδέρφια της μες στα βιβλία μας και ο Οιδίποδας, με τη μεγάλη γάτα του —στημένη καταστρατίς στη χώρα των Αβάντων, μας ρώταγε για το μισοβέζικο αίνιγμα τ' ανθρώπου— και την καβαλιστική του εξίσωση, που ποτέ μου δεν κατάλαβα:

—Παπα— στάμμε εε: ή μου το εξηγείς η σε τρώω...

Και μ' έτρωγε... Ενώ με παρηγορούσε ο κύριος εκτελωνιστής του «Σόλο του Φίγκαρο».

— Μη σε νιάζει παιδί μου, εγώ μια μέρα θα σε βάλω στα πορτραίτα μου.

Και μη εξηγώντας το αίνιγμα και ο Ανάποδος, ανάποδα γύρναγε το δρόμο μας... Ένιωθα χαμένος κι εξαντλημένος για αυτό το αίνιγμα και το ψωμί. Δεν μπορούσα μήτε να διαβάσω, μήτε να γράψω... ναυτία μ' άδειο στομάχι· κι ούτε με την ποίηση —την αδερφή της ανέχειας— είχε σχέση, μήτε και με ιδέες, κι αυτό που μετρούσε για μένα, ήταν τ' ανέκφραστο.

Κι ένιωθα, πως δεν ήταν άδικο, όχι δεν ήταν, να περιφρονώ εκείνους που εθελουφλούν μπροστά στο παράλογο της σκέψης. Μιας σκέψης, που εκμηδενοποιούσε το δικό μου είναι το δέσμιο, στην τυφλή αναγκαιότητα των καιρών μου.

Κι ας μην το κρίβω, πεινούσα για πολλά και για τίποτα. Άκουγα, ωστόσο, με περίσκεψη, τους ίδιους με μένα μοιραίους - μεροκαματιάρηδες, που τους άναβε πολλές καημός στου Αυγούλα το κρασοπουλειό τα βράδια, ξεχνώντας τη φτώχεια τους, ανάμεσα σε δυο τρεις «μισές» και σε βραχνούς αμανέδες.

Και νοσταλγούσα νά 'μουνα εκεί, σ' αυτόν τη συντροφιά, ότι η δική μου ποίηση —πιο πεντάφτωχη απ' τη δική τους— προμηνούσε τάλαιπωρίες και υγρή απ' τα δάκρυα δεν υπήρχε περίπτωση ανάφλεξης των στίχων της. Θα έσβηνα έτσι άσημος και φτωχός.

Και να, μια μέρα ψυχρή και καταχνιασμένη, στην οδό Αποστόλη, του ναιάρχου εκείνου, ως βάδιζα απελπισμένος· ότι δεν είχαν έρθει το φορτάκι και οι στρατοχωροφύλακες δεν μπόρεσαν να περάσουν με τη φάλαγγα το φαράγγι, με ήβραν «νεηθείς συμπολίται» ξαπλωμένο κάτω· στα κράσπεδα εκεί του πεζοδρομίου.

Και με πήγανε σηκωτό... Πού με πήγαν και πώς με πήγαν και γιατί, δε θυμάμαι. Ωστόσο άνοιξα τα μάτια μου, στο λαϊκό νοσοκομείο της πόλης και έλεγα —αυτό το θυμάμαι καλά— τους στίχους «ω μάνα χρυσομάνα εμαράθηκαν τα φύλλα...» και άλλα τέτοια... έλεγα.

Ξένοι και ξενοκίνητοι

(Απόσπασμα)

Ιστορικά παραλειπόμενα

Λάμπρου Απ. Τατσιόπουλου

Μ' αυτόν τον τον τίτλο πήραμε στις αρχές Οκτώβρη ένα πολύ μακρόσκελο πολιτικό άρθρο σαν καμπάνια σκληρή και αναδρομική, που θα είχε πιάτο σε μια εφημερίδα της Αθήνας, ή και σ' ένα ειδικό πολιτικοιστορικό περιοδικό («Ιστορία» Παπύρου κ.α.) του συνταξιούχου εκπ. κού και λαογράφου συγγραφέα κ. Α. Τατσιόπουλου, αγωνιστή της Εθνικής Αντίστασης του ΕΔΕΣ. Από έλλειψη χώρου, ας μας συμπαθήσει, που φέρουμε σε φως μόνο το παρακάτω απόσπασμα.

Βαθιά, αυτά τα «γράμματα» λίγοι τα πονηρεύονται. Ποιός ήταν άξιος να ιδεί το κίνημα της 1-3-1935 «... γιγαντιαία αγγλική πεπονόφλουδα...» (εφ. - ού «ΤΑ ΝΕΑ» Αθηνών φ. 12177, 27-5-85). Ποιός μπορούσε να εξηγήσει το στρατιωτικό πραξικόπημα του Γ. Κοντύλη της 10-10-35, που (σαν πρόεδρος της κυβέρνησης) κήριξε την παλινόρθωση της βασιλείας, και ανέλαβε την αντιβασιλεία, να κάμει το δημοψήφισμα στις 3-11-35 (το θυμάμαι εύζωνας ήμουν, και το πρωί έριξα το ψηφοδέλτιο, που μου έδωσαν, στην κάλη του Α' Δημοτικού σχολείου 'Αρτας) για την επαναφορά στο θρόνο του Γεωργίου Β' (!)

Πολύ αργά, γεγονότα ιστορικά, αποκάλυψαν τα αγγλικά συμφέροντα. Ο φασισμός του Μουσολίνι και ο ναζισμός του Χίτλερ δεν άφηναν ήσυχη την Αγγλία, να «κλείσει μάτι». Έβλεπε το χαμό της και όπως σήμερα Αμερική και Ρωσία ξεκαθαρίζουν από «αντιδράσεις» τις σφαίρες επιρροής των στον κόσμο, έτσι και τότε έγινε η «δοκιμή» πρώτα εδώ στην Ελλάδα με το Σύμφωνο Φιλελευθέρων - ΚΚΕ (Θ. Σοφούλη - Στ. Σκλάβαινα). Σηκώθηκε το «κόκκινο πανί» του κομμουνιστικού (ανύπαρκτου) κινδύνου στις 19-2-36, και με το άναμμα του δοκιμαστικού τριετούς εμφυλίου ισπανικού πολέμου της 18-7-36,

σχεδιάστηκε εδώ (με τη συγκατάθεση του βασιλιά Γεωργίου Β') η διάλυση της Βουλής, και τις 4-8-36 ο Ι. Μεταξάς (πρωθυπουργός από τις 13-4-36) έγινε ο δικτάτορας της Ελλάδας, την έδωσε από το λαιμό με το σχοινί του Γεωργίου Β', και την έσυρε στο άρμα της Αγγλίας για το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Έτσι, ενωμένοι οι Έλληνες, μπήκαμε στον πόλεμο. Σώσαμε την Αγγλία με την «άμυνα» συντριβής μας στο ιταλικό μέτωπο και με τη γερμανική εισβολή, απασχολώντας μακριά από τα δικά της μέτωπα ιταλικό και γερμανικό στρατό, αεροπορία και στόλο. Σώσαμε και τη Ρωσία με την πολύμηνη «αντοχή» μας. Και, σακατεμένοι (εμείς - οι πρωτεργάτες της νίκης), απλώσαμε το χέρι, να μας ελεήσουν με ψίχουλα, από το μεγάλο τραπέζι της συμμαχικής νίκης...

Ήταν υποχρέωση συμμαχική, η συνέχιση του αγώνα. Και τον συνεχίσαμε, βοηθώντας τους συμμάχους κι εδώ και στα δικά τους μέτωπα. Ύστερα από τη μάχη της Δουνκέρκης της 23-5-1940, ο Ουίνστον Τσόρτσιλ, έδωσε στο στρατηγό του, Κόλιν Γκάμπινς τη διαταγή: «Φωτιά στην Ευρώπη». Και άρχισε η κινητοποίηση των λαών με την Εθνική Αντίσταση!

Κι έπειτα, στην ένοπλη ασφάλεια του τόπου ακούστηκε το σάλπισμα της λήξης του αγώνα. «Ξεπού-

Κι άκουσα τότε το γιατρό να τους παρηγορεί τους παρενρυσκόμενους εκεί «φίλους» μου, σοβαρούς και ευηπόληπτους κατά τ' άλλα βασιλόφρονες - τους στερημένους (καθώς ο βασιλεύς Γ.Β'), λόγω σοβαρότητας τον εμμοούντο, του μηχανισμού του γελάν...

Μην ανησυχείτε, μην ανησυχείτε, έκανε ο γιατρός κατά τ' άλλα εξαισίους άνθρωπος, δεν έχει τίποτα, νηστικό είναι το παιδάκι!!!

Κι ήμουν, πράγματι ένα νηστικό παιδί, που αγάπαγε παράφορα την ωραία Αντιγόνη του Σοφοκλή, τους σκιαγμένους Πέρσες του Αισχύλου και την καθημερινά θυσιαζόμενη Ιφιγένεια του Ευριπίδη αυτή την εν Αυλίδι, την κοντινή μας συντρόφισσα καθώς και τον ομώνυμο επίσης καθηγητή μου, φιλόλογο, Βελισσαρίου Βελισσάριο αλλά προπαντός, το στρατηγό αγάπαγα και εκτιμούσα μόνο, αστε-

φάνωτο και σκονισμένο, λησμονημένο περιδεή και άπορο ως εγώ, πεσόντα, εν τούτοις ηρωικώς, εις την μάχην της Τζουμαγιάς εν έτει 1918.

Ήμουν, το λέω νηστικό και διψασμένο παιδί, παιδί και χρειάστηκε να περάσει τόσος καιρός να δώσω σημασία σ' αυτή την ηλικία. Και μου έφραζε το δρόμο μου η φτώχεια, η αμάντευτη μοίρα και η σκληρή απαντοχή. Αλλά εγώ, διαβάζοντας ποιήματα διόλου καταναλώσιμη ύλη νίκησα την άγρια φτώχεια και την αδυσώπητη ανάγκη των καιρών μου. Και κοίταξα πάντα το σφαγμένο ουρανό και τον περπάταγα σιωπηλά. Κι ήρθε μέρα κάποτε να του φωνάξω:

Έι, συ ματωμένε ουρανό του κόσμου, βγάλε το λερό σκουφί σου... για δεξ περνάω!...

λημα στον αγγλικό ιμπεριαλισμό... του ζυγούς λύσατε!». Σκόρπισαν όπλα και ανήσυχα όλα τα παλλικάρια. Δεν προλάβανε το καθ' ένα ν' αγκαλιάσει τους επιζήσαντες δικούς του, στα χαλάσματα του πατρικού σπιτιού, και έφθανε ο χωροφύλακας με το «σχοινί», αφήνοντας παρακάτω τον ένοπλο συνοδό του Εγγλέζο! Ο «ΡΙΖΟΣΠΙΣΤΗΣ» του ΚΚΕ σε φύλλο του με αριθμό 9324 Μάρτη 1945 έγραφε: «ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΣΘΕΙ Η ΒΑΡΚΙΖΑ...» Και, «εφαρμόστηκε»! Χιλιάδες λεβέντες, αγνοί πατριώτες αγωνιστές της Αντίστασης του 41-44, είδαν το Χάρο με τα μάτια τους σε στρατόπεδα, στρατοδικεία, φυλακές Μακρονήσια! Οι εκλογικοί κατάλογοι των βουλευτικών εκλογών της 31-3-1946 έδωκαν στο Λαϊκό Κόμμα Ελλάδας (Πουλίτσα - Τσαλδάρη) τα ονόματα όλων των Αγωνιστών και των συγγενών τους, για τους ονομαστικούς πίνακες του «φακελώματος». Με την εντολή της «αποχής» του ΚΚΕ, όλοι, όσοι για τους γνωστούς λόγους δεν μπόρεσαν να ψηφίσουν, λογαριάστηκαν οπαδοί του ΚΚΕ! Η δήλωση νομιμοφροσύνης με το «αποκηρίσω τον κομμουνισμό». Άγχος για όλους η τρομοκρατία. Ρημωσαν τα χωριά. Οι μεγαλοεπιχειρηματίες των πόλεων, έτοιμα είχαν τα ψωμοκόμματα, να τους δεχτούν στη δουλειά τους, σαν «προστάτες» τους.

Μια ζωή αυτά τα ίδια και τα ίδια: «ξένοι και ξενοκίνητοι» το ιστορικό θέμα! Και τότε... και τώρα, στις σελίδες της μεγάλης του έθνους ιστορίας, αγώνες και θυσίες, ήρωες και προδότες, λουλούδια και κατάρτες, πλουτοκρατία και φτωχολογιά, σπατάλη και πείνα, μίσος και δουλοπρέπεια, κομματικός διχασμός και εμφύλιος έγχθρα. Η νέα γενιά αηδιάζει το Σήμερα και τρομάζει το Αύριο. ΑΛΛΑΓΗ ακούγεται. Χέρι με χέρι, ώριμοι, έφηβοι και παιδάκια ατενίζουν το μέλλον τους, στα φωτεινά ταμπλώ των πολιτικών κομματικών «φεστιβάλ ντολαιας», όπου πράσινα, κόκκινα, γαλάζια, φαντάζουν τα (ίδια παντού) συνθήματα: «Εδώ, η επιστημονική και επαγγελματική μόρφωση, η δουλειά, η ελευθερία, η δημοκρατία, η παγκόσμια ειρήνη, οι αποκλισμοί, η καινούργια ζωή, η αγάπη, η παγκόσμια ευημερία!». Τα χρόνια διαβαίνουν. Οι κοιρασμένοι νέοι αποζητούν «απολίτικες παρέες» αλλού: στα γήπεδα, στα νυχτερινά κέντρα, στην περιπέτεια, στη φυγή (καμικάζι), μακριά από τη φουρτούνα της κοινωνικής πολυτάραχης ζωής. Άγνωστο το Αύριο στον επαγγελματία, το μισθωτό, το συνταξιούχο, τον άεργο· ο καθένας τους το Σήμερα φροντίζει. Ζήτημα της ημέρας η καλοπέραση. Ο Τύπος περπατεί με το κεφάλι, βλέποντας πίσω (σαν τον Ιανό) το παρελθόν. Η τηλεόραση, επαναλαμβάνει τα γεγονότα της ζωής, και προβάλλει απ' τ' απόκρυφα συχαμερά της ζωής του υποκόσμου. Οι γέροι αγωνιστές, αμίλητοι πάντα, με σκυμμένα τα κεφάλια ρίχνουν λουλούδια σε τάφοις ηρώων! Η εξουσία ασχολείται με τα πεπραγμένα του «κακού» παρελθόντος, μελετάει και προγραμματίζει για το μέλλον. Η αντιπολίτευση συντάσσει τις διαφωνίες της. Όλοι οι πολίτες Έλληνες, είναι τόσο

αφοσιωμένοι στο ότι συμφέρον τους νομίζεται, ώστε απαρατήρητος διαβαίνει και όλο διαβαίνει τα σύνορα της χώρας ο οικονομικός ιμπεριαλιστικός πολιτισμός του πολέμου, της βίας, του πιστολιού, του σεξ, του ναρκωτικού, της φωτιάς, της βόμβας, της αισχροκέρδειας, που μέρα με τη μέρα υλοποιούν πρόγραμμα ξενικής και ξενοκίνητης κατοχής όμοιας με εκείνης του 1941-44! Άρχισε από καιρό ν' ακλώνεται στην Ελλάδα ετοίμη η κατοχή και Σημαία Εθνικής Αντίστασης πουθενά δε φαίνεται! Άμεσος ο εθνικός κίνδυνος. Οι νέοι όλων των κομμάτων ας σμίξουν στις τοπικές πνευματικές εστίες και στα τοπικά κέντρα νεότητας, και ας προγραμματίσουν όλοι μαζί το Αύριο. («εκ των πολλών και ανομοίων το εν το τέλειον» - Πλάτωνος). Η «αλτρουιστική αφοσίωση» (Στάλιν), ας γίνει το σύνθημα κάθε εργαζόμενου. Ο Τύπος και η τηλεόραση ας γίνουν για το λαό τα λαϊκά Πανεπιστήμια. Οι πολιτικοί της χώρας, ας έχουν κάτω από το μαξιλάρι τους το βιβλίο: «ΕΘΝΙΚΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ».

Ο αρχιεπίσκοπος της Ελλάδας ας ανοίξει το «κριφό σχολειό» της εκκλησίας και ας διατάξει το «εισαγγελλίζεσθαι!» (Α! Κορινθ. α' 17). Έρθε καιρός ν' ανοίξει το κλειστό για το λαό Ευαγγέλιο της Αγάπης. («Ότι ο Θεός Αγάπη εστι» Α' Καθ. Εκ. Ιωάν. κδ' - 8). Ο αρχηγός του κράτους ας σηκώσει τη σημαία τη διπλωμένη σημαία της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ!

Α. Τατσιόπουλος

Εκπ κός - συγγραφέας

Κομπότι 26.9.85 Ανιστασιακός ΕΔΕΣ

Για τον Άρη

Αναστάση Τακά

(Στο προηγούμενο τεύχος του «Ε.Π.» στη σελίδα 165, σε μια κριτική μας για τα έργα του Αν. Τακά «Μονόλογος» και «Βαρύς χειμώνας, απατηλή άνοιξη» μπήκαν από τεχνική αβλεψία, σαν κατακλείδα και δείγμα γραφής του, μερικοί στίχοι από τα βιβλία του που ανήκαν στο Ρίζο Μπόκοτα σχετικά με τον Άρη. Το γνήσιο κείμενο του Αν. Τακά για τον «Πρωτοκαπετάνιο» το δίνουμε με παράκλησή του παρακάτω, και με μορφή απάντησης ενός πατέρα στο παιδί του).

— Ο Άρης; Τι ήταν πατέρα;

— Ήταν, παιδί μου, όλα της ζωής μας, ενωμένα στην ανθρωπιά και στην αντρείοσύνη του. Ήταν ο στεναγμός του σκλαβωμένου λαού, ο ασίγαστος πόθος κι ο ασήκωτος καημός να ξανάβρει τη χαμένη λευτεριά του.

» Ήταν το όνειρο και το όραμα μιας ζωής καινούριας και όμορφης σ' αυτόν τον τόπο, τον αγιασμένον, αιώνες τώρα, με το αίμα των παιδιών του.

» Ήταν ένας άλλος ήλιος, που έδινε το φως και τη ζεστασιά του στην παγωμένη, όλη ρυτίδες και ρίγη, κατακτημένη γη.

» Ήταν ο Λιγενής, που μια καλόγνωμη μοίρα τον έστειλε, κείνα τα δίσεκτα χρόνια, να παλέψει το χάρο, το Γερμανό κατακτητή και το ντόπιο προδότη.

» Ήταν το παλικύρι, που δρασκελίζε βουνά και φαράγγια, σκορπώντας την αισιοδοξία στους σκλάβους και τον τρόπο στους δυνάστες τους.

» Ήταν το αβύσταχτα αργό, το πονεμένα δύσκολο, το ματωμένο ξημέρωμα της αιχμαλωτισμένης νύχτας, που κράτησε, που παίδεψε την Ελλάδα και τους Έλληνες πάνω από τέσσερα εφιαλτικά χρόνια.

» Ήταν ο γλυκός λόγος της παρηγοριάς, το χαμόγελω της ελπίδας για μια λυτρωτική Ανάσταση, το απαλό χάδι της στοργής για το φτωχό και τον ανήξερο άνθρωπο του βουνού και του κάμπου, ένα αγκάλιασμα γι' αυτόν, με την αετίσια ματιά του, τη γιομάτη κουράγιο και υπόσχεση...

» Ήταν ο παφλασμός του νερού — ίδια κραυγή προτροπής στον αγώνα —, που ασταμάτητο και ανειρήνιυτο, βουιρό και ατίθασο όπως εκείνος, κυλούσε και κυλά στον Άσπρο. Ήταν το κελιάδημα του πουλιού, ο χορός των αστεριών, ο πήδος του ζαρκαδιού, η ξενιασιά των παιδιών, που παίζαν ανέμελα τότε, σε μια γη βουλωμένη σε ανάκουστο βόγγο. Κι ακόμα η βαθιά, η αμι τακίνητη πίστη για το αύριο της λευτεριάς, του τραγουδιού και του δίκιου, πίστη λαμπρή και δυνατή, σαν το καινούριο φεγγάρι.

» Ήταν το ξύπνημα της Ιστορίας, η ανάσταση των ειδώλων, που τραγουδώντας πήγαιναν στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής και στο Λόφο του Χορτιάτη να συναντήσουν τη Λόξα. Ήταν ο ίδιος ο λαός, παιδί μου. Εγώ κι οι άλλοι άντρες και γυναίκες, μικροί και μεγάλοι, κι εσύ, πριν ακόμα γεννηθείς. Ήταν — μπορούσε να είναι τότε, στη μαυρίλα της Κατοχής, με την τόση παλικαριά και αξιοσύνη του — η ίδια η Ελλάδα, η Ελλάδα του Αύριου, δυνατή, λεβεντογέννα, αθάνατη, που κρατά γερά στα χέρια της τη μοίρα και την ιστορία της.

» Θα τη μάθεις αυτή την Ιστορία, παιδί μου. Είναι η Ιστορία της πατρίδας μας, όπως σου είπα, και ενός νέου μυθικού ήρωα. Αυτός, ο Άρης, πέρασε στην αθανασία, σφιχτά δεμένος μαζί της.

Όρκοι πατριωτών

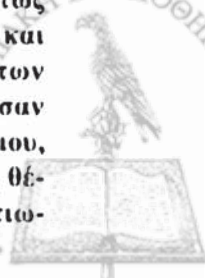
και προδοτών

Όπως είναι γνωστό, τα προδοτικά Τάγματα Ασφαλείας, είχαν ιδρυθεί από την Κυβέρνηση Ιωάννη Ράλλη στην περίοδο της Κατοχής 1941 - 44. Όσα αντεθνικά και αντιπατριωτικά, τυραννόδουλα στοιχεία κατατάσσονταν με γλοιώδη αναισχυντία και υπηρετούσαν τον κατακτητή σε βάρος της Ελλάδας και του λαού μας, έδιναν τον παρακάτω όρκο υποταγής στο χιτλεροφασιστικό επιδρομέα. Και μετά το 1945 ίσαμε σήμερα, πολλοί απ' αυτούς, ή μάλλον όσοι ζούνε, χαίρουν ακόμα τιμών και περιποιήσεων, από τις μεταπολεμικές κυβερνήσεις, που τους έχουν μεταβαφτίσει από προδότες και κουίσιγκ, σε «πατριώτες» και «σωτήρες»(!) Έτσι, τρυγούν και ροκανίζουν από το μόχθο του λαού για τα εγκλήματα και την εθνική καταίσχυνη που προκάλεσαν, συντάξεις, εύνοιες, παρασυντάξεις και παροχές.

Διαβάστε τον όρκο τους, και κρατείστε την οργή και τον αποτροπιασμό σας.

Ο όρκος του ταγματасаφλίτη

«Ορκίζομαι εις τον Θεόν τον άγιον τούτον όρκον, ότι θα υπακούω απολύτως εις τας διαταγάς του Ανωτάτου Αρχηγού του Γερμανικού Στρατού, Αδόλφου Χίτλερ. Θα εκτελώ πιστώς απάσας τας ανατεθεισόμενας μοι υπηρεσίας και θα υπακούω άνευ όρων εις τας διαταγάς των ανωτέρων μου. Γνωρίζω καλώς ότι δια πάσαν αντίρρησιν εναντίον των υποχρεώσεών μου, τας οποίας δια του παρόντος αναλαμβάνω, θέλω τιμωρηθεί παρά των Γερμανικών Στρατιωτικών Νόμων».

Κάντε τώρα σύγκριση με τους όρκους των Οργανώσεων της Εθνικής Αντίστασης τόσο με τον όρκο του Εδεσίτη και το καταστατικό του ΕΔΕΣ, που όριζε τη μεταπελειθερωτική Ελλάδα να οικοδομήσει δικαιωματικά «Αβασίλευτη Σοσιαλιστική Δημοκρατία», πολύ περισσότερο και τον Όρκο του Ελασίτη που παραθέτουμε, για να γνωρίζουν και οι νεώτεροι τις πατριωτικές και αγωνιστικές αξίες και απαξίες.

Ο Όρκος των Ανταρτών του ΕΛΑΣ

«Εγώ, παιδί του Ελληνικού Λαού, ορκίζομαι να αγωνιστώ πιστά από τις τάξεις του ΕΛΑΣ, χίνοντας και την τελευταία ρανίδα του αίματός μου, σαν γνήσιος πατριώτης για το διώξιμο του εχθρού από τον τόπο μας, για τις ελευθερίες του Λαού μας, κι ακόμα, να είμαι πιστός και άγρυπνος φρουρός προστασίας στην περιουσία και το βίος του αγρότη. Λέχομαι προκαταβολικά την ποιητή του θανάτου αν ατιμάσω την ιδιότητά μου ως πολεμιστής του Έθνους και του Λαού και υπόσχομαι να δοξάσω και να τιμήσω το όπλο που κρατώ και να μην το παραδώσω αν δεν ξεσκλησθώ η Πατρίδα μου και δε γίνει ο Λαός νοικοκύρης στον τόπο του».

Οι λεβέντες οι Ελασίτες, ήταν όπως αληθινά τους χαρακτήρισε μια απλή γυναικούλα του λαού, πρόσφατα στους Κορυσχάδες... κι ακούστηκε από την ΕΡΤ με τρεις λεξούλες μόνο:

«Πολυαγαπημένα και γλυκομίλητα παλικάρια».

Αυτές οι λέξεις κλείνουν όλο το ψυχικό μεγαλείο του αγωνιζόμενου λαού στην εποποιία της πιο σύγχρονης πολιτισμικής αξίας του Ελληνισμού μας, της Εθνικής μας Αντίστασης, που τόσο άργησε ν' αναγνωριστεί επίσημα από την Πολιτεία, και παραμένει ακόμα μικρή, συγχισμένη, αδικαιώτη.

Σε νεκρούς ήρωες του ΕΛΑΣ Του Γιώργου Κοτζιούλα

Τα καλικάρια δεν πεθαίνουν στο κρεβάτι
μήτε γερνούν, δεν έχουν τόση υπομονή,
μα απ' τη ζωή παράκαιρα άξαφνα φευγάτοι,
γίνονται θήμηση βαθιά που μας πονεί!

Πεθάνετε γιαυτό της γης μας το κομμάτι,
για της πατρίδας μας ακέρια την τιμή,
κι ακόμα για το δίκιο τ' άγιο του χωριότη,
για της φτωχολογιάς τ' ατίμητο ψωμί.

Μα εμείς που πρώτα λογαριάζουμε το χρέος,
δε θα τ' αφήσουμε το δάκρυ να χυθεί,
μόνο έτσι που σας ήβρε ο θάνατος ωραίος,
μέσα μας άσειστοι θα στέκεστε κι ορθοί...

Εγώ ο Λαός Παναγιώτη Τσουτάκου

Εγώ ο Λαός
οδηγητής σου.
Ακουμπώ στο τραγούδι των σκλάβων
του Χαϊδαριού
και πορεύομαι.

Να το μήνυμα τ' αετόπουλου
στις νύχτες που φορτώθηκαν θάνατο!...
Η Γκιώνα με τη Λιάκουρα αντιλαλούνε
τ' όνομά μου.

Ο όρθρος της Ανάστασης σιμώνει!...
Το ανέσπερο φως λαμποκοπά
λαμποκοπά στον Παρτιζάνων το αίμα.

Το φλάμπουρο του αγώνα υψώστε τώρα.
Άρματα θέλουν τα βουνά κι οι πολιτείες
χουγιάστρες*.

Εμπρός, ορθοί να πολεμούνε.
Εγώ ο Λαός
οδηγητής σου.

Σημείωση: * Χουγιάστρα = τηλεβόας των αγωνιστών του ΕΑΜ.

Παναγιώτη Τσουτάκου
AVIS AMORIS
Ποιήματα

Ταξιδιωτικές εντυπώσεις

Περιηγητικές ματιές
Του Λάμπρου Μάλαμα

Στη φίλη γειτόνισσα Αλβανία

Σ' ένα πρόσφατο ταξίδι στις αρχές Νοέμβρη στη φιλική γειτονική μας χώρα Αλβανία, μας δόθηκε η ευκαιρία να θαυμάσουμε πολλά καινούρια αξιοθέατα. Πρώτ' απ' όλα την καταπληκτική ανάγλυφη έκθεση επιτευγμάτων του αλβανικού λαού. «Η Αλβανία σήμερα». Άλλα μεγάλα έργα, όπως, το νέο Υδροηλεκτρικό Σταθμό «Κόμανι» πάνω από τη Σκόδρα. Το Βυζαντινό Μουσείο της Κορυτσάς. Την πλούσια Πινακοθήκη των Τιράνων. Εκθέσεις και Μουσεία στη Σκόδρα. Τον υπέροχο εξώστη της Αυλώνας. Το σύγχρονο Κέντρο στο λόφο του Μπερατιού. Τις τεχνητές λίμνες του Βορρά. Τα θελκτικά και καρποφόρα παραθαλάσσια χωριά της Χειμάρας, με τα καθάρια τρεχούμενα νερά, την πυκνή τους βλάστηση και τα πρώιμα εσπεριδοειδή τους. Το περίφημο Λούκοβο. Τεράστια γεωργική επιχείρηση με διευθυντή το Βασίλη Αναγνώστη από χωριό του Βούρκου. Είναι περιοχή από 26.000 στρέμματα πρώην αγριότοποι, λόφοι και βουναλάκια, που η εθελοντική δουλειά των φοιτητών και του λαού, την έχει μετατρέψει πριν λίγα χρόνια σε Χανιάν περιβολιών. Εκατοντάδες χιλιάδες λεμονιές, πορτοκαλιές, μανταρινιές, ελαιώνες και αμπελώνες. Από το Κηπαρό και το Πικέρασι, κ' ίσαμε το Σαράντι, όλα ποτιστικά, απ' τ' άξια μπράτσα που τρύπησαν τα βουνά και τιθάσεψαν τα ποτάμια τους και τα οδηγούν όπου θέλουν. Και πιο πέρα, ανάμεσ' απ' τη λίμνη Βουθρωτού και δώθε, εκεί που σμί-

γει τ' Αδριατικό με το Ιόνιο, τα πολυθαύμαστα Ξαμίλια!

Η νέα πόλη με τ' απέραντα κι εδώ περιβόλια. Τα ζωτικά, μαγευτικά περιγιάλια!

Πώς να μη συγκινηθείς από τον τίμιο μόχθο, τον αγόγγυστο και θεληματικό, τη μέσσα, τη συνείδηση, την αυτοπειθαρχία στη δουλειά, την αυτόχθονη προκοπή και περηφάνια ενός αρχαίου αδερφού, αλλά και σύγχρονου επαναστατικού και ανεξάρτητου λαού; Δεν είναι μόνο τα νότια αξιοποιημένα, μα και τα δυτικά και βόρεια παράλια της Αλβανίας.

Κάμποι βουνά και πόλεις και χωριά, ταράτσες, καταράχια, παντού καλλιεργημένοι τόποι. Τα πάντα γόνιμα σε μια νέα ζηλευτή ευφορία, στη γνήσια Σοσιαλιστική Σκιπρία, όταν οι πολίτες είναι ενωμένοι κι εργάζονται όλοι, σαν οργανωμένα και πειθαρχημένα σύνολα.

Μικρή άποψη της όμορφης Αυλώνας

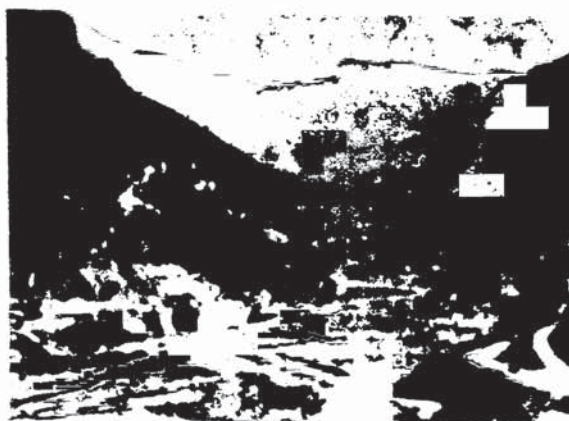
Κομμάτι από το περίφημο Λούκοβο, κοντά στο Σαράντι. Μια εδέμ περιβολιών σε ώρα χινοπόρου.

Με όλα τ' άλλα έργα της προόδου, ξεχωρίζουν και δεσπάζουν αξιοθέατα, και τα πολλά πλούσια πρότυπα Μουσεία τους και τα επιβλητικά Μνημεία τους. Ένα πελώριο συνθετικό κι αφιδωτό Ηρώο που είδαμε στη Ντρασοβίτσα κοντά στην Αυλώνα, έγινε από τον κορυφαίο γλύπτη Μοντάζ Δράμι, προς τιμή των πεσόντων Αλβανών στα ΝΑ υψώματα της Βλόρας που έγιναν σκληρές μάχες με τους Ιταλούς και Γερμανούς το 1920 και το 1943.

Το μεγαλύτερο υδροηλεκτρικό τους έργο

Ίσως ο πιο μεγάλος στα Βαλκάνια, κι ένας από τους μεγαλύτερους στην Ευρώπη, είναι ο Υδροηλεκτρικός Σταθμός του «Κόμανι» με 4 τουρμπίνες που έλαβε και την τιμητική ονομασία «Ενβέρ Χότζα» και ολοκληρώνεται το Νοέμβρη του 1986. Βρίσκεται στο βορινό τμήμα της χώρας, ανάμεσ' από τα βουνά που πηγάζει ο Δρίνος. Είναι αποκλειστικά έργο του μυαλού και των χεριών, του σκληρά εργατικού αλβανικού λαού. Κατασκευάστηκε σε 4 χρόνια, αποκλειστικά, με τον ιδρώτα και το μόχθο των Σκιπητάρων και χωρίς παραμικρή βοήθεια, από καμιά ξένη χώρα. Χτίστηκε με 4 εκατομ. κυβικά μέτρα πέτρες και στέρεα υλικά. Η λίμνη έχει χωρητικότητα 450 εκατομ. κυβικά μέτρα νερό. Για την αλλαγή της ροής, χρησιμοποιείται ένας προσωρινός υδατοφράχτης· κι αργότερα ο μόνιμος για τη λίμνη. Σε αρχική φάση, έχουν δημιουργήσει μια οθόνη με μπετόν αρμέ, για το σύστημα μεταφοράς του νερού με πίεση. Μια δίοδος με 5 κυβ. το δευτερόλεπτο. Τα 2 τούνελ ασφάλειας είναι πάντα ανοιχτά. Τα 2 πρώτα καλύφθηκαν ώσπου να γυρίσει η κοίτη. Οι σήραγγες αυτές, έγιναν για πρώτη φορά με τη νέα τεχνολογία στην Αλβανία. Το ύψος του υδατοφράχτη είναι 110 μέτρα και το βάθος 100. Το έργο άρχισε το 1981 και τελειώνει φέτος. Θα παράγει 600.000 κιλοβατώρες την ώρα. Το φράγμα έγινε σε μια ιστορική τοποθεσία

Ένα τμήμα από το φράγμα του «Κόμανι»

με ιλλυρικό κάστρο, που δείχνει και στοιχεία ενωτικών πολιτισμών. Σχεδιαστής του είναι ο Φαρουντίν Χότζα, σήμερα υπουργός Ανοικοδόμησης. Έχουν μεγάλο Ινστιτούτο εκεί και απασχολούν όλο νέο και δυναμικό έμπυχο υλικό, από 3.500 εργάτες και ειδικούς μηχανικούς απ' όλη τη χώρα. Αρχιγεωλόγος είναι ο Πουλούμ Μεμέτι που βγήκε από το Πανεπιστήμιο των Τιράνων το 1979. Ο ίδιος μας τόνισε χαρακτηριστικά:

«Τούτο είναι το δεύτερο Πανεπιστήμιο που τελειώνω εδώ...»

Τ' αποτελέσματα γενικά των εργασιών, υπήρξαν αξιοθαύμαστα, σε χρόνο ρεκόρ, και σ' εύστοχες επιδόσεις. Με μια μόνο έκρηξη, πήραν 400.000 κυβ. μ. πέτρα. Έγιναν 20 τέτοιες παρόμοιες και η μικρότερη απέδωσε 50.000 κυβικά. Όλο αυτό το υλικό μπήκε στο φράγμα. Όφελος θα προκύψει και στη ρύθμιση της κοίτης του Δρίνου που θα ξεχωρίσει από το Μπούνα. Ο στρόβιλος ζυγίζει 400 τόνους και τα βίντζια 200 τόνους το καθένα. Το κόστος του όλου έργου ανέρχεται σε 800 εκατομμύρια lek· και η απόσβεση θα γίνει σε ενάμιση ως 2 χρόνια. Ο 4 γενήτριες που αγοράστηκαν από τη Γαλλία, οι 2 εγκαταστάθηκαν, το Νοέμβρη και παράγουν τις μισές χιλιάδες (300.000) κιλοβάτ την ώρα και οι άλλες 2, θ' αρχίσουν ως το τέλος του χρόνου.

Ο Γεωργικός Συν/σμός του Φοινικιού

Επισκεφθήκαμε το φοινίκι, ένα από τα μεγάλα ελληνόφωνα αγροτικά κέντρα στον κάμπο του Βούρκου, με 9.000 ψυχές. Μεγάλη Κοπερατίβα. «Ανώτερου Τύπου, Γεωργικός Συνεταιρισμός», που συμμετέχουν 16 χωριά σ' αυτόν με 3.000 μέλη εργατικά χέρια, 160 διανοούμενα κι ανώτερα πανεπιστημιακά στελέχη, και 40 ειδικούς επιστήμονες. Είναι πρόεδρος ο Θόδωρος Κλήμης και αντ' όρος ο Βασιλάκης Λώλης. Έχουν 35.000 καλλιεργήσιμα στρέμματα, και 7.000 για βοσκοτόπια. Τρέφουν 7.000 γιδοπρόβατα και 700 αγελάδες. Παράγουν ποικίλα προϊόντα, όπως: Σιτάρι, ρύζι, καλαμπόκι, ηλιοτρόπια, φασόλια, κηπευτικά κ.α. Η πληρωμή στα μέλη, γίνεται κάθε 15 μέρες. Η περιουσία είναι των συνεταιριστών, που είναι καθορισμένο να παίρνουν ένα μεροκάματο την ημέρα. Αυτό βέβαια γίνεται σ' όλους τους Γ. Συν/σμούς στην Αλβανία που έχουν τον τίτλο του «Ανώτερου Τύπου» όπως είχαμε γράψει πριν από χρόνια και για τον όμοιο της Πολύτσανης. Και τούτο γιατί υπάρχει η εξής διαφορά: Στον «Ανώτερου Τύπου» Γεωργικό Συν/σμό, επενδύει το κράτος κεφάλαια, ανεπιστρεπτί. Ενώ στον «Ενωμένο Συν/σμό», επιστρέφονται, γιατί έχει τις εργατομέρες, που τα μέλη αμείβονται με βάση την παραγωγή.

Ένα τμήμα Γεωργικού Συν/σμού Κορυτσάς.

Ταξιδεύοντας

Σοβιετική Ένωση

Του Γιάννη Γ. Μουγογιάννη

Σαράντα χρόνια φέτος από το τέλος του μεγάλου αντιφασιστικού αγώνα κ' οι Σοβιετικοί θυμούνται και γιορτάζουν το καθοριστικό αυτό γεγονός. Η μνήμη της ιστορίας δεν αφήνεται να ξεθωριάσει. Η φωτιά και η στάχτη του πολέμου, διατηρούν άγρυπνη τη συνείδηση και τα είκοσι εκατομμύρια των νεκρών, καρτερούν καθημερινά τα ολόφρεσκα λουλούδια των νιόνυμφων ζευγαριών. Ελάχιστη τιμή σ' αυτούς που θυσιάστηκαν στον αγώνα εναντίον του πιο βάρβαρου καταχτητή της ιστορίας.

Οι απέραντοι κάμποι και τα καταπράσινα δάση της Ουκρανίας, φαντάζουν απ' τ' αεροπλάνο, σαν μυθικοί χώροι, που η φαντασία, τους μεταπλάθει και τους μορφοποιεί, μέσα από τις διηγήσεις των Ρώσων κλασικών, διαβάσματα ακριβά, των πρώτων χρόνων της νιότης μας. Κι ανάμεσα τους, να φιδοστρίβουν τα μεγάλα ποτάμια, κουβαλώντας αιώνες τώρα, ασταμάτητα, την ιστορία ενός λαού, που στην κρίσιμη στιγμή, σήκωσε το ανάστημά του και διεκδίκησε ότι δικαιούνταν απ' το Θεό και τη μοίρα του. Μουζικοί κι αγρότες κι εργάτες αντίκρυσαν, τον Οκτώβρη του '17, τον ήλιο, που κρυμένος καθώς ήταν, περιθωριοποιούσε τη ζωή τους, στα πλαίσια μιας στυγνής φεουδαλικής αντίληψης, που ενώ στην Ευρώπη είχε συντριβεί, εκεί εξακολουθούσε μέσα από τον επιθανάτιο σπαραγμό της, να παραμένει ζωντανή.

Οι δέκα μέρες που συγκλόνισαν τον κόσμο, ήταν αποφασιστικές για την πορεία και του ρώσικου λαού, και του παγκόσμιου προοδευτικού κινήματος. Για πρώτη φορά η κοσμοθεωρητική φιλοσοφία των Μαρξ και Ένγκελς, γινόταν πολιτική πράξη κι εφαρμογή. Η επανάσταση, που σύμφωνα με τις απόψεις, έγκυρων τότε μαρξιστών, δεν μπορούσε να γίνει σε μια χώρα αγροτική και καθυστερημένη, με υπανάπτυχτο το προλεταριάτο, πραγματοποιήκε στη Ρωσία του '17, κι αποτέλεσε το πρώτο μα και καθοριστικό μοντέλο του σύγχρονου υπαρκτού Σοσιαλισμού. Από το Σεπτέμβρη που οι μπολσεβίκοι πήραν την πλειοψηφία στο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα και το μετονόμασαν σε κομμουνιστικό, για να δείξουν ακριβώς

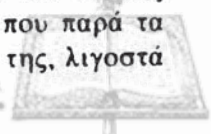
πως έσπαζαν την παράδοση του μετριοπαθούς και κοινοβουλευτικού Σοσιαλισμού, στα πλαίσια της αστικής δημοκρατίας, κήρυχναν και την άμεση προλεταριακή εξέγερση για την κατάληψη της κυβερνητικής εξουσίας. Αρχηγοί τους οι Λένιν, Τρότσκι και Λουνατσάρσκι. Διαονοούμενοι επαναστάτες και οι τρεις. Καθοριστική η μορφή του Λένιν, που με την κριτική του διόρθωση των θεωρητικών παρεκβάσεων του Κάουτσκι και του Πλεχάνωφ, επαναδιέγραψε τις βασικές μαρξιστικές κατευθύνσεις. Οι εμφυλιωτικές διαμάχες μετά το θάνατο του Ίλιτς Λένιν, έδωσαν την ευκαιρία στην εποχή του Στάλιν, να θεμελιωθεί γερά και ν' αναπτυχθεί το καθεστώς, που αντιμετώπισε νικηφόρα τη συντριβή του χιτλερισμού. Αλλά και ο Τρότσκι δεν ήταν τυχαία μορφή.

Σαράντα χρόνια σήμερα απ' το τέλος της φρίκης του πολέμου. Ερείπια, καταστροφές σωροί οι νεκροί του μακελειού, πείνα, αρρώστιες, συμφορές. Μα όλα τα άντεξε ο Σοβιετικός λαός. Ενωμένοι οι άνθρωποι πολεμούσαν τον εχθρό και την «ιδεολογία του». Κοινή για όλους η μοίρα, κοινός κι ο θάνατος. Ευκαιρίες να πλουτίσει ο ένας σε βάρος του άλλου, δεν υπήρχαν. Τα Μνημεία του πολέμου επισημαίνουν παντού τη φρίκη του και συντηρούν τη μνήμη. Τεράστιοι χώροι διαμορφωμένοι με αισθητική και συγκινησιακή αντίληψη, και με γλυπτές συνθέσεις ρωμαλέες, που ξαναφέρνουν κάθε στιγμή στη συνείδηση των ανθρώπων, τον όλεθρο και την καταστροφή, μα συνάμα και την αντρείοσύνη του λαού, όταν πρόκειται να υπερασπίσει την ύπαρξή του. Όλα τα υπαίθρια Μνημεία είναι αφιερωμένα σε δυο καθοριστικά και αποφασιστικά, για την τύχη του Ρώσικου και Σοβιετικού κράτους, ιστορικά γεγονότα. Στην απόκρουση του Ναπολέοντα του 1812 και στον αντιφασιστικό αγώνα του 1941-45. Στα υπόλοιπα κυριαρχεί η πρωτεύικη μορφή του Λένιν. Πάνω σε μπρούτζο πέτρα, γρανίτη, μάρμαρο, σε ολόσωμη παρουσίαση ή σε προτομές και πάντα σε στιγμές επαναστατικής έξαρσης κι οραματισμών. Ο πρωτεργάτης της σύγχρονης σοβιετικής κοινωνίας, να δεσπόζει και να καθοδηγεί. Ο άνθρωπος που υλοποίησε τα οράματα γενεών και άλλαξε την πορεία του κόσμου.

Πέρα απ' αυτά, η ιστορική, καλλιτεχνική, λαϊκή και πολιτιστική γενικότερα μνήμη, διασώζεται και συντηρείται μέσα στα απειρά-

ριθμα Μουσεία, που είναι διάσπαρτα σ' όλες τις πόλεις της χώρας. Συστηματική και υπεύθυνη δουλειά, που δεν αφανίζει την παράδοση. Αντίθετα συγκεκριμενοποιεί το ιστορικό μήνυμα και εμπνέει την τωρινή και μελλοντική δημιουργία. Κι ακριβώς στο σημείο αυτό, στοιχειοθετείται μια διαφορετική αντίληψη των πραγμάτων. Η αποθησαύριση των επιτευγμάτων του παρελθόντος, δε σημαίνει μουσειακή αρχειοθέτηση και μόνο. Μέσα απ' αυτήν, πρέπει να πηγάζει, η έμπνευση και η μετάπλαση, σε καινούριες μορφές έκφρασης. Κάτι ακριβώς που εμφανίζεται έμπραχτα στη μουσική, στο χορό, στο θέατρο, στη ζωγραφική, στον κινηματογράφο, στη γλυπτική. Και οι Ακαδημίες και οι πανεπιστημιακές σχολές που ασχολούνται με τα θέματα αυτά, βγάζουν ανθρώπους ειδικούς κι εκπαιδευμένους, που προωθούν μεθοδευμένα την ανάπτυξη των τομέων αυτών· κι όχι τιχάρπαστα κι ερασιτεχνικά. Σ' όποιες καλλιτεχνικές παραστάσεις βρεθήκαμε, διαπιστώσαμε την πληρότητα των αισουσών από κάθε λογής ανθρώπους κι από πολλά παιδιά, που έτσι εξοικειώνονται με τα αισθητικά θέματα και ταυτίζονται μαζί τους. Η μελλοντική σπουδή τους, στην κάθε είδους καλλιτεχνία, δεν πρόκειται να καταλήξει στην αγωνία εξείρεσης εργασίας.

Η Σοβιετική Ένωση είναι μια απέραντη χώρα με 16 αυτόνομες Δημοκρατίες και μια πολυμορφία πληθυσμών, που ποικίλουν σε θρησκείμα, φυλή, καταγωγή και πολιτισμό. Όλη αυτή η πολυμορφία των επί μέρους εθνοτήτων, εκφράζεται σα συνιστώσα, μέσα από το πρώτο άρθρο του σοβιετικού συντάγματος: «*Η Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών, είναι σοσιαλιστικό παλλαϊκό κράτος, που εφράζει τη θέληση και τα συμφέροντα των εργατών, των αγροτών και της διανοήσης, των εργαζομένων όλων των λαών και εθνοτήτων της χώρας*». Μέλημα της εξουσίας η υλοποίηση αυτής της έκφρασης. Ως ποιό σημείο οι επαναστατικοί οραματισμοί του Οκτώβρη εκπλήρωσαν τους πόθους του λαού, δεν είναι εύκολο να διαπιστωθούν σε ένα δεκάημερο ταξίδι, σε τρεις μεγάλες πόλεις της χώρας. Προβλήματα υπάρχουν και πολλές φορές ορατά. Μιας κοινωνίας που παρά τα εβδομήντα χρόνια της ύπαρξής της, λιγοστά

Οι Συγγραφείς και τα Βιβλία

Μικρές αξιολογήσεις, παρουσιάσεις, γνώμες και κρίσεις

Από τον Λάμπρο Μάλαμα

Κανω κριτική δημιουργώντας και όχι ψάχνοντας να βρω λάθη
Μιχαήλ Άγγελος

Παναγιώτη Τσουτάκου: «AVIS AMORIS».

Αθήνα '85, σελ. 80. Είναι το 18ο βιβλίο του περιπαιχτή βάρδου της οικουμενικής αγάπης και της πανανθρώπινης ειρήνης. Κάθε ποιητική του άρπα είναι γλυκοκέλαδη βαριατσιόνα, πρόσταγμα καρδιάς και έξαρση, αιτίσιο πέταγμα φαντασίας, παρηγοριά και γιατριά σε κάθε πληγή του πόνου. Κάθε στίχος του, και μια στάμπα διαμαρτυρίας από τον τύπο των ήλων, στο ξόρκι της ξενοκηδέμονης μοίρας, στα πρόσωπα της μισανθρωπιάς και της αγωνίας, του μήποτε συντελλιακού ολοκαυτώματος.

Μια ποίηση υπεροχής, δυναμικών εμπνεύσεων, που σ' αιχμαλωτίζει, σε συγκινεί βαθιά, σε πείθει άμεσα και σε προβληματίζει, για το συμφυρμό τ'

ανθρώπινου προορισμού.

Το μεγαλύτερο βραβείο που θα μπορούσε να απονεμηθεί στον Τσουτάκο, για την υψηλής περιωπής και δύναμης τέχνη του, θα ήταν κατά την ταπεινή μας γνώμη, η ηθική δικαίωση από το λαό, που θά 'ρθει κάποτε καιρός, να τον ανεβάσει με την πλατιά μελέτη και διάδοση των έργων του ο ξένιος σήμερα στην ποίηση λαός, σε κορφή του ποιητικού Παρνασσού, όπως του αξίζει. Το «AVIS AMORIS» το χωρίζει ο σεμνός και τίμιος αξιωματούχος της ποίησης Τσουτάκος, σε τέσσερα μέρη: 1) «Του πολέμου και της σκλαβιάς, 2) «Διαπιστώσεις», 3) «Ενδοσκόπηση», και 4) «Στο περιθώριο της ζωής». Χαιρετίζουμε κι αυτό το ποιητικό μέγεθος της ευαγγελίστριας του «πουλιού της αγάπης» - λυτρωτικής και ξεδιψάστρας (για κάθε ψυχή) τέχνης.

οποσδήποτε μέσα στους αιώνες της ατομικής υπερτροφίας, κατόρθωσε να εμφυσήσει μian άλλη αντίληψη ζωής, που προσπαθεί να συγκεράσει την ατομική με την κοινωνική ευδαιμονία, και να γεννήσει μian άλλη ηθική αντίληψη για το χρέος του εργαζόμενου ανθρώπου πάνω στη γη... Το πρόβλημα του αλκοολισμού, γνώριμο σ' όλους τους βόρειους λαούς, η παραγωγικότητα της οικονομίας, η απαράδεκτη για σοσιαλιστικό καθεστώς, μίμηση τρόπων ζωής δυτικών προτύπων και άλλα ακόμα, είναι προβλήματα οξυμένα που καθημερινά επισημαίνονται από την ηγεσία και προσπαθούν να βρουν τη λύση τους. Όμως αυτά και μόνο, δεν μπορούν να οριοθετήσουν αρνητικά την πορεία της σοβιετικής κοινωνίας.

όψεις από το Σπίτι

Μουσείο του Λένιν στη Μόσχα.

Οι φωτογραφίες είναι του αγωνιστή της Εθνικής Αντίστασης Νίκου Θ. Καλογιάννη (Αλλονησιώτη)

Άνθη Βέργη: «Χωρίς Θεμέλια». Εκδ. «το ελληνικό βιβλίο». Αθήνα '85 σελ. 140. Ένα νέο έργο με 8 διηγήματα του ρέκτη καλούμαστε της νεοθουραφικής και ρεαλιστικής πεζογραφίας. Μιας τέχνης, άδολης, κοινωνικής και προοδευτικής, με πολλές αρετές και ιδανικά μηνύματα. Διηγήματα μικρά και μεγάλα που τα διακρίνει, μια άμεση και γνήσια εκφραστική δυναμική, με πρωτοτυπία και ηθικές διαστάσεις ανθρωπιάς. Με γλωσσολογική συμμετρία, ψυχολογική και αβίαστη αφηγηματική ικανότητα. Αλλά, το χαρακτηριστικότερο προσόν της τέχνης αυτής του Βέργη (Δημητρίου) είναι: η με ανατομική διάθεση κριτική «της βάρβαρης κοινωνίας που ζούμε». Ένα έργο συγκινητικό, που κίθεται και γοητεύει.

Γιάννη Κοφίνης: «Το Συμπόσιο» Αθήνα '85 σελ. 92. Μ' ένα πολύ ταιριαστό εξώφυλλο που φιλοτέχνησε ο ποιητής και πεζογράφος Νίκος Γαλάξης, ο καταπληκτικός σε πληθωριστική λογοτεχνία, γνωστός συγγραφέας ποιητής και σε τιμητική αποστρατεία αξίως του στρατού και της εθνικής αντίστασης Γιάννης Κοφίνης, εξέδωσε το 20ο βιβλίο του. Το χωρίζει σε τρία μέρη: στο «Συμπόσιο», στο «Αντροπάλαιμα», και στις «Ρωγμές». Είναι μια κοίηση ρωμαλέα, δυνατή, επιβλητική, υποβλητική, γεμάτη, αγνή κι απόφρα παρθενική, λαχταριστή ωραιότητα κι αρμονική τελειότητα, που θυμίζει αρχαίους λυρικούς. Έχουμε ξαναγράψει πως ο Κοφίνης είναι ένας σπουδαίος και πολυθαύμαστος ποιητής, με όλη την ουσία και τη γέυση της καλιάς ρουμελιώτικης λεβεντιάς. Θαρρείς πως είναι στον καιρό μας, νέος αρχίλοχος και Πάνας και Κορνάρος. Η τέχνη του έχει όλη τη χάρη, τη γλύκα, τη δροσιά και την ομορφιά της ζωής, και της ευτυχίας.

Ιωάννη Ν. Νικολαΐδη: «Μνήμες του '40» Γιάννινα '85 σελ. 142. Πρωσωπικές αναμνήσεις από τη νικηφόρα εκποικιλία της 8ης μεραρχίας Ηπείρου, στον ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940-41, του ακριβολόγου πεζογράφου και αυστηρού μάστορα του λόγου, Γιαννώτη λόγιου Γιάννη Νικολαΐδη. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα αυτής της προσφοράς του είναι: Η γλαφυρή αφήγηση, η βιοματική ειλικρίνεια, οι καφές αλήθειες, η εταστική ψυχολογία σε πρόσωπα και καταστάσεις, πάνω στην εξελιχτική πορεία των πολεμικών γεγονότων της ηρωικής 8ης μεραρχίας. Από την αρχή της κήρυξης του πολέμου, ως το τέλος, που κράτησε τον προμαχώνα της άμυνας του θρυλικού Καλπακιού, και ανάρτησε και ταπεινώσε τη φασιστική επίθεση του μουσολινικού φασισμού.

Ένα σημαντικό κι ενημερωτικό ιστορικό έργο, που πρέπει να διαβαστεί πλατιά, γιατί στον πόλεμο εκείνο, οι κίνδυνοι ελλόχευαν παντού, (όπως και σήμερα) με αίτημα και δίδαγμα το μήνυμα των λαών για την ειρήνη.

Κώστα Θεοφάνους: «Η Εθνική Αντίσταση στον Πειραιά 1941-1944». Εκδ. «Μυτιληναίος» σελ. 110, Πειραιάς '85.

Υποδειγματικός σε σεμνότητα, μετριοφροσύνη και ηθική συνέπεια, ο Κ. Θεοφάνους, ξεπλήρωσε ένα χρέος για τη γενέτειρά του, τον ηρωικό αντιστασιακό Πειραιά.

Μετριοούνται στα 5-10 δάχτυλα σήμερα στην πόλη αυτή, οι έγκυροι φωτισμένοι άνθρωποι, έμπειροι και τίμιοι διακεκριμένοι συγγραφείς. Ανάμεσά τους, ο Θεοφάνους, ο Τσουτάκος, ο Χρυσοστομίδης, ο Πολιτάρχης, ο Μεσολογγίτης, ο Μούλιος και άλλοι, υποδειγματικοί, ο καθένας με τις δυνατότητες του και την προσφορά του, τιμούν τον Πειραιά. Με το «γνώθι σ' αυτόν» και το «γνώθι των άλλων». Είναι υπεράξιοι της αποστολής τους.

Το με τον παραπάνω τίτλο βιβλίο χρονικό, με μνήμες, μορφές, μαρτυρίες, πρόσωπα, γεγονότα και μάχες, που προσφέρει ο Κ. Θεοφάνους, είναι ένας καθρέφτης που αντανάκλα και περιγράφει το αγωνιστικό μεγαλείο του πειραιώτικου λαού και τις οργανωτικές διαστάσεις του, στον καιρό της κατοχής. Άξιος ο μισθός του συγγραφέα, του «Ρουσώ και Ντιντερό».

Ελένης Γιαννοπούλου - Γεωργουλάκη: 1) «Άκου εκεί στις ανατολικές συνοικίες» Αθήνα '84, σελ. 102.

Ένα βαθιά ανθρωπιστικό κι αυτοβιογραφικό πεζογραφικό έργο, με δυνατή λυρική στόφα και γερά ψυχολογικά φόντα. Η διαδρομή του βίου της, ανάμεσα από πολιτιστικά, αντιστασιακά και πολεμικά γεγονότα των χρόνων μας. Πηγαία κι αβίαστη, στρωτή και γλαφυρή και άμεση αφήγηση της αθηναίας καθηγήτριας: καθαρές και ζωντανές οι περιγραφές του φυσικού και του ανθρώπινου τοπίου. Αγνές προθέσεις, με στόχους και ιδεώδη. Έμμεσα διδαγμάτα, και μηνύματα για ομνιστικές σχέσεις ειρήνης και δικαιοσύνης.

«Κοβάλριο 3» Είναι μια αξιόλογη και συγκινητική ποιητική συλλογή της κ. Ελ. Γεωργουλάκη, που στιγματίζει τον πόλεμο και υπεραμύνεται με υψωμένο το λάβαρο της ειρήνης. Ποιήματα που συγκινούν άμεσα και υποβάλουν μ' ένα προσωπικό ύφος, με πρωτότυπες εικόνες, και γερή δημιουργική φαντασία. Η αληθινή αυτή ποιήτρια, θα μας δώσει κι άλλα έργα, με κοινωνικά ιδανικά.

Παναγιώτη κ. Κατσιρέλου: «Σουρβιά». Αθήνα '85. Ιστορικό μυθιστόρημα, σελ. 140, έκδοση «Δωρικός». Είναι έργο του εξαιρετού βολιώτη πεζογράφου με συγκινητικό και δραματικό βιοματικό υλικό από την εθνική αντίσταση του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ. Σουρβιά είναι ένα μοναστήρι στην περιοχή του συγγραφέα και μέσα του ξετυλίγεται μια πρωτότυπη κι αληθινή ιστορία αγωνιστών, που δίνει το μήνυμα της νίκης και της χαμένης ελπίδας.

Βασίλη Φυτσιλή: «Γιασμίνα» Εκδ. «Αρυμός» Αθήνα '85 σελ. 158. Ένα μυθιστόρημα με υλικό από τη ζωή της αγροτιάς του θεσσαλικού κάμπου. Σ' αυτό το βιβλίο, ο σεμνός και βασανισμένος από τα χρόνια του εμφύλιου και των κατατρεγμών, εξαιρετος πεζογράφος και δραματικός αφηγητής της θρυλικής Κουσιάντζας, ο καρδισιώτης Φυτσιλής, ζωντανεύει καθημούς και πόνους, λαχτάρες και βάσανα, αισθήματα και πάθη των απλών ανθρώπων. Η «Γιασμίνα» του, (μια γυφτοπούλα) περιέχει και τύπους αφομοιωτικής και ιδιοματικής γλωσσικής υφής, με ανάλογη ψυχογραφική πρωτοτυπία, με πικάντικα και ιλαροτραγικά στοιχεία. Γενικά είναι ένα ευχάριστο βιβλίο που απεικονίζει σπαρταριστές πτυχές του λαϊκού μας βίου.

Νικολάου Β. Λώλη: «Η Μεγάλη Κοινωνία - Δοκίμια περί των Ηνωμένων Εθνών Δοξαστικά», Αθήνα '85, σελ. 120. Είναι μια δοκιμιογραφική εργασία του γνωστού και βραβευμένου ειδήμονα, μελετητή και συγγραφέα, πάνω στα θέματα του ΟΗΕ - Ο Ηπειρώτης λόγιος και νομικός και σ' αυτό το βιβλίο του, με βαθιά συναίσθηση πνευματικής ευθύνης και ανθρωπιάς, με άρθρα και αναλύσεις του καταστατικού χάρτη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, δίνει μηνύματα της πανανθρώπινης συμφιλίωσης, με διδάγματα, ντοκουμέντα και ερμηνείες, από τις αρχαίες και τις νεότερες συναφείς αμφικτυονίες.

Κώστα Πηγαδιώτη: Το «Γραμματοκιβώτιο του Αργότερα», Αθήνα '85 σελ. 64. Είναι το όλο βιβλίο του γνωστού εκλεκτού και ιδιότυπου αθηναίου ποιητή, όπου ο νους και η ψυχή του, θαρρείς με φτερά μελισσιού, τριγυρίζουν και παίρνουν τη γύρι (πεμπουσία) από τα κοινωνικά δράματα, και υφαίνουν την τραγική ουσία, σε ιδιόρρυθμη, φιλοσοφικής διάθεσης επιγραμματική ποίηση. Μια τέχνη με νιοταμβικούς ρυθμούς και δυναμικές εικόνες. Ένας λόγος πυκνός που εκθέτει προβλήματα και αδικίες υποδηλώνοντας σαν με νεοκαβαφικό προσωπικό τόνο, τα πολυπόθητα πρεπούμενα του βίου.

Γιάννη Νικολόπουλου: «Ο Μεγάλος Κατατρεγμός», Αθήνα '85, σελ. 190. Είναι το 16ο βιβλίο του γνωστού αντιστασιακού συγγραφέα, που το αφιρώνει «στις πονημένες και περήφανες μανάδες των αγωνιστών της Εθνικής μας Αντίστασης που πάλησαν για την απελευθέρωση των φυλακισμένων παιδιών τους»...

Είναι ένα έργο βιοματικό, με συγκλονιστικές σελίδες, από την τραγωδία που πέρασε ο λαός μας, στα μεταπολεμικά και αντιστασιακά χρόνια που ρημάχτηκε από τους διωγμούς οι φυλακές και εξορίες. Βιβλίο με δραματικές μαρτυρίες, που υποδηλώνει το πείσμα των αγωνιστών για λύτρωση και κάθαρση.

Θύμιου Ι. Χριστόπουλου: «Κραυγές στο χάος», Δελφοί '85 σελ. 166. Ο γνωστός συγγραφέας των Δελφών, συγκέντρωσε σ' αυτό το πολύ τερπνό κι αισθηματικό βιβλίο 5 νουβέλες και διηγήματα. Τα δυο είναι γνωστά σε β' έκδοση, «ο Παπαλέξης» και ο «Ένοχος». Τα άλλα είναι:

«Το μοιραίο γράμμα», «Όταν η μοίρα προστάξει» και «Ώρα τύψεως». Και σ' αυτά τα νέα του αφηγήματα, ο ιεροφάντης της ερωτικής μούσας των Δελφών, δίνει μια αληθινή ψυχολογία του αυθόρμητου, του αγνού κι ενάρετου έρωτα, που είναι τόσο ακριβοθώρητος και ζηλευτός στη σύγχρονη πεζή και ανισόροπη κοινωνία που ζούμε.

Γι αυτό και συγκινεί και γοητεύει σίγουρα, ο Θ. Χριστόπουλος (Γειχιώτης) με την ηθοπλαστική αγάπη, και την αθώα και φυσιολογική βιοτική περιπέτεια.

BY ED EISMAN & Μιχάλη Μοίρα: «PRESSIONS OF PLAKA», Ένα υπέροχο πρωτότυπο και με ιστορική μνημειακή αξία, βιβλίο, σε χαρτί πολυτελείας και μεγάλο σχήμα, με ζωγραφικά σκίτσα του ξένου καλλιτέχνη Έισμαν, που απεικονίζουν σπίτια σοκκάκια κι εκκλησίες της Πλάκας. Πίνακες εμπρεσιονιστικοί, που τους πλαισιώνει με κείμενά του, ο αδρός ρεαλιστής συγγραφέας και ποιητής Μιχάλης Μοίρας.

Σούλας Ροδοπούλου: «Μυρσίνη», Εκδ. «Αρυμός», Αθήνα '85, σελ. 204. Ένα βιβλίο αξιόλογο και διδαχτικό με 34 διηγήματα της δασκάλας και λογοτέχνης με το φίνο σατιρικό και δραματικό ταλέντο, με τη γεμάτη ρεαλισμό και σφύζουσα ζωή γοητευτική της γραφή. Η Ροδοπούλου έχει χαρισματικό ταλέντο. Λίγες από τις γυναίκες της αληθινής διηγηματογραφίας μπορούν να της παραβληθούν, στη χειροπιαστή εικόνα, στη ζωντανή αναπαραστάση και στο ραφινάτο ύφος.

Πάικου Α. Νικολαΐδη - Λσιλάνη: 1) «Απολλώνιου Ρόδου τα Αργοναυτικά», Αθήνα '85, σελ. 214.

2) Αράτου Σολέως: «Φαινόμενα και Αισθήματα 1985».

Χαλκέντερος κι ακαταπόνητος ο Πάικος, αναπλάθει, εργάζεται με κέφι μέρα - νύχτα, και μεταφράζει έργα των αρχαίων μας ποιητών. «Ιούνη, μάδε» (μεγάλη δουλειά) όπως θά 'λεγαν και οι Σπιτητάροι συγγραφείς. Το έργο τούτο, του Απ. Ρόδου είναι πολύ σημαντικό, και χαρά στην υπομονή και το κουράγιο του στην ηλικία που 'χει. Και η ποίηση του Άρατου που μας πρόσφερε, αντικαθρεφτίζουν μαζί με του Ρόδου, το λυγρό και το γλωσσικό ύφος του Λσιλάνη, συνωρασμένο με τον ψυχισμό, τη διάνοια και τη βαθύτερη ουσία του αρχαίου πολιτισμού των προγόνων μας. Ο Πάικος είναι και υπόδειγμα ήθους κι ένα από τους λίγους που αξιοποιούν τη λογοτεχνική σύνταξη, σαν καταπληκτικός δουλιφταράς πάνω σε μεταφράσεις κλασικών μνημειακών έργων.

Χρυσόστομου Ε. Ζήση: «Ο Μακεδονικός Αγώνας 1904 - 1908». (Πώς σώθηκε ο Ελληνισμός της Μακεδονίας). Εκδ. Συλλόγου Δυτικομακεδόνων Τρικάλων '85, σελ. 72.

Ένα πολύ περιποιημένο και κατατοπιστικό ιστορικό χρονικό, ντοκουμενταρισμένο και με ρεπορταζιακή προέκταση, πρωταγωνιστών και χάρτη περιοχής Δ. Μακεδονίας. Δεσπόζουσα ηγετική φυσιογνωμία πεσόντα στην έπαλξη, ο Παύλος Μελάς και ο ιεράρχης Γερμανός Καραβαγγέλης. Με αδιάσειστα στοιχεία και μαρτυρίες, ο φωτισμένος εκπόνος και ακούραστος λόγιος των Τρικάλων, μας αναβαφτίζει με συγκινησιακά νάματα και πλατύτερες διαστάσεις στα γεγονότα εκείνου του ιερού μακεδονικού αγώνα.

Γιάννη Βαλασιδή: «Επικοινωνία Γενικές Αρχές - Κοινωνία και μοναξιά: οι άνθρωποι του περιθωρίου». Εκδ. «Κοντάκτα», σελ. 176. Ένα βιβλίο με δοκίμια κοινωνιολογίας και φιλοσοφίας, που διακρίνονται για ένα βαθύτερο στοχασμό, για κάποιες προβληματιστικές διαστάσεις και προπάντων για την ταύτιση του συγγραφέα με τη σωστή και αληθινή πραγματιστική και διαλεκτική εξέλιξη των πραγμάτων, σε παγκόσμια πολιτικοφιλοσοφική κλίμακα. Στο έργο του, ο σ. αντιπαραθέτει και μαρξιστικά αποφθέγματα, πάνω στην απόκρουση αντιτιθέμενων επιχειρημάτων, νεώτερων κοινωνιολόγων. Ο Βαλασιδής φαίνεται από αυτή τη σοβαρή και υπεύθυνη εργασία του, ότι είναι: ένας αξιόλογος στοχαστής, ερευνητής, και προοδευτικός δοκιμογράφος.

Σταύρου Μελισσινού: «ATHENIAN Rubaiyat» Αθήνα '86 σελ. 114. Είναι το βιβλίο με την πολύ επιτυχημένη μετάφραση του ποιητή και θεατρικού συγγραφέα Μελισσινού, των «Ρουμπαιγιάτ» του Ομάρ Καγιάμ στην αγγλική γλώσσα.

Ηλία Χρόνη: «Αλβανία η γη των αντρείωμένων». Αθήνα '84, σελ. 156. Ένα όμορφο βιβλίο με ταξιδιωτικές εντυπώσεις από τη φιλική και γειτονική μας χώρα, που εξυμνεί την πρόοδο της. Είναι διάχυτες σ' αυτό, οι αγνές και ρομαντικές διαθέσεις, οι ευχάριστες περιγραφές, και οι ειλικρινείς προθέσεις του συγγραφέα, με αγάπη και συγγενική κατανόηση, να προαχθούν περισσότερο οι φιλικές σχέσεις των λαών μας.

Χρήστου Πύρπασου: «Τα Λιανοτραγούδα της αγάπης». Αθήνα '85, σελ. 32. Ένας ποιητικός λυρικός και σατιρικός ύμνος με 131 τετράστιχα «λιανοτραγούδα» όπως σωστά τα αποκαλεί ο αγαπητός αθηναίος ποιητής και πεζογράφος. Μοιάζουν εκείνα της λαϊκής ερωτικής ποίησης ημερολογιακά τετράστιχα, με την τέλεια αισθητική και τη ρίμα, τις θαυμαστές και σκιρτοβόλες, λαχταριστές και χτυποκάρδιες εικόνες και παρομοιώσεις.

Νίκου Β. Καρατζήνη: «Τζουμερκιώτικα λαμπιρίσματα». Γιάννινα '85, σελ. 70. Τα Τζουμέρκα έχουν ως τώρα λαμπρύνει με πολλά και κορυφαία αστέρια τον ποιητικό Παρνασό της πατρίδας μας (Κριστάλλης, Κοτζιούλας κ.α.). Τώρα, ανάτειλλε και νέο τραγουδιστικό και υμνητικό γι αυτά αστέρι. Είναι ο Ν. Καρατζήνης, φιλόλογος στο Λύκειο Φιλιππιάδας, με γερά εφόδια και πηγαίο ταλέντο. Τύπωσε την πρώτη ποιητική συλλογή του με 24 ποιήματα. Νέα πνοή, με πληθωρικούς 15σύλλαβους στίχους, ρωμαλέους και κοφτερούς σαν τα κράκουρα των βουνών μας. Ένας λόγος, με παρθενικές και φυσιοκρατικές διαθέσεις και αποχρώσεις. Μια ποίηση που ξεχωρίζει από άλλες καινούργιες παρουσίες, με μια φυσική και ρομαντική υγεία. Τέχνη με παραδοσιακό ριθμό, σαν την υποβλητική μαγεία σαν τον αρμονικό κι εύρωστο αγέρα και τα ριζιμιά νερά των Τζουμέρκων.

Μια ποίηση σωστή και συγκινητική, με πολλά χαρίσματα και νύξεις σε κοινωνικά προβλήματα. Καλοσφωρίζουμε το νέο ποιητή, με τις καλύτερες ευχές μας.

Βασίλη Μεσολογγίτη: «Η Μαούνα των Ονείρων» Αθήνα '85, σελ. 88. Μια εξαιρετική νουβέλα που ο παλαιμαχος συνδικαλιστής ηθοποιός και ποιητής, ενσαρκώνει βιωματικό υλικό, σε πρώτο πρόσωπο, μ' αληθινά περιστατικά της ζωής του, στρωτό κι ελκυστικό γλωσσικό ύφος και πειθώ, μ' αισθήματα και διδάγματα αισιοδοξίας, λευτεριάς και πάλης.

Φώτη Τριάρχη: «Φώτης Πρασίνης - ο Βενεζής της Καβάλας» (Η ζωή του, όπως παρουσιάζεται στα διηγήματά του) εκδ. «Βορειολαδικά» Θεσσαλονίκη '85, σελ. 48. Μια σπουδαία εργασία μελέτης και κριτικής αξιολόγησης και προβολής του αλησμόνητου διηγηματογράφου. Ο Μακεδόνας Λόγιος και δ. ντής εντύπων στη συμπρωτεύουσα Τριάρχης, εκτίμησε κι αγάπησε τον Πρασίνη. Γι αυτό και καλά έκανε που τον τίμησε, μ' αυτή τη βιολογική κι αισθητική ανάλυση της ζωής και του έργου, του μακαρίτη καβαλιώτη λογοτέχνη.

Γιάννη Γ. Μουγογιάννη: «Πτυχές του Αγροτικού ζήτηματος στη Θεσσαλία». (Ανάπτυχο από τον Ζ' τόμο του αρχείου θεσσαλικών μελετών), Βόλος '85. Η εργασία του βολιώτη συγγραφέα είναι ενημερωτική για το μεγάλο αυτό θέμα του πολιθρύλητου αγώνα της αγροτιάς, του Μαρίνου Αντίπα και του Κιλελέρ, με πολλά και χρήσιμα στοιχεία και φωτογραφίες για τους αγωνιστές και τους τσιφλικάδες των αρχών του αιώνα.

Φιλοπόιμενος Πάτσου: «Ένας ταξιτζής μιλάει σε όλους για όλα». Αθήνα '84, σελ. 222. Ένα παχύ ευπρόσδεκτο και πρωτότυπο βιβλίο, ενός απλού αθηναίου μεροκαματιάρη ταξιτζή. Πλα-

τί ρεπορτάζ, από την κοινωνική ζωή, θα το χαρακτηρίσαμε. Εκθέτει γεγονότα και καταστάσεις, με πολύ ρεαλισμό και συνείδηση ευθύνης. Περιέχει πολλά περιεργα συμβάντα, παράξενα θλιβερά και τερπνά επεισόδια της αθηναϊκής κοινωνίας, όπου οι εξελίξεις και οι ξένες επιδράσεις στα ήθη της, την έχουν καταντήσει με τις αυθαιρσίες, τις πληγές και τις αδικίες, ανησυχητική για το σήμερα και το μέλλον της πατρίδας. Τιμούμε τον ταξιτζή που μας πρόσφερε με στρωτή γλώσσα πολλές από τις θύμησές του, μέσα από το συναναστροφικό επάγγελμά του.

Ηλέκτρας Σκριβάνου - Βασιλειάδου: 1) *Μυστικά υγείας και ομορφιάς* και 2) *«Παραψυχολογία πνευματόφρονα νάματα»*.

Το πρώτο βιβλίο, είναι ένα διδαχτικό και χρήσιμο, ιδιαίτερα για τις γυναίκες εγχειρίδιο, με συμβουλές και παραινέσεις, με αρκετές εμπειρίες αισθητικής, της πεζογράφου κ. Βασιλειάδου, γύρω από το επάγγελμά της, σχετικά με την υγεία και την ομορφιά.

Το δεύτερο, είναι ένα υλικό σε 184 σελίδες απόλυτα μεταφυσικό και πνευματιστικό, με στοιχεία φαντασίας, ονείρων, παραισθήσεων και υπερπέραν.

Ευστάθιου Γ. Δημητρόπουλου, Α. Θεοδοσίου, Α. Παπαδημητρίου, Π. Παπαθανασίου: *«Οι εκπαιδευτικές και επαγγελματικές αποφάσεις των μαθητών της Γ' Λυκείου: Υπόθεση κοινωνικής τάξης»* (Μια σύγχρονη εμπειρική διερεύνηση του προβλήματος). Θεσ νίκη '85, σελ. 144. Ένα ειδικό βιβλίο, επιστημονικής μελέτης και διερευνητικής κοινωνικής ευθύνης, για τη χρησιμότητα του επαγγελματικού προσανατολισμού των παιδιών, με ανάλογες στατιστικές.

Γιάννη Β. Καραγιάννη: *«Η προγραμμαμένη Εθνική Αντίσταση»*. Αθήνα '77, σελ. 80. Ένα βιβλίο με διάφορα κείμενα από την τραγική δεκαετία 1941 - 50, με αναφορά και στοιχεία για όλες σχεδόν τις οργανώσεις, για αδικίες και προγραφές και με πρόλογο του Κοιμηνού Πυρομάγλου.

Γεωργίου Μιλτ. Τσατσάνη: 1) *«Λύο Κύκλοι»*. Ένα καλογραμμένο μυθιστόρημα, με πολλές κοινωνικές αλήθειες και θέσεις. Είναι το 5ο βιβλίο του συγγραφέα τυπωμένο στην Αθήνα το 1985, σε 208 σελίδες.

«Γιώργιος - Λογοθέτης Α. Κανναβός» (ο πολιμιστής και πολιτικός του '21). Αθήνα '79, σελ. 208. Μια περιπούδαστη και διδαχτική ιστορική μονογραφία για το φηρόνιο αγωνιστή, του ξεσηκωμού του γένους, στη Λιτική Ελλάδα.

Λαμπρού Μάλαμα

Γά κλειδιά της Ευτυχίας

Σοφίας Σούλη: *«Χωρίς παραλήπτη»*. Αθήνα '85 σελ. 32. Μια νέα ελπιδοφόρα στιχουργική φωνή, με αναπαρθενεμένη γλωσσική ζωντάνια, μ' εντυπωσιακή ευστροφία και λυγεράδα. Τραγούδια που μαρτυρούν, ένα γνήσιο ποιητικό ταλέντο, σε σωστό δρόμο.

Α. Μάλαμας

Γιώργου Κουλούκη: *«Δικά σας - Ολομών»* ποιήματα ΑΘΗΝΑ 1985.

Έτσι που μας κούρασε πια αυτή η υπερμοντέρνα ποίηση των μεγάλων και ηχηρών λόγων, που δεν αναλύονται σε εύπεπτα νοήματα, αλλά υποδηλώνουν έναν κουφό και αλαζονικό ψυχισμό, τέτοια βιβλία σαν αυτό είναι μια αληθινή όαση.

Πρόκειται για ένα λόγο περίτεχνα δουλεμένο, με ύφος προσωπικό και ήθος στέρεο, που περιέχει το πιο ουσιαστικό μήνυμα για την «απόθεση του ανθρώπου» και ιδιαίτερα του σύγχρονου ανθρώπου, που χωρίς κατανόηση και εμπιστοσύνη παραπαίει γυμνός και πικραμένος, πονεμένος και αδικαίωτος.

Είναι πολλές και μεγάλες οι αρετές αυτού του ποιητικού λόγου του Γ. Κουλούκη. Σαφήνεια, οξεία διεύση, εικονοπλασία πρωτότυπη, συμβολισμοί δυνατοί, παρθένα ευρήματα, εκφραστική πυκνότητα, λιτή διατύπωση, οξύτατη γλωσσική ευαισθησία, συναισθηματική φόρτιση των λέξεων, υποβλητικότητα, έξαρση της λεπτομέρειας, ηθική σημασιολόγηση των γεγονότων, ειλικρίνεια και ανθρωπιά.

Θα έλεγα πως είναι η ίδια η αισθητική, βαστώντας στο πάμφωτο χέρι της τον ώριμο σκοπό της ανθρωπιάς: την αγάπη. Είναι η ποίηση στην καλύτερή της ώρα, υψώνοντας στα άχραντα χέρια της το τίμιο δώρο της: την ειρήνη.

Η ποίηση αυτή του Γ. Κουλούκη, η ακεραιωμένη ποίηση, ξέρει να μας προσφέρει την αισθητική συγκίνηση, αλλά και την ανθρωπιστική διδαχή. Κράμα πολύτιμο και δυσεύρετο στους ομιχλώδεις καιρούς μας.

Γιάσων Γυαγγέλου

Κυκλοφόρησαν σ' έναν τόμο τα 'Απαντα του σείμηστου γιαννιώτη ποιητή, ιστοριοδίφη και λαογράφου Σωτήρη Ζούμπου. Με επιμέλεια του Λάμπρου Μάλαμα και της Αγγελικής Ζούμπου. Με πλούσια ιστορικά στοιχεία για την ηπειρωτική πρωτεύουσα και για γενικότερα πνευματικά ενδιαφέροντα από τη ζωή και τη δράση του αλησμόνητου Ζούμπου και της δημοκρατικής νεολαίας της Ηπείρου, στις αρχές του αιώνα. Πωλείται στη δ/ση της εκδότριας θυγατέρας του, Ασωπίου 12, Γιάννινα. Τηλ., (0651) 24155

Από τη θεατρική ζωή και κίνηση

Άρθρου Μίλλερ:

«Ο Θάνατος του Εμποράκου».

Ο Καρακατσάνης στο «Αλάμπρα» της οδού Στουρνάρα, είναι φέτος πάλι στις δόξες του, με το καταπληκτικό κοινωνικό δράμα του αείμνηστου Αμερικανού συγγραφέα, που δημοσιεύτηκε το 1949.

Είναι μια παράσταση, με μεγάλες αξιώσεις, ανθρωπιστικά διδάγματα και λυτρωτικά μηνύματα.

Είχαμε γράψει πρώτοι πριν 11 χρόνια, στο 15 τεύχος της Επιθεώρησής μας, για τις απεριόριστες και πολυδιάστατες δυνατότητες του κορυφαίου και μοναδικού μας καλλιτέχνη Θ.Κ. όχι μόνο στα είδη της κωμωδίας, της σάτιρας ή της φάρσας, αλλά, και σε δραματικούς ρόλους, δυναμικής κι απaráμιλλης υποκριτικής δημιουργίας. Εντοπίσαμε από τότε, την αμίμητη κι αξεπέραστη ταλεντούχα και πολύτροπη δύναμή του.

Στο έργο του Μίλλερ, σαν εμποράκος Ουίλι Λόμαν, παρουσιάζεται ανεπισκίαστος και κατά γενική ομολογία πολιθαύμαστος, σ' έναν από τους πιο δύσκολους ιλατραγικούς και μεγάλους ρόλους χαρακτήρων της καριέρας του. Ένας ρόλος που τον κάνει ακούραστα πολύπλαγκτο και πολυμήχανο. Μαζί του, απόλυτα προσαρμοσμένοι και ταιριαστοί, αναδειχνο-νται και η Τάνια Σαββοπούλου ως Λίντα γυναίκα του, ο Δ. Χρυσικάκος και ο Α. Βοιρνάς ως παιδιά του, Μπιφ και Χάππυ.

Το κίνητρο του Θ.Κ. να μας δώσει το ψυχολογικό και ρεαλιστικό αυτό δράμα του Μίλλερ από τη σύγχρονη ζωή της αμερικανικής κοινωνίας, είναι αυτό που φέρνει σε αντιπαράθεση και σφοδρή καταγγελία και τη δική μας καχύπτη αμερικανοποιημένη κι αλλοπρόσαλη νοσούσα κοινωνία, με όλα τα ψευτομοντέρνα γούστα, τα στραβά κι ανάποδα κι έξαλλα ήθη, δυο φτωχογονιών και παιδιών, με όλες τις φιλοδοξίες και τις υποκριτικές και ανώμαλες συγκρούσεις κι αντιθέσεις.

Ο Μίλλερ εκθέτει και στιγματίζει τον κερδοσκόπο, με το θεό του «ντόλαρς» μεσοαστικό αμερικάνικο τρόπο ζωής, τον απογυμνώνει και τον κουρελιάζει. Ο συγγραφέας θέλει ν' απορίσει και να εξυγιάνει ολάκερη τη σάπια κι αποσυνθεμένη οικογένεια στην υπερατλαντία χώρα. Την προσωπική ζωή του ατομικισμού

Κριτικές Σημειώσεις

του Λάμπρου Μάλαμα

και της παράφορης και κατάφορης αδικίας, τον κόσμο της αδισταχτης εκμετάλλευσης, που παίρνει καθώς λέει ο Μίλλερ — τον άνθρωπο για πορτοκάλι και τον στίβει και τον πετάει σαν φλοΐδα». Και από τα χείλη του ενός παιδιού του Λόμαν, ο συγγραφέας θα μας πει ότι: «Ο κόσμος είναι ένα στρείδι και δεν μπορείς να τον ανοίξεις με χαμόγελα, για να πάρεις τα μαργαριτάρια που κρύβει μέσα του».

Είναι ένας εργατικός και κέρηφανος εμποράκος, που εργάζεται 36 χρόνια σε μια εταιρία νεωτερισμών ως πλασιέ. Θέλει τα δυο παιδιά του να τα σπουδάσει, να τ' αναδείξει, νά 'ναι δυναμικά και να πετύχουν στη ζωή.

Μα αποτυχαίνει. Ο ένας γιος, ο Μπιφ χάνει τις εξετάσεις των μαθηματικών και δεν ξαναδίνει. Γίνεται τεμπέλης και κλέφτης και τον βάζουν και φυλακή, τρεις μήνες, χωρίς να ξέρουν οι γονείς. Ο Ουίλι είναι αφημένος στις φιλοδοξίες του, κι επαναπαύεται, πως και τ' αφεντικό του θα τον φέρει στην πόλη. Στο σπίτι, παρά τη γλυκειά και καλοδεχτική μορφή της μάνας, ο πατέρας εξαντλείται με τη δουλειά της εταιρίας και τις φιλενάδες του σε άλλη πόλη, χωρίς ικανοποιητική αμοιβή. Του την έχουν μειώσει. Τον αφήνουν με λίγα ποσοστά. Μετά, του τα κόβουν κι αυτά, και τον απολύουν ολότελ' από τη δουλειά.

Έτσι ανάβουν οι γκρίνιες και οι φαγωμάρες. Παρουσιάζονται τα παιδιά, χωρίς νά 'χουν εκπληρώσει μια επιθυμία του πατέρα για το μέλλον τους. Και όπως λέει ο Μίλλερ με τον Χάππυ «στραβώνει ο λαιμός τ' ανθρώπου να ιδούν έν' αστέρι μέσα σε τούτη την αυλή». Ο πατέρας έπειτα, ζει με δανεικά από το φίλο του Τσαρλ, που θέλει να τον πάρει σε δουλειά. Μα ο Ουίλι δεν τη δέχεται για λόγους γοήτρου, καθώς ο φίλος του είναι σε καλή θέση και μοίρα.

Οι ελπίδες και οι φιλοδοξίες του Λόμαν πεθαίνουν. Απογοητεύεται. Μένει «ενώπιος ενωπίω». Βασανίζεται από τη σκέψη για όλες τις τραγελαφικές αντινομίες του βίου του. Σιμώνει να φτάσει ακόμα και σε απενενοημένο διάβημα. Συγκρούεται με το μικρό του γιο, κι εκείνος του ομολογεί την περιπέτεια της φυλακής του. Σ' ένα φινάλε συμφιλίωνονται, κα-

θώς ο Ουίλι βλέπει παραισθήσεις, πως τάχα τον παίρνει ο αδερφός του ο Μπεν στη ζούγκλα... και χάνεται. Έτσι η οικογένεια τον παρουσιάζει ως νεκρό και εισπράττει ασφάλεια ζωής 20 χιλ. δολάρια...

Το έργο έχει επικαιρότητα, με την ασφυκτική κι ανησυχητική ζωή της Αθήνας. Καίριο στοιχείο και πυρήνας του είναι: η οικογενειακή διαπάλη ανάμεσα στην απελπισία, στ' όνειρο και την ελπίδα. Γενικά είναι μια παράσταση μοναδική θα λέγαμε σαν φετινό επίτευγμα στα θεατρικά μας χρονικά. Η επιτυχία είναι τόσο μεγάλη, που οι θεατές στο τέλος χειροκροτούν σαν μεθυσμένοι από την υπέροχη ερμηνεία των ηθοποιών και δε σηκώνονται από τα καθίσματα. Τον καλύτερο δραματικό εαυτό τους δίνουν ο Καρακατσάνης και η Τάνια Σαββοπούλου.

Η μετάφραση είναι του Ν. Οικονομόπουλου και Μ. Μπεραχά. Τα σκηνικά κοστουμια του Β. Φωτόπουλου και η μουσική του Γ. Τσαγκάρη.

Λάμπρος Μάλαμας

N. Καμπάνη - Β. Μακρίδη:
«Ο μπαμπάς μας ο αναρχικός»

Είναι μια φαρσοκωμωδία που παίζεται μ' επιτυχία στο θέατρο Χατζηχρήστου. Έχει γουστόζικα ευρήματα και πικάντικα επεισόδια, με διασκεδάστικό σατιρικό κεντρί και συγκρατημένη βωμολοχία. Τον πρωταγωνιστικό ρόλο του μπαμπά τον υποδύεται ο κορυφαίος καλλιτέχνης του κωμικού θεάτρου Γιάννης Μιχαλόπουλος. Κοντά του η Κατερίνα Γιουλάκη κι άλλοι διαλεγτοί ηθοποιοί. Η προσπάθεια των θεατρογράφων είναι: να περιπλέξουν σκηνές προσαρμογής στα σύγχρονα ήθη και προβλήματα, αφεντικού, παιδιών και υπαλλήλων, με όλα τα βίτσια και τα καπρίτσια των ανύποπων τύπων. Έτσι πετυχαίνουν ένα παραστατικό σύνολο, με περίπλοκες ταξικές κι ερωτικές διαμάχες· κι ένα έξυπνο φινάλε, ο προλετάριος υπάλληλος, παντρεύεται την κόρη του επιχειρηματία εργοδότη του. Κι ο τελευταίος... την υπάλληλό του.

Είναι μια παράσταση αξιόλογη κι ευχάριστη, που ο Γιάννης Μιχαλόπουλος ενσαρκώνει και ζωντανεύει έναν πολυάσχολο και πολυδύναμο ρόλο.

Θεατροκαβαφικά

Χρόνια και χρόνια, μας φλόμωσαν εδώ, τα παθιαρικά τεκνά, την ατμόσφαιρα, με καβαφοπισαεράτη μόχα. Επέβαλαν το είδωλό τους και σε χαλκομανίες, σε αφθονίες 20 δραχμα γραμματόσημα. Εκδόσεις και παραεκδόσεις, πολυτελείς και τηλεκατευθυνόμενες από το πρυτανείο του σαβουδικου «αδελφάτου». Τώρα όμως, τον έκαναν και θέατρο στο Παρίσι, μ' ένα σκηνοθέτη Γιάννη Ιορδανίδη (γράφον Ιάνη κι αυτόν) και τίτλο «Μυστικά στο λυκόφως». Δε χόρτασαν βλέπετε, εδώ, θεατρινίσματα και ειδωλοψειρίσματα. Θα πεθάνουν με το αχ και το βαχ της γλύκας... τα κακόμοιρα τα τεκνά μας· και δε φοβούνται ούτε τα έητζ. Απορούμε όμως, τι είδους «μυστικά» είν' αυτά, για το θεό τους τον Καβάφη; Μπας κι είναι από τον αβίωτο βίο των ανώμαλων παθών του (θεός σχωρέστον); Οι πωποταλαίπωροι βλέπετε ρέκτες των «αδελφάτων», μεγαλοποιούν και αγιοποιούν όχι μόνο κάθε λέξη, παρά και κάθε τρίχα του αλεξανδρινού ποιητή, αν απόμεινε στον τάφο του εκεί.

Αλλά, μήπως από «μυστικά λυκόφωτα» είναι μυστικά πσιώφωτα; Μπράβο στον πισωκολλτόρο... πού 'χει κάνει τόσο ντόρο.

Υπερβολές και παραπροβολές

Είναι οι Ιταλοί και οι Έλληνες una faccia - una gazza σε προχειρότητα, σε ψέμα και κατεργαριά. Αλλά, είναι και οι Γάλλοι ανεκδιήγητοι σ' αυτά.

Έτσι, είδαμε στην «Ελευθεροτυπία» (9.10.85) αναδημοσίευση ύμνου, για τον ταλαίπωρο συγγραφέα κ. Β. Βασιλικό, από την εφημερίδα του Παρισιού «Ματέν», όπου σε δισέλιδο αφιέρωμά της, τον φέρνει ως διανοούμενο της Αριστεράς και «αναπόσπαστο μέλος της εργατικής τάξης».

Πάντως, το τι σχέση έχει ο φάντης με το ρετσινόλαδο, ας μη μας το πουν οι Γάλλοι ψευταράδες, ή και οι Ελληνογάλλοι της «ντελικατσιόν» κολλη-τούρας ή κουλτούρας.

Είμαστε κι εμείς ενήμεροι σχετ' κά, να γνωρίζουμε το βίο και την πολιτεία, τα έργα και την αξία, τις θέσεις και τις αρνητικές αντιθέσεις, και κάθε ανακόλουθη πορεία του συγγραφέα, που έχει αποκηρύξει τα πιότερα βιβλία του... και κράτησε μόνο τα «χαζά μούτια» του(!)

Όσο για την «εργατική τάξη», ο συμπαθής γιος του βιομήχανου από την Καβάλα, ας δοξά-

ζει τους δικτάτορες «παπ και πατ» που βρέθηκε στη Γαλλία μ' εκείνη τη συγκυρία και γνώρισε και τον Κ. Γαβρά.

Η ψευτιά, η υπερβολή, η επιτηδειότητα και η απάτη, που βασιλεύει σε όλο σχεδόν τον κόσμο, γύρω από τα πρόσωπα της τέχνης και των γραμμάτων των Ελλήνων... περισσεύουν, και γίνονται φαιδρότερα... σε χώρες Ταρταριων(!)

Μαύρη κι άραχλη

Μια εφημερίδα έγραφε πρόσφατα, για τις παραστάσεις του Εθνικού και τα χάλια τους, ανάμεσα σ' άλλα και τούτα:

«Η επίσημη προεμίρα των μονόπρακτων του Αρμένη - Παπαδογιώργου - Χαριτάκη "Ακάλυπτος χώρος", που προκάλεσαν πολύ άσχημες εντυπώσεις... θα δοθεί απόψε, στη Νέα Σκηνή του Εθνικού Θεάτρου».

Μήπως πουλιέται ποιθενά ντροπή στη μπανανία χώρα, όσο ακριβή κι αν είναι, να πάρουμε για την ελεεινή επιτροπή επιλογής ρεπερτορίου, που είναι... «φτύσε κι άλλο»; Κι ενώ κάνει μήνες να πατήσει πόδι στο Εθνικό, κι ούτε ποτέ της μελετάει, δεν μπορούσε να ματαιώσει κι αυτή της την αποτυχία μέσα στις τόσες άλλες;

Θα γλίτωναν μερικοί περιεργοί θεατές την ταλαιπωρία... και το κουβέρνο την κακοέξοδη αναλογία(!)

Μαύρα ήταν βέβαια, από χρόνια του Εθνικού τα πράγματα!... Μα τώρα, έγιναν μαυρότερα, σαν τα φτερά του κόρακα.

*«Ήτανε στραβό το ξύλο,
τό 'φαγε κι ο γαϊδαρός».*

Και η συνέχεια...

Άλλη εφημερίδα έγραφε (πάντα βέβαια στου κωφού την πόρτα) ότι σε πολλές παραστάσεις του Εθνικού (που το ξεφτίλισαν) και στις κλίκας και στις εύνοιας τη σκάλα του κακού, άλλο σκαλί δεν είναι παρακάτω, πως θά 'λεγε κι ο Παλαμάς... είναι περισσότεροι ηθοποιοί παρά θεατές(!)

«Στη Νέα Σκηνή του Εθνικού Θεάτρου, που παίζεται ο περιβόητος "Ακάλυπτος χώρος", μια από τις παραστάσεις της περασμένης εβδομάδας παρακολούθησαν 11 θεατές. Οι δέκα ήταν προσκλήσεις και το ένα εισιτήριο. Αλλά και σε μια άλλη παράσταση, οι θεατές δεν ξεπέρασαν τους 13. Μάλιστα, επειδή ο ένας ήταν... προληπτικός, έφυγε και έμειναν 12.

Αλλά και στο Δημοτικό του Πειραιά, το

κλιμάκιο της πρώτης Κρατικής Σκηνής, δεν πάει καλύτερα».

Είναι να φρίττεις! Δεν το διαλύουν; Τι καταχρήσεις και αλληλομοιρασιές, τι συναλλαγές και τι παραχωρήσεις είν' αυτές;

Μα στους πάντα διορισμένους άνωθεν ημετέρους «ιθύνοντες» του Εθνικού, δεν έμεινε μια στάλα ντροπή κι αξιοπρέπεια; Αφού δε μελετούν και δεν τιμούνε γνήσια συγγραφικά ταλέντα κι έργα που υποβάλλονται (800 περίπου κι αδιάβαστα όλα) κι έγιναν πύργος στο πρωτόκολλο... γιατί δεν το διαλύουν, κι αρέσκονται να παρασταίνουν τους άκριτους κριτές στα άκριτα και πρόχειρα κι αισχρά κατασκευάσματα φτασμένων θεατρίνων, η αρχάριων κι επιτηδειών θεατροκατασκευαστών και λογοκλόπων; Τι χρωστάει ο λαός να πληρώνει τα καταχρηστικά τους «τζερεμέδια»; Βέβαια, «το ψάρι, βρωμάει απ' το κεφάλι». Αλλά, «κάθε άρρωστο και σάπιο — έλεγε ο Εμινέσκου — είναι νόμος να χαλιέται».

Θεατρικές φατριοπροτιμήσεις

Οι βωμολοχίες κ' οι ελεεινότητες στα θέατρα της χώρας, συνεχίζονται και να ιδούμε ως πότε οι θεατρόφιλοι θα τσιγαρίζονται, θα λαχταρούν, και θα ζητάν με το φανάρι του Διογένη, να βλέπουν 5 - 10 προκομένες κι ωφέλιμες, διδαχτικές και ψυχαγωγικές παραστάσεις από τα 80 θεάτρά μας.

Ποιοί όμως συγγραφείς προτιμούνται και παίζονται έργα τους; οι ίδιοι και οι ίδιοι, τα ίδια και τα ίδια, μας περιζώνουν φίδια. Τρώνε πίνουν, μαγειρεύουν, οι χαιδεμένοι, οι καταστημένοι, και τον κόσμο κοροιδεύουν.

Σταθήκαμε δυστυχώς τα τελευταία χρόνια πάντα στην ίδια συγγραφική κι ευνοιοκρατική «παρεοφάτριά» όπως θά 'λεγε και ο Μυράτ.

Καμπανέλης, Μανιώτης, Αρμένης, Ποντικός, Αναγνωστάκης, Μουσελάς, Κορρές, Ζακόπουλος, Μάρκαρης, Μητροπούλου, Μάτεσις, Χρυσούλης κ.λπ. Από άποψη πρόζας βέβαια και στις σκηνές του Εθνικού και στην ΕΡΤ. Και στα ελεύθερα θέατρα που προτιμούν ελληνικά; αλλά και στα περιφερειακά και δημοτικά. Τα καθορίζουν αυτοί με άνωθεν και πλαγιόθεν πονηρές διασυνδέσεις, για τα «καλά και συμφέροντα»...

Έτσι κανονίζονται. Σαν να μην υπάρχουν άλλοι θεατρικοί συγγραφείς στην πατρίδα. Αυτοί και μόνο αυτοί. Έμαθαν να βιζαίνουν από πολλές μανάδες. Είναι άλλωστε η εποχή που τα καλά και οι μετριότητες εδώ θριαμβεύουν. Μα τα καλά ήθη και τα πρωτότυπα, τα γνήσια έργα, τα κοινωνικά ωφέλιμα, αν έχουν τύχη και γλιτώσουν, θα γικήσουν κάποτε οριστικά. Θα επικρατήσουν και θα μείνουν στην αιωνιότητα.

Ως τότε... όσοι τίμιοι και περήφανοι κι αλύγιστοι,
κατά πως λέει κ' η παροιμία:
Ξυστείτε και πορέψετε
και θά 'ρθ' η καλομέρα».

Βεντέτικα ξερομαδήματα

Η παλιά ντιβα κ. Βουγιούκλω, το πάλοι ποτέ ιν-
δαλμα των ελαφρών Ελληνίδων γυναικών, έκανε με
τον πρώην και νυν Δημητράκη της, τον Οκτώβρη,
ένα τουρνέ στην επαρχία, όταν η Αθήνα (κατάλαβε
η πονηρούλα), δεν είχε φωμί. Και βήρα τις άγκυρες
παρντόν τις κρεμάστρες των κοστούμιών της
ήθελα να πω, γερή εξόρμηση για τα 800ρια. Στο
άκουσμα λοιπόν του ονόματός της, και του καβαλιέ-
ρου της... φίσκα τα θέατρα, κ' οι αφελείς καμάρω-
ναν την έξυπνη σταρ-μουσίστα και βεντέτα. Αλλά,
στο σπίτι τους... βιβλίο «γιοκ» τα όρνια(!) Να ωφε-
λούνταν και σε κάτι, θά 'λεγες «χαλάλι» κι ο κάβου-
ρας και το ζουμί του. Νά 'παιζε ένα έργο... κάτι θά
'μενε κέρδος στους ελεεινούς και παρασυρμένους
(από τ' όνομα) αδαείς της μάζας και του «λούμπεν».
Μα εκείνη σ' όλες τις επαρχιακές πόλεις, αυτοσχε-
οίαζε και κοπανολογούσε, ανούσια και γελοία
πράγματα. Αλλά, συγνώμη, άλλαξε και πέντε βαλί-
τσες τουαλέτες... και βήρα για το παραδάκι(!) Έρμε
λαοιτζίκο τι τραβάς, και πληρώνεις, τι ακολουθάς
και τι τιμάς! Κρίμα το πώς σε καταντούν, αφού έτσι
σε θέλουν! Να σε ξερομαδάνε σαν πουλερικό, αφού
και σ'τα θεάματα, δεν ξέρεις τι σου γίνεται και σ'
σπατούν ονόματα, και... φοουστανιών γεράματα, σου
τρών τα μεροκάματα!...

Θεατρικό Μονόπραχτο

Γνωριμία στις φυλακές

του Κώστα Βαλέτα

Πρόσωπα: Αγγελική
Ταγ/ρχης
Αφηγητής

Αφηγητής (Κρατάει στο χέρι ένα χάρακα
και μας ξιναγεί στο γραφείο του ταγματάρχη
της ΕΣΑ Χατζησωτήρη):

Βρισκόμαστε στο χώρο του ΕΑΤ - ΕΣΑ που
τώρα ο δήμος Αθηνών έχει μετατρέψει σε
πάρκο ελευθερίας, πνευματικό κέντρο, παιδι-
κή χαρά. Πριν από μερικά χρόνια που η αδύ-
νατη μνήμη κοντιύει να λησμονήσει ότι 'στα
δωμάτια αυτά, αντί για τις χαρούμενες φωνές
των παιδιών, ακουγόντουσαν τα βογγητά των
βασανιζομένων.

Αυτό είναι το γραφείο του ταγματάρχη της
ΕΣΑ Χατζησωτήρη. Βλέπετε τα εμβλήματα
της εποχής.

«ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ»
«Η ΕΛΛΑΣ ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΠΕΘΑΙΝΕΙ
ΚΑΙ ΞΑΝΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΟΞΑ ΤΡΑΒΑ».

Πάνω από το γραφείο του αρχιβασανιστή ο
δικτάτορας Παπαδόπουλος, το Νασεράκι.

Βρισκόμαστε στο χινόπωρο του 1972.

Η ιστορία που θα παρακολουθήσετε είναι
πραγματική. Ο βασανιστής γνώρισε την Αγ-
γελική μ' αυτό τον τρόπο. (Ακούγονται χτυπή-
ματα στην πόρτα).

Ταγ/ρχης: Είναι ανοιχτή.

(Τα χτυπήματα εξακολουθούν).

Ταγ/ρχης (Χωρίς να σηκωθεί): Περάστε.

Αγγελική: Ο Ταγμ/ρχης Χατζησωτήρης;

Ταγ/ρχης (Δείχνοντας μια καρέκλα): Κα-
θείστε!

(Συνεχίζει να ταχτοποιεί τα ντοσιέ του. Έ-
στερα από αρκετό διάστημα).

Ζητήσατε να με δείτε;

Αγγελική: Κύριε ταγματάρχα, είμαι η Αγγε-
λική Μαντζαβίνου.

Ταγ/ρχης: Η κόρη του Μαντζαβίνου!
(Παίρνει ένα ντοσιέ από πίσω του. Τον ανοί-
γει). Ναι, είστε προετοιμασμένη;

Αγγελική: Τι εννοείτε προετοιμασμένη;

Ταγ/ρχης: Τι θα μου πείτε! Έχετε ένα συ-
γκεκριμένο λόγο που ήρθατε, έτσι δεν είναι;
Δεν κάνατε τόσο κόπο για να με δείτε;

Αγγελική: Έρθα για τον πατέρα μου.

Ταγ/ρχης: Ναι, αλλά έρχονται εδώ και κά-
θονται με τις ώρες χωρίς να λένε τίποτα. Κλαι-
νε, φωνάζουν. Γι αυτό σας ρωτάω. Έχετε προ-
ετοιμαστεί; Έχετε ετοιμάσει τις φράσεις που
θα μου πείτε;

Αγγελική: Κύριε ταγματάρχα τον έχουμε χά-
σει δυο μήνες. Μας είπαν ότι είναι εδώ. Κο-
ντεύουμε να τρελαθούμε. Δεν ξέρουμε αν ζει, ή
πέθανε.

Ταγ/ρχης: Μη λέτε υπερβολές.

Αγγελική: Έχουμε να πάρουμε ειδήσεις του
δυο μήνες.

Ταγ/ρχης: Όχι βιασύνες. Όχι συγκινή-
σεις. Δεν μ'αρέσουν καθόλου αυτά. Μ' εκνευ-
ρίζουν και γίνομαι δυσάρεστος. Λοιπόν θέλετε
να μάθετε πού βρίσκεται ο πατέρας σας; Είναι
εδώ.

Αγγελική (Στεναγμός ανακούφισης): Από
πότε;

Ταγ/ρχης: Μην κάνετε άστοχες ερωτήσεις.

Αγγελική: Είναι καλά;

Ταγ/ρχης: Όχι χειρότερα απ' τους άλλους.

Αγγελική: Δεν αρρώστησε; Γιατί η υγεία

του είναι πολύ λεπτή, κρέμεται από μια κλωστή.

Ταγ/ρχης (Ειρωνικά): Δεσποινίς μου, είστε μορφωμένη κοπέλα, μη λέτε ανοησίες. Τουλάχιστο μη λέτε κοινοτοπίες. Απ' το Γενάρη του '68 που βρίσκομαι στην ΕΣΑ, δεν ακούω τίποτ' άλλο από την ευαίσθητη, τη ντελικάτη, τη λεπτεπίλεπτη και μη-μου-άπτου, υγεία των κρατουμένων.

Αγγελική: Μα ο πατέρας μου...

Ταγ/ρχης: Τα στομάχια τους είναι τόσο ευπρόσβλητα, που δεν δέχονται το παραμικρό. Η καρδιά τους τόσο ευκολοσυγκίνητη, που μπορεί να πάθουν από στιγμή σε στιγμή συγκοπή και να σου μείνουν στην αγκαλιά σου.

Αγγελική: Πάντοτε ήταν ασθενικός τύπος.

Ταγ/ρχης: Εξηγείστε μου σας παρακαλώ πώς συμβαίνει όλοι οι αντίθετοι με το καθεστώς νά'χουν επισφαλή υγεία;

Αγγελική: Μα εγώ μίλησα μόνο για τον πατέρα μου.

Ταγ/ρχης: Μήπως η ευαίσθητη υγεία τους, τους οδηγεί σε αντικαθεστωτικές ενέργειες; 'Η πρόκειται για καμιά εκπληκτική σύμπτωση;

Θα γίνω στο τέλος προληπτικός. Έχουν περάσει από δω χιλιάδες άνθρωποι. Ε λοιπόν, με πιστεύετε; Δεν βρέθηκε ούτε ένας γερός, ούτε ένας φυσιολογικός.

Αγγελική: Ο πατέρας μου είναι φυσιολογικός. Απόλυτα γερός ίσως όχι.

Ταγ/ρχης: Δε θά'πρεπε να σας το πω, αλλά είστε μορφωμένη κοπέλα, δεν είστε καμιά κομμώτρια, καμιά πουκαμισού, καμιά μοδι-στρούλα, κάνα τσόκαρο δηλαδή. Ε, λοιπόν, ξέρετε τι συμπέρασμα έβγαλα; 'Ότι, όλοι οι αντιστασιακοί, είναι ανώμαλοι, άρρωστοι, δεν είναι φυσιολογικοί άνθρωποι.

(Σωπαίνουν. 'Υστερα από λίγο).

Αγγελική: Εγώ δεν έχω γνώμη γι αυτά.

Ταγ/ρχης: Μερικοί συνάδελφοι λένε ότι το κάνουν επίτηδες, παριστάνουν τους άρρωστους. 'Άλλοι ότι ο εκνευρισμός και ο φόβος τους προκαλεί διάφορες διαταραχές. Μα εγώ πιστεύω ότι είναι εκφυλισμένα άτομα. Πείτε μου ποιός σωστός άνθρωπος πάει να κινδυνέψει τη ζωή του; Να βάλει στον τορβά το κεφάλι του;

Αγγελική: Μπορώ να τον δω;

Ταγ/ρχης: 'Όχι.

Αγγελική: Είναι τελείως αδύνατο;

Ταγ/ρχης: Προς το παρόν.

Αγγελική (Φανερά απογοητευμένη): Κρίμα,

κι έλπιζα... Ελπίζαμε με τη μητέρα μου, ότι θα καταφέρναμε να τον δούμε.

Ταγ/ρχης: Η μητέρα σας είναι εδώ; (με έκπληξη, ανοίγει το ντουσιέ). Εδώ βλέπω ότι ταξιδέψατε μόνη με το αεροπλάνο.

Αγγελική: Έτσι είναι! Η μητέρα έμεινε στην Κέρκυρα.

Ταγ/ρχης: Και τι σας έλεγε, πώς θα μπορούσατε να τον δείτε;

Αγγελική: Η μητέρα τηλεφώνησε σε κάτι πρώην υπουργούς της ΕΡΕ. ελπίζαμε, μας υποσχέθηκαν...

Ταγ/ρχης: Δεν περνάνε πια αυτά, πάνε. Βουλευτές είπατε; Υπουργοί; Αυτά ανήκουν στο φαιλοκρατικό παρελθόν. Τώρα έχει γίνει κάθαρση.

Αγγελική: 'Όταν βρίσκεται στριμωγμένος κανείς! Ελάτε στη θέση μας!

('Υστερα από λίγο).

Ταγ/ρχης: Πού μένετε, εδώ, στην Αθήνα;

Αγγελική: Στη θεία μου. Στην Κυψέλη. Λέγεται Θεοδώρου. Σας λέει τίποτα το όνομα;

Ταγ/ρχης: Θεοδώρου;

Αγγελική: Ο Μάριος Θεοδώρου; Πέθανε τον Απρίλη από γαστροραγία, αλλά λένε όλοι ότι κατάστρεψε την υγεία του σαν ήταν κρατούμενος εδώ.

Ταγ/ρχης: 'Άλλο ένα θίμα; 'Άλλος ένας μ'ευσθητη υγεία;

Αγγελική: 'Ήταν αδερφός της μητέρας μου.

Ταγ/ρχης: Γι αυτό μπλέχτηκε κι αυτός; Γι αυτό μπλέχτηκε στην αντίσταση αυτοπροβολής και μελλοντικής βουλευτικοποίησης; Αλήθεια πέστε μου, εσείς δεν είστε αντιστασιακιά;

Αγγελική: Α, όχι. Καθόλου. Πώς το σκεφτήκατε αυτό;

Ταγ/ρχης: Μήπως είναι οικογενειακό σας; Και γιατί όχι; Δεν πιστεύετε εσείς στη δημοκρατία; Στο σοσιαλισμό; Στην παγκόσμια ειρήνη;

Αγγελική: 'Όχι. Απλούστατα δεν ασχολούμαι.

Ταγ/ρχης: Και δεν μοιάσατε του πατέρα; Του θείου; (Ανοίγει το φάκελλο). Γιατί βλέπω εδώ... κατοχή... ποίημα στον Βελουχιώτη... το ξέρετε;

Αγγελική: 'Όχι.

Ταγ/ρχης: Ελ Ντάμπα. Α, εκεί πέρασαν όμορφα. Μέσα στην έρημο. Στο Τομπρούκ. Τους φύλαγαν αραπάδες. Μέσα στις σκηνές. Παραθήρισαν για τα καλά!

Άγγελική: Μας τά' λεγε. Τα ξέρω. Στα σύνορα Αιγύπτου και Λιβύης.

Ταγ/ρχης: Από αντίδραση λοιπόν;

Άγγελική: Σας αρέσει η ψυχολογία; (Ένα κενό). Αλήθεια εσείς ανακρίνατε τον πατέρα μου;

Ταγ/ρχης: Εγώ.

Άγγελική: Τον έχετε χτυπήσει; Τον βασανίσατε;

Ταγ/ρχης (Γελώντας): Δεν νομίζετε πως το παρακάνετε;

Άγγελική: Εννοώ χρησιμοποιήσατε τα μέσα εκείνα που συνηθίζονται σε τέτοιες περιπτώσεις, για να τον αναγκάσετε να μιλήσει;

Ταγ/ρχης: Δεν χρειάστηκε.

Άγγελική: Για ποιό λόγο;

Ταγ/ρχης: Ήταν τόσο φοβισμένος που τα ξέρασε όλα μόνος του, χωρίς να τον πιέσει κανείς. (Ύστερα από λίγο).

Άγγελική: Για το θείο μου όμως, δεν μπορείτε να τ' αρνηθείτε... Μου το είπε ο ίδιος.

Ταγ/ρχης: Θά'κανε καλύτερα να μη θυμάται τέτοια πράγματα. Το συμφέρον του αποφυλακισμένου είναι να ξεχνάει το κάθε τι, πού'γινε στη φυλακή.

Άγγελική: Εκείνος τώρα βρίσκεται κάπου αλλού... Και κεί δεν λειτουργεί η έννοια συμφέρον. Ούτε ο φόβος.

Ταγ/ρχης: Να που μοιάζετε έστω και λίγο με τον πατέρα και τον θείο σας.

Άγγελική: Δε μοιάζω καθόλου!

Ταγ/ρχης: Στο συναισθηματικό. (Ένα κενό).

Άγγελική: Ο θείος μου κρατήθηκε εδώ απ'το Δεκέμβρη του '68, ως το καλοκαίρι του '69. Θυμάστε την περίπτωση του;

Ταγ/ρχης: Μπορεί και ναι μπορεί και όχι. Δεν κουράζω το μυαλό μου με άσκοπες αναμνήσεις. Εδώ έχουμε αναλάβει μια αποστολή που πρέπει να τη φέρουμε σε πέρας. Κάνω θυσίες, εκτίθεμαι, αργότερα μπορεί να με κατηγορήσουν, αλλά κανείς δεν μπορεί ν'αρνηθεί ότι η δουλειά αυτή είναι χρήσιμη και αναγκαία. Το καθεστώς πρέπει να προστατευτεί.

Άγγελική: Ξέρω ότι τον είχατε ανακρίνει εσείς. Ότι τον είχατε χρεωθεί εσείς.

Ταγ/ρχης: Μάλλον έτσι είναι. Πάντως αν θέλετε να μάθετε δεν άγγιξα ποτέ το χέρι μου πάνω του. Σας το είπε ο ίδιος;

Άγγελική: Μού'λεγε ότι του δείξατε φωτογραφίες με τη γυναίκα του γυμνή, μαζί με δυο άντρες.

Ταγ/ρχης (Γελώντας νευρικά): Έχετε φα-

ντασία βλέπω. Ο πατέρας σας έγραφε ποιήματα για τον Άρη, εσείς γράψτε κάτι για τους βασανισμούς της ΕΣΑ.

Άγγελική (Σιγά): Πού τις είχατε τραβήξει;

Ταγ/ρχης (Κατάπληχτος): Θα αστευέστε βέβαια...

Άγγελική: Στον κήπο, σας έκανε ηλιοθεραπεία; Όταν κοιμόταν; Μπαίνατε κρυφά στο σπίτι, ε;

Ταγ/ρχης: Τα πιστεύετε αυτά που λέτε; Πιστεύετε έναν άνθρωπο πού'χε πάθει το μυαλό του;

Άγγελική: Μα γι αυτό έπαθε. Δεν τον αγγίξατε με το χέρι σας, αλλά, αυτά που του κάνατε μπορούσαν να τρελάνουν τον οποιοδήποτε.

Ταγ/ρχης: Δεν έπαθε τίποτα απ'αυτό. Ήταν βλαμένος από πριν. Διαφορετικά θά'παιζε με προκληρύξεις και αυτοσχέδιες βόμβες;

Άγγελική: Κι έπειτα, τα γράμματα που τα ταιριάζατε με τις φωτογραφίες... Κάνατε μοντάζ, έ; Είναι τόσο εύκολο να γίνει. Το ξέρω.

Ταγ/ρχης (Σηκώνεται κι έρχεται δίπλα της):

Και λοιπόν πώς αντιδράτε σ' όλα αυτά;

Άγγελική: Πέθανε εξ αιτίας αυτού του μαρτυρίου πού'παθε εδώ μέσα. Δεν μπόρεσε ν'αντέξει παρά λίγους μήνες. Δεν μπορούσε να κοιμηθεί.

Ταγ/ρχης: Δικός του λογαριασμός. Α, ακούστε, αυτά ας τα σκεπτόταν πριν... πριν αποφασίσει να παίξει με βόμβες. Στ' αλήθεια, μ'αρέσουν αυτοί οι αντιστασιακοί, που κάνουν ό,τι κάνουν κι έπειτα ζητούν επιείκεια, καλοσύνη.

Άγγελική: Έχω τόσα ακούσει για σας! Εγώ τον φρόντιζα όλους αυτούς τους μήνες. Τη θεία δεν ήθελε να την αντικρύσει. Δεν μπορούσε. Καθόμουν δίπλα του και τον άκουγα. Βλέπετε ότι σας ξέρω από καιρό;

Ταγ/ρχης: Και γω δεν αγνοούσα την ύπαρξή σας.

Άγγελική: Πώς αυτό;

Ταγ/ρχης: Σας ήξερα πριν να πιάσουν τον πατέρα σας. Πριν να συλληφθεί κι ο θείος σας ακόμα.

Άγγελική: Από πού;

Ταγ/ρχης: Μες στο φάκελο υπάρχει ένα σημείωμα. (Ανοίγει το ντοσιέ, της το δίνει). Διαβάστε.

Άγγελική (Ανατά): Μία κόρη. 21 ετών. Ψηλή, κομψή. Φοιτήτρια στη Σχολή Καλών Τεχνών. Ξένες γλώσσες. Ταξίδια στο εξωτερικό.

Ταγ/ρχης: Είδες λοιπόν; Κόρη ψηλή και κομψή.

Αγγελική: 21 ετών, ταξίδια στο εξωτερικό.
 Ταγ/ρχης: Σχολή Καλών Τεχνών. (Γελούν).
 Ταγ/ρχης: Λοιπόν;
 Αγγελική: Τι λοιπόν; (Ένα κενό).
 Ταγ/ρχης: (Της χαϊδεύει τα μαλλιά και αργά - αργά προχωράει στο χέρι της και στον ώμο):
 Λοιπόν;
 Αγγελική: Θυμίζει σαιξπηρική τραγωδία.
 Ταγ/ρχης: Τι πράγμα; Η ιστορία του θείου σας; Τόση εντύπωση σας έκανε;
 Αγγελική: Αυτό που κάνετε τώρα.
 Ταγ/ρχης: Από πού κι ως πού; Όχι, είναι κάτι αυθόρμητο κι απλό.
 Αγγελική: Ο πατέρας μου κρατούμενός σας. Εσείς διοικητής των φυλακών. Ανακριτής του.
 Ταγ/ρχης: Έχει σημασία αυτό; Ήταν μια σύμπτωση.
 Αγγελική: Βασανιστής του θείου μου. Έμμεσος δολοφόνος του.
 Ταγ/ρχης (Αγκαλιάζοντάς την): Δεν νομίζεις πώς δραματοποιείς λίγο τα πράγματα;
 Αγγελική: Βασανιστής του πατέρα μου και έμμεσος δολοφόνος του θείου μου, κι όμως με χαϊδεύετε..
 (Ο ταγματάρχης τη φιλεί στο λαιμό).
 Αγγελική: Με φιλάτε.
 Ταγ/ρχης: Σας φιλώ.
 Αγγελική: Με ποθείτε, θα μου ζητήσετε να συναντηθούμε το βράδυ, να κοιμηθούμε μαζί. Μπορεί να με παντρευτείτε. Όλα αυτά είναι μια σαιξπηρική τραγωδία. Ο δούκας του Γκλόστερ κάνει ερωτική εξομολόγηση στη χήρα που της έχει σκοτώσει το σύζυγο.
 Ταγ/ρχης: Ναι, υπάρχει μια ελάχιστη ομοιότητα στις δυο ιστορίες.
 Αγγελική: Της ζητάει να παντρευτούνε τη στιγμή της κηδείας του δολοφονημένου άντρα της. Της ψιθυρίζει ερωτόλογα πάνω απ' το φέρετρό του.
 Αγγελική (Την παίρνει στα πόδια του, στην πολυθρόνα): Σ' αυτό δεν απέχουμε πολύ. Εκείνος στην κηδεία του άντρα της, εγώ στις φυλακές που σαπίζει ο πατέρας σας.
 Αγγελική: Ενώ η χήρα μοιρολογάει τον άντρα της.
 Ταγ/ρχης: Κι ενώ εσείς ήρθατε να τον δείτε.
 Αγγελική: Να μάθω αν ζει ή όχι. Να ρωτήσω για την υγεία του. Αλήθεια πέστε μου: Πού είναι τώρα;
 Ταγ/ρχης: Στο κελί του.
 Αγγελική: Μόνος;
 Ταγ/ρχης: Μόνος.

Αγγελική: Στην απομόνωση;
 Ταγ/ρχης: Στην απομόνωση.
 Αγγελική: Βρώμικος;
 Ταγ/ρχης: Δεν είναι και του κουτιού. Δεν υπάρχουν μάνια μέσα στα κελιά.
 Αγγελική: Άρρωστος;
 Ταγ/ρχης: Όχι και πολύ. Κάθε βδομάδα τους βλέπει γιατρός.
 Αγγελική: Γερασμένος;
 Ταγ/ρχης: Λιγότερο από άλλους. Σε μερικούς ασπρίζουν τα μαλλιά μέσα σε λίγες νύχτες.
 Αγγελική: Τρώει κανονικά;
 Ταγ/ρχης: Στην αρχή δεν έτρωγε, του φαινόταν άσκημο το φαγητό. Έπειτα συνήθισε. Όπως όλοι.
 Αγγελική: Απελπισμένος;
 Ταγ/ρχης: Χωρίς σπουδαία κέφια. Όταν είναι στην απομόνωση κανείς δε διασκεδάζει ιδιαίτερα.
 Αφηγητής: Δεν είναι σάλεμα του νου, επιφάνειας, φαντασία είναι μια ιστορία της βίας, του διαβόλου, του κακού. Σατανά, γέννα, η δικτατορία.
 Ο βασανιστής αρραβωνιάστηκε την Αγγελική δυο μήνες αργότερα. Ο πατέρας της πέθανε στις φυλακές στις αρχές του 1973. Οι δυο ερωτευμένοι παντρεύτηκαν στην Κέρκιρα, την πατρίδα της Αγγελικής, την άνοιξη. Με την πτώση της δικτατορίας ο ταγματάρχης καταδικάστηκε σε δέκα χρόνια φυλακή. Αποφυλακίστηκε τον έβδομο χρόνο, γιατί επέδειξε καλή διαγωγή σαν κρατούμενος κι αφού είχε εκτίσει τα δύο τρίτα της ποινής του. Τώρα ζουν στα περίχωρα των Αθηνών σ' ένα ωραίο και μεγάλο σπίτι. Έχουν δυο χαριτωμένα παιδιά. Ο ταγματάρχης εργάζεται στις επιχειρήσεις του Λάτση.

Λ Α Μ Π Ρ Ο Υ
Μ Α Λ Α Μ Α
 «Πολεμώντας τους
 να ζήδες» είναι 52 πατριωτικά, ιστορικά και ψυχολογικά διηγήματα, βγαλμένα μέσα από τη φωτιά του πολέμου, ενάντια στους φασίστες καταχτητές του 1943-1944.

Με το σφυρί στα Καμώματα

Αλλότρια-συναφή και παράταιρα..... Του Άλκη Φοτεινού

Ο Καζαμίας του υπουργείου πολιτισμού και τα σημαντικότερα γεγονότα που θα συμβούν στο 1986.

Γενάρης 1986

Η κ. Μελίνα εξορκίζει τα περεφερειακά θέατρα, γιατί δεν πέτυχαν την πολιτιστική αποκέντρωση που προσδοκούσε, και διότι στα ρεπερτόρια τους όλοι, όταν κάνουν διαλειμματα από τα μόνιμα φρούτα των Μανιώτη - Αρμένη - Σκούρτη, προσφέρουν μετά μπανανιακής γεύσης, στο ανωτάτου επιπέδου επαρχιακό κοινό σάπια φρούτα κοκτέιλ Ιονέσκο και Μαριβώ(!) Απειλεί μάλιστα η υψηλή κυρία ότι, θα τα αποσπάσει από τους Δήμους που δε δίνουν πεντάρα σημασία, για τσοντάρισμα μισθών και Α.Τ.Α. και θα τ' αντικαταστήσει με Καραγκιόζηδες. Γιατί μόνο μ' αυτούς τη... «βρίσκουν» σήμερα όλοι(!)

Φλεβάρης 1986

Η κ. υπουργίνα του Υ.Π.Ε., επειδή γκρινιάζουν οι λογοτέχνες για τα κρατικά βραβεία και την αγορά βιβλίων και συντάξεων, κι επειδή δεν πολυχωνεύει και τόσο το πνεύμα και τα γράμματα... δια του κ. Αλαβάνου, θα αναδομήσει τη μόνιμη επιτροπή, και θα την πλαισιώσει με νέους προέδρους φρέσκους κι άφθαρτους, αδιάφθορους και αειπάρθενους (από την παρέα του κ. Σαβιοδη) κριτικούς εγκέφαλους πρωτοκλασάτους, τους κ.κ. Αργυρίου - Μερικλή, που ποτέ δεν υπηρέτησαν και δε βράβευσαν ημέτερους, συγχωριανούς και φίλους, από τέτοια πόστα, ούτε καν επί χούντας. Όσο για τους ταμιμτζήδες κομπάρσους... προβλέπεται πως δε θα λησμονήσουν τον κ. Λια Σιμόπουλο.

Μάρτης 1986

Η κ. Ντασέν, πληρώνει όλα τα χρέη της, λιποχρονικά... γιατί χρωστούσε πολλά, ίσα-

με τα μαλλιά από τις νεανικές περούκες που αλλάζει, διότι τά 'χε ξοδέψει αφειδώς το καλοκαίρι του '85, για να υπερδοξάσει την ταιλάιπωρη Αθήνα, και για να φάνε και να πιούν, όχι μεντζίθρα και ανθότυρο από το μετσοβίτη τυροκόμο, παρά αγγούρια καλυβιώτικα, λουκάνικα απ' το Γύπαρη... και ρετινούλα απ' το Μαρκόπουλο, οι περιθωριακοί φιλότεχνοι αριστοκράτες της Ευρώπης φίλοι της.

Ο Ανδρέας προάγει τη Μελίνα σε υπερ-υπουργίνα για την «πολιτιστική Αθήνα», που δεν ξόδεψε ούτε καν ενάμιση δισεκατομμύριο για μια τέτοια διαφημιστική εκστρατεία (σε χρονιά λιτότητας) της κακόμοιρης, της αποπνιχτικής και μοχαϊλικής, πρωτεύουσας Ευρώπης(!) Λίγο τό 'χετε(;)!

Απρίλης 1986

Η κ. Μερκούρη - Ντασέν, ιδρύει, εκτός από τα μόνο 20 περίπου λογοτεχνικά σωματεία που έχουμε στη χώρα (κάθε αργόσχολη κλίκα το χαβά της) και άλλα 200 για να γίνουν μέλη, όλ' οι ρωμιοί, αφού όλοι γράφουν... κι ως «γράφουν με τα πόδια»(!) Κι αφού κανείς δεν περισσεύει για μελέτη... νά 'ναι όλ' οι ποεταστροι τουλάχιστο γραμμένοι σε άεργα σωματεία μωροφιλοδοξίας(!) Γι' αυτό τους γράφει κι εκείνη στο μεγάλο το... δικό της.

Μάης 1986

Μήνας του έρωτα. Οι γάμοι του αιώνα. Παντρεύεται ο Κατσιφάρας με κουμπάρο τον Ανδρέα, και τραγουδιστή, τον κουμπάρο του κουμπάρου «Σεεε παρακαλώώώω», και κουμπάρα τη Μελίνα. Αλλά, η νύφη δεν ξέρουμε ποιιά θά 'ναι. Πάντως θα τη στολίζει ο «Παναγής» από τα Μέγαρα. Θα παν οι φίλοι να την πάρουν από χωριό της Αττικής σε καλοταϊσμένους

γάιδαρους καβάλα. Και στη βραδιά του μέλη-
τα θα γίνουν σεισμοί και καταποντισμοί.

Ανακύπτουν και ψίθυροι πως η κ. Μελίνα,
θα χωρίσει τον κ. Ντασέν και θα παντρευτεί
τον κ. Αλαβάνο, από «πρώιμο» σεβντά και νιά-
τα... όχι αστεία! Με κουμπάρα την κ. Κοκώλα.

Θα είναι στη χώρα μας οι γάμοι του αιώνα,
και θα έχουν κάλυψη και από τις δυο ΕΡΤ.

Ιούνιος 1986

Το Υ.Π.Ε. πανηγυρίζει, τον κλείνοντας χρό-
νο του εκλογικού θριάμβου, της αριστίνδην
λίστας... και τριπλασιάζει τους καθυστερημέ-
νους μισθούς των υπαλλήλων του.

Η κ. Μελίνα ιδρύει σ' όλες τις πόλεις και τα
χωριά της Ελλάδας, θέατρα σκιών... και θα
παίζεται σ' αυτά, όλο το χρόνο, η παράσταση:

Ο παραγκιόζης δικτάτορας, σκορδόφαγος,
οισκοπότης και μασώνας.

Απελευθερώνεται ο κ. Νασιούτζικ από τον
Κορινθαίο, λόγω ευνοϊκών συγκυριών και θεό-
θεν επεμβάσεων... ανωτέρων και σκοτεινών
συμπαραστάσεων... και βάζει υποψηφιότητα
για νόμπελ.

Ιούλιος 1986

Το «αδελφάτο» του κ. Σαβοϊδη με τα παιδιά
«όστρακα» ή μαλάκια, αφού πάρουν διπλά εφέ-
τος εκατομμύρια (λόγω λιτότητας) για το τα-
χτικό ποιητικό συμπόσιο στο Ρίο... θα προ-
σκαλέσουν όλες τις ποεταστρίνες, κι όλους
τους ποετάστρους της χώρας, για να βραβεύ-
σουν πανηγυρικά τα νέα πορνοπεζά του Νάνου
και του Γιάννου... Τα βραβεία θα ευλογήσει ο
Στυλιανός «Πρεβέζης» και θα τα επιδώσει με
μια γυμνή αντίκα ναύτη παίδαρου, ο Τσαρου-
χο-Ιόλας. Θα επακολουθήσει μέγα δείπνο, με-
τά φαγοποτιών και ρωμαϊκών οργίων...

Αύγουστος 1986

Η κ. Μερκούρη ως υπερυπουργός του Υ.-
Π.Ε., θα κηρύξει κατά το «άρτον και θεάματα»
ή κατά το «Αθήνα - έργα - λαός» το «μουσικό
Αύγουστο» με συναυλίες τρελής μουσικής τύ-
που «μπλα - μπλα» και αλαλούμ, με αρχιδιάκο-
νο της ασυναρτησίας και παραφωνίας, το Νιό-
νιο το Σαβόπουλο και αρχιμαέστρο της μπα-
γκέτας τον Ιάνη Ξενάκη· και αλαλομπάλαλο
τον Πήτερ Μπρουκ, που θα μας ερμηνεύει όχι
«μαχαμπαράτα»... αλλά, «μπαγκτιβεντάτα

κρίσανα». Κι έτσι, ο ήλιος θα γυρίσει κατά ελ-
γίνειο-μαρμαρόμ... και η σελήνη κατά φάραγα
τρελών(!)

Σεπτέμβρης 1986

Η κ. Μελίνα, θα βραβεύσει το πρυτανείο του
κ. Σαβοϊδη και την «ντελικατσιόν» κουλτου-
ριάρα κάστα, του «συσκοτίσματος» Λαμπρά-
κη, που κατέχει τα σκήπτρα της ΕΡΤ... και των
άλλων πόστων, των κατεστημένων επιφανών,
στα περί διαγραμμάτων και τεχνών.

Μέσα στο Σεπτέμβρη, θα χτίσει ακόμα ένα
θέατρο, μετά το άλλο των 80 εκατομ. της Πλά-
κας η κ. υπουργίνα, και θά 'ναι από τα μεγαλύ-
τερα, για να το κάνει δώρο απομαχίας στον
παλιό δάσκαλό της κ. Κουν, γιατί, έχει κεσά-
τια... και δεν κουνιέται πια. Θα παίζουν δε σ'
αυτό, όλο μαντράχαλοι ηθοποιοί, γυμνοί, από
18 μέχρι 25 χρόνων.

Οκτώβρης 1986

Η κ. υπουργός πολιτισμού, αφορίζει όλον
τον τύπο, γιατί, καθώς ήταν μέσα στη χρονιά
του '86 η ίδια, μέγας σύμβουλος στα πολιτι-
στικά της Ολλανδίας (ένεκα πείρας εδώ του
θέρους '85) που ανέβασε το κύρος ακόμα πιο
ψηλά της πατρίδας στην Ευρώπη, ο τύπος δεν
έγραφε κάθε μέρα κάτι, ούτε δυο παρόλες,
προς τιμή της, από κείνες τουλάχιστον που
απαιτεί κάθε μέρα ο Μύκης για τον εαυτό του·
και... για το «τι θα γίν' η Ελλάδα μας χωρίς
Τσιτσάνη»... των μπουζουκομανών παιδιών
της ΕΡΤ και του Συγκροτήματος, μπαρδόν
«συσκοτίσματος» Λαμπράκη ήθελα να πω. Και
καλά θα τους κάνει, όλων των εφημερίδων,
πασών των αποχρώσεων... να τις εξορκίσει.

Νοέμβρης 1986

Θα πεθάνει μέγας ανήρ, κατά το μάλλον ο
«ακαδημαϊκός» της Φρειδερίκης, ο επιλεγό-
μενος «Γαργάλας», και τη θέση του στο ά-
ντρο των «κουκουβαγιόπουλων» (πού 'σαι
Σκαρίμπα), των νεκρών πριν τελετηθούν α-
θανάτων, θα διαδεχθεί ο Τάσος Αθανασιάδης
και καλούμενος «Μάρμος», που νέμεται τα
περίσσοτερα κρατικά και πετροχάρικα βρα-
βεία... γιατί, στο βιβλίο του «Φρουροί της Α-
χαΐας» από υπέρμετρο ζήλο στα θρησκευτικά,
έβαλε τη Σαρακοστή τσ Μάη, και του νεόκο-
που διάκου... του φόρεσε άμφια και πατραχή-

λία που άμποτε να 'τανε σουρεαλιστικής α-
δειάς, θα γελάμε λιγότερο(!)

Δεκέμβρης 1986

Η κ. υπερυπουργίνα, αντί των 20 εκατομμυ-
ρίων που διέθεσε για μια παράσταση «μαχα-
μπαράτας» (και χίλιους μόνο θεατές) στον Πή-
τερ Μπρουκ και αντί των 15 εκατομμυρίων
που έδωσε για μια συναυλία στο «Λέγκω-Λέ-
γκω-Λέγκω» Μαρκόπουλο... αποφασίζει και
προσλαμβάνει ως μόνιμο για το 1987 αρχισυ-
ναυλίστα, τον ασυνάρτητο αλαλούμη, με τα 3
εωσφορικά γενάκια, με τις τιράντες, και μ'
όλα τα κλαπατσιμπαλά του, με 60 εκατομμύρια
δρχ. να δίνει την ίδια συναυλία, σ' όλες τις
πρωτεύουσες της Δ. Ευρώπης... και να τσα-
μπουνάει στα πλήθη, όταν θα χειροκροτούν
επιπόλαια κι από παρασυρμό και άγνοια, για
πλάκα, εκείνα τα δικά του τρελοτραγούδα:
«Δεν είμαι πασοκ, δεν είμαι κουκουέ», μον'
είμαι ανάρχας με πατέντες για λουφέ και «έξω
μάζες» κλπ. Έτσι, για να παρ' η Ελλάδα μας
και τα πρωτεία στην τρελομουσική(!)

Εις έτη πολλά, και του χρόνου.

Ο Άλκης Φωτεινός και ξέρετε ποιός είναι
ποιός!

Αλήθειες για τα κρατικά βραβεία λογοτεχνίας

Τα κρατικά βραβεία λογοτεχνίας είναι χρή-
ματα: το Α' 300 και το Β' 200 χιλ. δρχ.

Δεν είναι ηθική αμοιβή, αδέκαστη κι αντι-
κειμενική. Δεν είναι επιλογή έργου πρωτοτυ-
πίας σε μορφή, σε πειθώ, σε συγκίνηση, σε
περιεχόμενο. Είναι παράδες, πειρασμοί, που
όσο δίκαιος κι αν είναι κανείς, σαν βρίσκεται
σε πόστο προσφοράς κείριο, παρ'άσύρεται α-
πό υποκειμενικούς παράγοντες, και δεν τους
χορηγεί με αξιολόγηση, αδέκαστη κι ανεπηρέ-
αστη, με μέτρο αισθητικής κρίσης αυστηρής
και αποτελεσματικής, για το γενικό καλό, που
υπαγορεύει μια γνήσια κι αληθινή τέχνη. Εί-
ναι βραβεία που δεν απονέμονται με αμερόλη-
πτη εκλογή, σε ισχυρά και δυναμικά δημιουρ-
γικά ταλέντα. Είναι χρηματικές καταχρηστι-
κές παραχωρήσεις, με τον υπολογισμό της φι-
λοπροσωπίας και της ευνοιοδοσίας: κατά το
κοινώς λεγόμενο, του «δώσε και του πάρε».

Για να πάρει λοιπόν, ένας πολυάξιος, αλλά
τίμιος κι αθόρυβος λογοτέχνης μερτικό, πρέ-

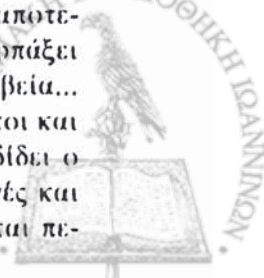
πει να 'ναι φίλος συγγενής, καλοθελητής, κό-
λακας, ικετευτής, και ότι μπορεί να φαντα-
στείς... των τριών μόνιμων κι εναλλάξ προέ-
δρων, της «ειδικής επιτροπής» των ίδιων, από
τον καιρό της χουντοκρατίας ακόμα. Αλλιώς,
πώς μπορεί να σε προσέξουν και να σου δώ-
σουνε τόσα λεφτά; Τα νέα βιβλία, δεν είναι
δυνατό να τα διαβάζουν κάθε χρόνο, γιατί
βγαίνουν χιλιάδες και χιλιάδες.

Τα κρατικά βραβεία λοιπόν, τα διεκδι-
κούν, όσοι έχουν ειδικά επί των (σ)χέσεων,
προσόντα(!)

Κι έπειτα, για να σου δώσουν πάλι χρηματι-
κό βραβείο, πρέπει να εκδίδουν τα έργα σου
κάποιοι μεγαλοεκδότες της Αθήνας, που είναι
στα μέσα και στα έξω. «Ερμήδες και Ερμίες,
Κέδροι, Κολάροι και Σίες...» Πριν λίγα χρόνια
μάλιστα, πολύ πολύ διπλωματικά, δίνονται
και λίγα εξ αριστερών και εξ ευωνύμων μερτι-
κά. Όλες όμως αυτές οι παροχές, σερβίρονται
αφού καλομαγειρευτούν, από τον επιβλέποντα
πρόεδρο, και πάρουν και τις ευλογίες από τα
παρασκήνια του πάπα κυρ Σαβιοδη. Όσο για
τ' άλλα διάφορα μέλη της επιτροπής, εκτός
από ένα η δύο, τα υπόλοιπα είναι άμοιρα και
μελέτης και κρίσης, και επίγνωσης, για την
αξία και την προσφορά, το ύφος και το ήθος
κάθε λογοτέχνη.

Κι αν τύχει ένας άξιος, που παρατηρεί και
ψέγει κι επικρίνει τρωτά κι αδυναμίες, προέ-
δρων και του σκορδόπιστου και πισωκαθήμε-
νου... ποντίφηκα, αποκλείεται ισόβια, από αυ-
τόν το μελαχά των χρημάτων του φτωχού λα-
ού, που σκανδαλίζει τόσους και τόσους λογοτέ-
χνες, όπου, οι πότεροι πεθαίνουν «αβράβευ-
τοι» όπως έλεγε κλαψάρικα κι ο μακαρίτης ο
Σκαρίμπας... Μα που κλάψε - σκούξε κι ο ί-
διος, και παρά τα κεντριά φαρμάκια που έριχνε
σ' αυτές τις φατρίες... πήρε ο ευτράπελος, έ-
στω κι αργά τα μερτικά του, και πάει αναπαμέ-
νος!

Όσο για τους τυχερούς των φετεινών μπο-
ναμάδων... επιφυλασόμαστε να εκφέρουμε
γνώμη για τους πολλούς, κι ούτε χρειάζεται.
Να πούμε για το συγγραφέα της «Μάρμως» των
«Φρουρών...» και των «Έγγονών» Τ. Αθανασιά-
δη, που πάει να γίνει και τηβενούχος... αποτε-
λεί πρόκληση το γεγονός ότι: έχει αρπάξει
πολλά λεφτά, από πολλά κρατικά βραβεία...
που ένοχοι γι αυτά, είναι οι ανεξέλεγκτοι και
συνωμοταξιακοί βραβεύοντες. Τον εκδίδει ο
Κολάρος... και οι εγκρίσεις, συναλλαγές και
παραχωρήσεις, είναι αλληλένδετες... και πε-

Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα

Λόγια που καίνε
του Στέλιου Κεντηρή

Ο Συγγραφέας έχει χρέος να γράφει την αλήθεια. Αηδία, δεν πρέπει να την αρνείται, ούτε να την παραλείπει, κι ούτε να την μασκαρεύει. Η αλήθεια είναι χρήσιμη, όταν μετατρέπεται σε ενέργεια.

«Έτος Ειρήνης» δύσπιστο

Πριν ανατείλλει το 1986, οι ισχυροί της γης, το βάφτισαν και τ' ανακήρυξαν « Έτος Ειρήνης». Στο μεταξύ, και πριν και κατά τις χρονιάρικες μέρες, πράκτορες θανάτου σκοτεινών δυνάμεων, είχαν θερίσει «εν ψυχρώ» τόσο στο αεροδρόμιο της Μάλτας, άλλο τόσο και στ' άλλα της Ρώμης και της Βιέννης, ανίποκτους ταξιδιώτες, δεκάδες και δεκάδες άδολους πολίτες, αθώους ανθρώπους! Και στο Ιράν - Ιράκ εκατοντάδες και χιλιάδες οι νεκροί κάθε μέρα.

Άλλοι μικροί τοπικοί πόλεμοι, (που χωρίς 5-6 τέτοιους, δε μπορεί να επιζήσει ο καπιταλισμός) εξακολουθούν να αιματοκυλίζουν φτωχούς και καθυστερημένους λαούς. Πού είναι λοιπόν η μυριοπόθητη ειρήνη; Μήπως θα μας πέσει εξ' ουρανού, από τον «πόλεμο των άστρων» του σκληρού θεατρίνου των Η.Π.Α. και της «σιδηράς κυρίας» των λόρδων; Για να 'μαστε ρεαλιστές και άγρυπνοι, ας ευχηθούμε το 1986, πιο σωστά και στην πραγματικότητα, να κυλίσει σαν έτος με λιγότερους πολέμους. Κι ας μη ξεγελάμε τον εαυτό μας και τρέφουμε

ριττό να πούμε άλλα. Μόνο για το μεγαλοκτηματία της Θεσ/νίκης κ. Τ. Βαρβιτσιώτη που είναι από τα χαιδεμένα γεροντοπαλικάρα του κουβέρνου των διαγραμμάτων... και για τη φτωχή τη Ρουκ... ας μας συγχωρηθούν δυο λόγια του Νίτσε:

«Το ποιητικό μεγαλείο — που πρέπει να βραβεύεται — δεν το αποτελεί η θολούρα και η σκοτεινή ασάφεια της έκφρασης».

Τα χάγια κανάλια

Σαν τα φτεινά, χειρότερα γιορτινά προγράμματα δεν έχουν δοθεί ως τώρα, από τον λειτουργεί κι ανθυπολειτουργεί η τηλεόραση (γράφε τηλεβλάκωση και τηλετύφλωση). Σε κείνο το «παράθυρο '85» ο κ. Χαρδαβέλας έγινε χαρδαλούπας. Και ο κ. Δημαράς έγινε παραπαράς(!) Αμ εκείνον το χαζοχαμόγελο τον κ. Τσιβιλίκαν, πού τον βρήκαν; Κι ώσπου να ιδεί κάτι καλό ο κόσμος εκαρτέρει... κ' οι φωστήρες της ΕΡΤ... Τσουγιόπουλοι και Χαλασ(τα)δες, του σερβίριζαν τον κουτσοδόνη Φρέντο «αλάτι και πιπέρι»(!) Με λίγο Μύκη συνεντεύξιμο, αλλά χωρίς πρελούδια, την πέρασαν μ' ελεεινών «ντιζέρηδων» αναρχικά, ανόητα κι αλήτικα τραγούδια(!) Μα και μια δόση έναν τρανό ποέτα πια βεντέτο... πού 'πε κι αυτός τ' ανάκουστα, με στόμφο και με βέτο. Και της πατρώνας σήριαλ, αμερικανοτρέλας, με μπόλικο ποδόσφαιρο της πρασινοκουρέλας(!)

Και του χρόνου, να μας ζήσουν τα (Σ)ΕΡΤικά κανάλια, να μας ξαναπροβάλουν τα φτεινά τους χάγια(!)

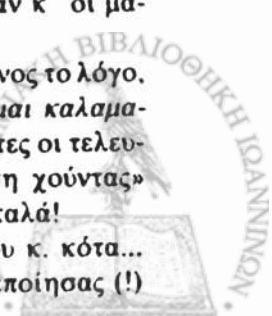
Ακαδημαϊκά κακαρίσματα

Πολλά πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα, έλαβαν χώρα και στης «φαιδράς πορτοκαλάς» τη χώρα. Ιδού όμως, κι ένα πολύκροτο και μέγα:

Ο κ. Κ. Τσάτσος, ο επιλεγόμενος και «κότας» από το «ψηλό» μπόι και τη μακριά μύτη, ο κατά Παλαμά... ακόμα και «λιποτάχτης»... προσφώνησε τον κ. Τζων Μπρεδήμα στην ανακήρυξή του, ως «ομότιμο ακαδημαϊκό»... Κι αφού έκαψε πολύ λιβάνι, κι έφτασε την αξία του Τζων στα μεσουράνα... με παρ' ολίγους εμετικούς διθύραμβους, για το πως συντέλεσε και στην έδρα του κουνιαδου του Σεφέρη... και ότι πρέπει να κρατηθεί η έδρα στο Χάρβαρντ πάση θυσία... και χωρίς φοιτητές (ομολογία επιθεωρήσαντος Μπούλη)... και ας πληρώνει ο κακομοίρης ο λαός μας, τις 75.000 δολάρια το χρόνο στον καθηγητή κ. Σαβοϊδη... «άνευ αποχρώντος λόγου» που θά 'λεγαν κ' οι μακαρίτες οι καθαρευουσιάνοι(!)

Έπειτα, έλαβε ο Τζων Αμερικάνος το λόγο, και τράβλισε μόνο 4 λέξεις: «Είμαι καλαματιανός», «ευκαριστώ που-λί». Τούτες οι τελευταίες, έμοιασαν λίγο... «πουλί τση χούντας» και Γκιζίκη(!) Μασαλά και μασ-καλά!

Ως εμεγαλύνθησαν τα έργα σου κ. κότα... «άτινα» πάντα... εν κακαρίσματι εποίησας (!)

αυταπάτες, για «έτος ειρήνης». Γιατί, γνωρίζουμε καλά τους λύκους όταν φοράνε δέρματα προβάτων... Και θυμόμαστε πάντα και τα λόγια του Ισαάκ για τα πρωτοτόκια:

«Λι χείρες, χείρες Ησαύ· και οι φωνές φωνές Ιακώβ». Καθώς και του Ταλευράνδου:

«Να μιλάς για ειρήνη· και να κάνεις πόλεμο».

Αλλά τέλος και τους παρακάτω στίχους του Μπ. Μπρεχτ:

«Όταν αυτοί που είναι ψηλά, μιλάνε για ειρήνη,

ο απλός λαός ξέρει πως έρχεται πόλεμος.

Όταν αυτοί που είναι ψηλά καταριούνται τον πόλεμο,

οι διαταγές για επιστράτευση έχουν υπογραφεί».

Ανύπαρκτοι και υπαρκτοί θεοί

Απορεί ο κάθε ορθολογικός κριτής, πραγματιστής, και αν θέλετε φυσιοδίφης, πού τελοσπάντων κατοικούν και μπερμπαντεύουν τόσοι θεοί, τόσων λαών (γράφει όχλων) Βούδας Σακιαμόνις, Μωάμεθ, Γιεχωβάς, Όσιρις, Ρας, Μπαγκτιβεντάτας, Λάμας, Γκουρούδες και τόσοι άλλοι, αφού οι ουρανοί και οι πλανήτες ερευνούνται και καταχτιούνται από τα διαστημόπλοια αλλά και απειλούνται... από το νέο Λον Κιχώτη θεό του «πολέμου των άστρων» Ρέηγκαν; Μπαρδόν κι από την ομογάλακτη και σύντεκνη θεά του Θάτσερ;

Άμποτε αυτοί οι εκπρόσωποι των πολεμοκάπηλων των εγκέφαλο - ανεγκεφάλων, της θεοποίησης του πολέμου, ν' άφηναν κατά μέρος την ανυπαρξία ή την υποκρισία των «θεών» ή και κάθε θεό μέσα στην ανυπαρξία του. Κι ας αναλογίζονταν, κι ας συνειδητοποιούσαν τα λόγια του του Ευριπίδη:

«Ειρήνη βαθύπλουτη και πολύ καλύτερη από τους ευτυχισμένους θεούς».

Μα «οι πράξεις των τυράννων είναι τρομερές· καθώς σπάνια ελέγχονται κι αυθαίρετα ενεργούν στα περισσότερα ζητήματα, δύσκολα παραμερίζουν τα πάθη τους, για χάρη της λογικής και του οίκου».

Λανεικά και επισφαλή

Ένας λαός σαν το δικό μας, αγωνιστικός και παλαιμάχος, έξυπνος, δημιουργικός μα και «μοιραίος» όπως θά 'λεγε κι ο Βάρναλης, είναι μεγάλο κρίμα και ντροπή να ζει με δανεικά και με το δίσκο ελπιείας! Ποιός όμως, γι αυτό το κατόντημα, να τιμωρήσει τ' αρχομα-

νή και τα ξενόδουλα, τ' ανίκανα προδοτικά στελέχη του, που είναι υπεύθυνα (όσα ζούνε βέβαια) από το 1945 μέχρι σήμερα;

Και μένε μας λαέ, «πάντοτε ευκολόπιστε και πάντα προδομένε!» Πού είν' εκείν' η περηφάνια σου κι ο πατριωτισμός σου, που έδειξες στην Εθνική Αντίσταση, εκείνο τ' αναστημά σου το γιγάντιο; Τι δημιουργικές προοπτικές αυτόχθονες κι οράματα καινούριου κόσμου, χάραζες τότε... κι όλα γινήκαν όνειρα που ξέφτισαν, και οι ελπίδες χάθηκαν, αφού δεν καταχτήσαμε την εθνική μας ανεξαρτησία!...

Τώρα, με ξένα γεννοχτόνα υποπροϊόντα, σε σέρνουν και σε φέρνουν στα παζάρια, όλων των σαβουροειδών εισαγομένων εδεσμάτων, κι όλων των κερδομανών και τερατοειδών κατασκευασμάτων. Ακόμα και το ψωμί που τρωσ και τα ποτά που πίνεις, ξένα κι αυτά και τα προσφάγια! Πού ξέρεις αν τα νόθα, τ' ανεξέλεγκτα κι ασύδοτα για την κερδομανία, αν δε σου βλάπτουν την υγεία σου, κι αν δε σου κρύβουν κάποιον αργό σου θάνατο;

Ο Πι. Σύρος έλεγε: «Αυτός που και όταν δεν υπάρχει κίνδυνος είναι προσεχτικός, είναι ασφαλισμένος από κινδύνους».

Γιωταχί, χρέη και καλοπέραση

Κάθε λογικός άνθρωπος στη χώρα μας, κάθε οξύ παρατηρητής και αντικειμενικός κριτής των πολιτικών και οικονομικών μας πραγμάτων, ανησυχεί κι αναρωτιέται:

Τι θ' απογίνουμε, που οι πιότεροι Έλληνες, είναι από την Πάρω... κι ελάχιστοι από τη Δόσω; Δυόμιση εκατομμύρια αυτοκίνητα δεν είναι λίγα. Έγιναν έρμαιοι στα παλιοσίδερα του μακελειού, πτόνια σε όλα τα εισαγόμενα του καπιταλισμού. Βιτρίνα, τεμπελιά και πολυτέλεια, γελοίου κι ανόητου παρασυρμού(!) Θύματα της αγοράς, κι όχι του μόχθου ήρωες, και της παραγωγής. Κι όσο αυξάνει, αυτή, η εγωμανής κατανάλωση, χωρίς παραγωγικότητα και μείωση επιτοκίων... τα χρέη μας θ' αυξάνονται· και η αξία της δραχμής μας θα πέφτει. Οι πιότεροι, Γραικοί, αποδύθηκαν σε μian ακατολόγιστη καλοπέραση... και χωρίς να υπολογίζουν επιπτώσεις της υγείας. Είναι ζήτημα, αν παραγωγικά δουλεύει το 20%. Γιατί λοιπόν να μοχθήσει και να ιδροκοπήσει(!) Έχ και να ζούσε σήμερα ο Σουρής, τι σάτιρα που θά 'ριχνε στο «Ρωμιά»... θά 'σπαγε πέτρες κόκαλα! Του κουβαλάν εδώ, ό,τι μπορείς να

φантаστεΐς και του χρεώνουν και τ' αγγόνια του ακόμα. Να πληρώνουν κι αυτά, από τα νέα δάνεια τα τοκοχρεωλύσια. Κι αν δεν πληρώνουν τα παλιά, κρατούν το 72% από τα νέα. Αλλά, οι καρχαρίες δανειστές, τ' αρπάζουν και με άλλους τρόπους: ακόμα και με τους πιο σατανικούς, βίας κι αναμπουμπούλας... Όπως έκαναν το 1967 που τα μαζέψανε, (γιατ' είχαν να λάβουν χρεωλύσια, από το 1934) για να δανείσουνε, να επενδύσουνε κεφάλαια καινούρια.

Η λαιμαργία, τούτα τα χρόνια, χάλασε διανοητικά και ψυχικά τον Έλληνα. Δεν τον έμαθε ποτέ, το του Δημόκριτου: «Όταν δεν επιθυμείς πολλά, και τα λίγα θα σου φαίνονται πολλά». Σχεδόν τριήμερο την εβδομάδα δουλειά και υποαπασχόληση. Γιωταχί, και φαγοπότι στην ταβέρνα. Ο άτιμος ο καπιτάλας, βρίσκει το ρωμιό αμόρφωτο, αδιαπαιδαγώγητο, ημιμαθή, κι όπως τ' αρέσει τον περιπαίζει αιχμάλωτο στα νύχια του.

Σ' ένα χωριουδάκι των Γιαννίνων 40 οικογένειες, 60 αυτοκίνητα. Κι ας είχαν μέχρι πρότινος τσιμπούρια στα μασχάλια(!) Βιβλίο, δεν έχουν σπίτι τους! «Έρμα γρόσια» που δεν ξέρουν τι κάνουν. Έλεγε ο Κατσαντώνης για τους λαιμαργούς καλοθελητές που πλήρωνε ο Αλής: και για τον καλόγηρο του Μοναστηριού. Εμείς θα λέγαμε τώρα: Έρμη μόρφωση σωστή, που δε σε καταχτούνε οι ρωμιοί, να κοιμαντάρουν τη ζωή τους.

Γκουρούδικα... και SOS

Εμείς, γράφαμε από χρόνια κι εντοπίζαμε τους κινδύνους για τη νεολαία μας, που προκύπτουν απ' όλες τις σκοτεινές παραθηρησκευτικές οργανώσεις. Την κρίση της λογικής που καλλιεργούν τη σύγχυση και την αισχρή εκμετάλληση. Κρούαμε τον κώδωνα της προφύλαξης, αλλά και της διάλυσης των κρίσηνων, των λάμηδων, γκουρούδων, πραπουτάτηδων, και μαχαράσηδων, κι όλων των βέβηλων αυτών συναφιών... και μακαντάσηδων.

Δεν ξέρουμε αν είχαν ελληνική συνείδηση αυτοί οι δικαστές που αναγνώριζαν εδώ, τέτοιες κίβδηλες και σατανικές ξένες οργανώσεις.

Κι έπειτα από τόσα επεισόδια, χαλάσματα οικογενειών και αλληπάληδες δίκες... αφυπνίστηκαν κάποιοι «θύνοντες» και θέλουν να τις διαλύσουν. Ίδωμεν!

Ινδικές αιρέσεις ταυτισμένες με πονηρό, αισχρό, τρελό εμπόριο(!) Έχουνε χρόνια που έκαναν και κάνουν ανυπολόγιστες παντοειδείς ζημιές στο λαό μας! Όλοι αυτοί οι τερατοειδείς τσαρλατάνοι, αποτρελαίνουν την αρρωστημένη κοινωνία και τη λυ-

μαινούνται ανενόχλητοι.

Ίδου το πώς τις προεόρτιες μέρες, μαγνήτιζαν κ' υποβάλλαν τους αφελείς αθηναίους, μ' ένα διαφημιστικό χαρτοπόλεμο (χωρίς προηγούμενο) που είχαν πετώσει όλες τις κολώνες και τους τοίχους του κέντρου της Αθήνας με αφίσσες που γράφανε:

«Η κίνηση χάρε Κρίσνα, παρουσιάζει τον παγκόσμια γνωστό πνευματικό διδάσκαλο: Σίφλα - Μαγκαβάν - Γκοσουάμι - Μαχαράζ - Γκουρουντέβα στις 30/12/85 στο θέατρο «Γκλόρια» με μουσική - χορό -θέατρο και ινδική παραδοσιακή κουζίνα...» κτλ., κτλ.

Με τέτοια δολώματα, πανάκειες, και πρωτοφανές θράσος, αλωνίζουν την πρωτεϊούσα, αυτά τα ασίδοτα παράγωγα των σκοτεινών δυνάμεων και παραπλανούν κι αποβλακώνουνε κοσμάκη.

Τι έκαναν οι αρμόδιες αρχές ως τώρα: Αναρωτήθηκαν ποτέ για το τι, ζητάνε όλες αυτές οι τάχα ινδικές φαντασιοκοπικές μαλιφακτούρες, του διασυρμού και της τρέλας, που εισάγονται από τις μαφίες των Η.Π.Α. και τις διεθνείς καμόρες, για ξεστράτισμα κι ηλιθιοποίηση της νεολαίας;

Αυτή η τρέλα, η εκμετάλληση και η εθνοκτονία που μπαίνει ανεξέλεγκτα στην πατρίδα μας, θά 'πρεπε να είχε ξεκαθαριστεί από καιρό. Γιατί, εμείς είμαστε Έλληνες και θέλουμε να παραμείνουμε Έλληνες! Ποί θα πάει αυτό το χολερικό κακό που έχει απλώθει σιγά -σιγά και σ' επαρχιακές πόλεις... και με πολλά δολάρια:

Ξέρουν οι κομπογιαννίτες, οι μάγοι κ' οι απατεώνες ότι: οι νέοι έχουν ανησυχίες για μάθηση, ρέπουν προς τα παράξενα πράγματα' ευρισκόμενοι και μέσα στη φέση του ονείρου. Επιδιώκουν να κορέσουν την περιέργειά τους και παρασίρονται και κέφτουν στα δόκανα και από τις τάχα «ινδικές κοιζίνες»... κι από ποτά μαντζούνια και μαντραγόρες του τύπου των αρχαίων ιερατείων. Τάχα ν' ακοΐσουνε εγκόσμια και υπερφυσικά παράδοξα, ασυνάρτητα «μπαγαλιτίσματα» κι απόκοσμα τραγούδια, τερατοθεών και εωσφόρων!

Ως πότε όμως, αχ κολύπαθη Ελλάδα θα τους ανέχεσαι, να σε καταντούνε διεθνή οίκο ανοχής και παραφροσύνης;

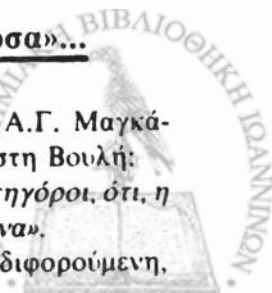
Κακόμοιρε λαέ! Όταν δε βλέπεις τους εξουσιαστές σου, να σε προστατεύουν απ' όλα αυτά τα γεννοχτόνα σύνδρομα... αφύπνισε τις δυνάμεις σου, μονάχος σου, και πάλαιψε' κι έχε τες, σ' επιφυλακή κι εγρήγορση, να προφυλάξεις τη ζωή και τα παιδιά σου, τα ιερά και όσιά σου.

«Γλώσσα λανθάνουσα»... περί νόμων...

Ο υπουργός δικαιοσύνης κ. Α.Γ. Μαγκάκης, δήλωνε στις 11 Νοέμβρη στη Βουλή:

«Πρέπει να καταλάβουν οι δικηγόροι, ότι, η δικαιοσύνη δεν ανήκει σε κανένα».

'Ηταν ατυχής άραγε, αφελής, διαφορούμενη,

ή οργισμένη και λαθεμένη, από εξομολόγηση μπουχτισμένη... η παραπάνω φράση του κ. Μαγκάκη; 'Όπως και νά 'ταν' και η «γλώσσα λανθάνουσα...» είπε μια πικρή και τολμηρή αλήθεια! Και βέβαια, η δικαιοσύνη δεν ανήκει. Γιατί κανείς δεν τη βρίσκει· αλλ' ούτε και μπορεί, αν δεν έχει χρήμα και ψυχική αντοχή να τη διεκδικήσει. «Ούτε στον άδη σχώριο, ούτε στο ρωμέικο δίκιο».

Ο Γ.μ. Ροϊδης έλεγε:

«Στην Ελλάδα υπάρχουν πάρα πολλοί νόμοι... Αλλά, θα πρέπει να υπάρξει ένας νόμος μόνο αυστηρός για να θέσει σ' εφαρμογή και λειτουργία όλους τους άλλους».

Σκεφτείτε, εδώ κι εκατό χρόνια, υπήρχαν οι νόμοι στη χώρα μας «μπερεκέτι», (αφθονία). Αλλά κανείς δε λειτουργούσε, όπως σχεδόν και σήμερα! Έχ βρε ταλαιπωρη ιστορία, πως επαναλαμβάνεσαι σε τούτο τον τόπο! Αν ζούσαν σήμερα εκείνοι οι φωτισμένοι λόγιοι, θά 'χαναν το μπούσουλά τους, με την πληθώρα των νόμων που είναι αδρανείς και άχρηστοι. Μακάρι να είχαν αυστηρή λειτουργική ισχύ και να τιμωρούσαν δίκαια τους παραβάτες. Αλλά δυστυχώς! Γι αυτό και κανείς από τους κακοποιούς δεν τους φοβάται.

Κρίμα, που ενώ ο Ρήγας θέσπιζε πριν από 200 χρόνια με του λαού την κρίση μια πραχτική και ουσιαστική δικαιοσύνη: «Κάθε νόμος πρέπει νά 'ναι ελεύθερη απόφαση που βγαίνει από τη συγκατάθεση όλου του λαού». Και στα χρόνια της Εθνικής Αντίστασης το ΕΑΜ σε κάθε οργανωμένη περιοχή, εφάρμοσε ιδεώδη κι αποτελεσματική δικαιοσύνη.

Σήμερα όμως, πού να βρει εύκολα κανείς «ενάρετους ανθρώπους νά 'χουν ανάγκη μόνο από ελάχιστους νόμους» όπως έλεγε ο Θεόφραστος; Να τι μας λέει κι ο Σουρής από το Μάρτη του 1910:

*Ο νόμος δέχομαι κι εγώ
πως είναι πια καιρός
ακοίμητος και δίκαιος
να στέκει τιμωρός.
Πρέπει να πέφτουν δυνατά
του νόμου τα χτυπήματα
και να μη σέπονται νεκροί
εδώ όμως μόνον οι μικροί
τυχαίνει πάντα και παντού
νά 'ναι του νόμου θύματα.*

Χάλια μας και χάδια σε κακοποιούς

Αν ή χουμε μπιλιά μόνο τους ντόπιους λωποδύτες και φονιάδες. Έχουμε και τους ξένους. Αν από τους

δικούς μας πρέπει πολλοί να μούνε στη «στενή»... από τους ξένους τους επικίνδυνους δεν πρέπει να μείνει πόδι εδώ. Η πολιτεία οφείλει τους ξένους κακοποιούς να τους απελάσει· αλλά και να μη τους επιτρέπει ολότελα να μπαίνουν στην Ελλάδα, αφού οι νόμοι τους χαϊδεύουν και δεν τους τιμωρούν, και για βαρύτερες μάλιστα εγκληματικές πράξεις.

Εξαπολύονται κι από τα άντρα της Αμερικής, εδώ για κάθε ανωμαλία, καθώς κι από την Τουρκία κι από χώρες της Μέσης Ανατολής. Είναι απαράδεχτο, εμείς στον τόπο μας, να μένουμε απροστάτευτοι!

Τελευταία, δυο Λιβανέζοι, διαρρήχτες, κλέφτες, βιαστές και φονιάδες, χαρακτηρίστηκαν τάχα, από τη δικαιοσύνη «ειδεχθείς εγκληματίες». Βίασαν και σκότωσαν δυο Ελληνίδες... Και το κακουργοδικείο της Αθήνας, τους καταδίκασε μόνο 3 1/2 χρόνια φυλακή! Φρίξον ήλιε!

'Ηταν άραγε Έλληνες οι ένορκοι, μ' ελληνικό φιλότιμο και εθνική συνείδηση, που δεν υπολόγισαν αν τα θύματα θα μπορούσε να ήταν γυναίκες τους, ή αδερφές τους;

Ιδιαίτερη περιποίηση λοιπόν, όσο ν' αλλάξουν τον αέρα τους σε μίαν αγροτική... και του χρόνου νά 'ναι πάλι έξω, να συνεχίσουν το μακάβριο έργο τους. Μπράβο δικαιοσύνη(!)

Τα ξέρουν οι διεθνείς κακοποιοί, αυτά τα χάδια της ασυδοσίας κι ατιμωρησίας 'εδώ(!) Αλλού, δε βρίσκουν έδαφος. Όλες οι χώρες έχουνε νόμους, και νόμους σκληρούς, που προστατεύουν τους πολίτες τους. Οι παραελευθερίες και αναρχίες σ' εμάς, μας επιφυλάσσουν συμφορές.

Ποιος ξέρει, τι άλλα κακά μας περιμένουν, αφού δε νοικοκυρευόμαστε με νόμους ισχυρούς που να ορίζουμε, να προστατεύουμε τη ζωή μας, τον εαυτό μας και τον τόπο μας;

Από την ανθρωπιά, και για την ανθρωπιά μας, πρέπει να γίνουμε σκληροί.

Αλλά, η «ανθρωπιά» των ενόρκων απέναντι στους ξένους κακοποιούς, είναι απαράδεχτη στη χώρα της αρχαίας λογικής και της σύγχρονης παραλογικής, που υποθάλλει τα εγκλήματα. Οι τέτοιου είδους ένορκοι χασμουριούνται στα έδρανα(!) Αλλά και κάποιοι άλλοι υπεύθυνοι της δικαιοσύνης, έχουν χρέος να μάθουν ή να θυμούνται, (γιατί τους πλήρωνε ο λαός) τα λόγια του Ισοκράτη σ' ένα εδάφιο του Φιλιππικού του: «Γιατί να μη τολμούμε να εκδικηθούμε εκείνους που εκδήλωσαν το μίσος εναντίον μας και μας έκαναν βαριές αδικίες;» Και στο Νικοκλή του: «Είναι εύλογο, να παθαίνει ένας το κακό που έκανε στους άλλους».

Μετάλλια δικαιοσύνης

Ας με συμπαθήσουν όσοι εμπαιθείς και τυφλομάτες, στενόκαρδοι και προκαταλημένοι ομοϊδεάτες, που δεν τους αρέσει η κριτική και η εσωκομματική δημοκρατία του Λένιν και του Στάλιν. «Το άδικο ουκ' ευλογείται». Και οι δυο παραπάνω σωτήριες

ηγέτες της ανθρωπότητας, στην αγωνιστική διαδρομή τους, ακολούθησαν πιστά το αξίωμα του Ισοκράτη («προς Νικοκλέα ζ' - θ'»):

«Να νομίζεις σαν τους πλέον πιστούς σου φίλους, όχι εκείνους που επαινούν ότι θέλησες να πεις και να πράξεις. Αλλά, εκείνους που σε επικρίνουν για τα σφάλματά σου. Να δίνεις ελευθερία λόγου, σ' αυτούς που σκέφτονται ορθά· για να έχεις εκείνους που μαζί τους θα εξετάσεις τα ζητήματα, όπου γι αυτά θ' αμφιβάλλεις».

Πρόσφατα λοιπόν, δόθηκαν από την ΕΣΣΔ «βραβεία νίκης», για τα 40χρονα από τη συντριβή του χιτλερικού φασισμού και για Έλληνες Αντιστασιακούς... Όμως, κατά την ταπεινή μας γνώμη, δε μοιράστηκαν σωστά, αντικειμενικά και δίκαια. «Γιάννηδες κεράστηκαν και Γιάννηδες ήπιαν». Τέτοια μετάλλια, δε δικαιούνταν κάποιοι αποτιχημένοι κι αμαρτωλοί πολιτικοί, της ενοχής, για το ξεπούλημα του μεγάλου μας αγώνα τότε, στους Άγγλους, σαν ο Ρούσος, ο Μκαρτζιώτας κ.α. Τα δικαιούνταν, πρώτοι εκείνοι που δημιούργησαν τον ΕΛΑΣ και πολέμησαν από τις τάξεις του... πρωτοπόροι, νεκροί και ζωντανοί. Είναι με τον Άρη και το Σαράφη αξιωματικοί πολεμιστές, διοικητές λόγων, ταγμάτων, συνταγμάτων και μεραρχιών, όπως σωστά και δίκαια πήραν ο Π. Βάης, ο Β. Βενετσάνοπουλος, ο Στ. Παπαγιάννης, ο φωτογράφος τ' αγώνα Μελετζής κλπ. Γιατί όμως, να μην πάρουν και κάποιοι άλλοι, όπου κι αν βρίσκονται σήμερα στη ζωή ή στον τάφο, συμβολικά κι αντιπροσωπευτικά: Ακόμα κι ο Ιωακείμ Κοζάνης, κι ο Μκακιρτζής κι ο Διαμαντής, ο τόσο ανώτερος σε όλα του! Κι ο Σπύρο - Σκεύης και 10 οπλίτες μαχητές του ΕΛΑΣ· ακόμα και γονείς παλικαριών, κ' η μάνα της Κοισάντζας!

Αυτά τα μετάλλια, δεν απονέμονται κατ' εύνοια, και φιλοπροσωπία. Πολλοί μόνιμοι αξ' κοί, στρ' κοί διοικητές του ΕΛΑΣ, θυσίασαν τ' αξιώματά και τις καριέρες τους· ακόμα και οι δολοφονημένοι, Γιαννούλης, Γεωργιάδης κι άλλοι, από τους γελοίους μικροβοναπάρτηδες Γουσιοβλαντάδες(!) Έπρεπε κι αυτοί να τιμηθούν· κι έφεδροι αξ' κοί, και ανταρτίνες παλικάρους του λαού. Κι όχι τα πήρανε προκλητικά, νάνοι και κρετίνοι πολιτικοί, απ' αυτούς που μας πούλησαν στους Άγγλους και μας φέρανε 50 και 100 χρόνια πίσω...

Το κύρος και η επιρροή του μαρτυρικού κόμματος που στάθηκε εμπνευστής και στυλοβάτης, της Εθνικής Αντίστασης, μπορεί ν' αυξηθεί, πέρα απ' όποιες εμπάθειες, προσωπικών και αρχομανών επιδιώξεων και διαφορών, μόνο με σεβασμό, ιεράρχηση και αναγνώριση των αξιών, στις δίκαιες ηθικές αμοιβές. Θα έπρεπε να μείνει κατά μέρος, η άρνηση της ανάλειψης ευθυνών, για τα παλιά εγκληματικά κι ασυγχώρητα λάθη, καθώς και οι φτηνές κι αστήριχτες δικαιολογίες, περί δήθεν «δύσκολων χειρισμών, πολύπλοκων και πολιτισίνθετων καταστάσεων κλπ.»

Μια αποτυχία, η προδοσία πολιτικών ηγετών, εί-

ναι εκούσια, ή ακούσια. Όπως και νά 'ναι όμως, είναι αποτυχία, η προδοσία.

«Ηγέτες», που αποτυχαίνουν σ' ένα Κίνημα... ή αυτοκτονούν, όταν έχουν αυτογνωσία και φιλότιμο, η τρυπώνουν σπίτι τους και πεθαίνουν ζωντανοί. Μόνο στη χώρα μας δεν υπάρχει τέτοια ευαισθησία ηγετών. Αντίθετα, έχουν θράσος και ζεστοπρωσία όταν δέχονται επιβραβεύσεις και μετάλλια, (πάει σε τραγική ειρωνεία, για τους ήρωες και μάρτυρες αγωνιστές) από την ηγέτιδα νικήτρια των 20 εκατομμυρίων νεκρών! (Οι Ρώσοι δεν έχουν ιδέα για το πού απονέμονται εδώ).

Μα ετούτοι, πράττουν όπως λεν τα παροιμιακά: «Εκεί που μας χρωστούσανε μας πήραν και το βόδι». Ή το άλλο: «Πίνω δίνω σ' ν' αφεντιά μ', τρώω γω κ' η φαμίλιά μ'».

«Έξω τ' νόμ'...»

Πολλοί φανατικοί κινήγοι στη χώρα (αβτζήδες), τα όπλα τους, καραμπίνες, τσεφτέδες κλπ., δεν τὰ 'χουνε πια για κινήγια θηραμάτων· γιατί, ελάχιστα υπάρχουν κι απ' αυτά. Όμως, τὰ 'χουν κρυφό καμάρι, (όπως στις Η.Π.Α. όλ' οι Αμερικάνοι πιστολέροι) για να σκοτώνουν πάνω στην ώρα του θυμού και της φοβέρας, συγγενείς, φίλους γνωστούς και άγνωστους, που θὰ 'χουν κάποιες ασήμαντες κτηματικές ή άλλες διαφορές· ή δε θὰ 'χουν και καθόλου.

Η τρέλα και η μόδα των εγκλημάτων, έχασε πια τα μέτρα και τα όριά της, στον «όμορφο» κόσμο το δυτικό το «λεύτερο» τον «άγγελοπλασμένο»(!)

Σου αφαιρεί ο άλλος τη ζωή, πάνω στην ώρα της οργής του, ή και για γούστο... και η τιμωρία του ανύπαρκτη, αν είναι, είναι ταιριαστή (γράφε διάλειμμα καλοπέρασης...) σε κάποια φυλακή ακόμα και με χασίσι(!)

Φτάσαμε ήδη στο φόνο για ληστεία. Σε τούτ' την κοινωνία μας, παράγιναν τα κακά, τα μωρά και τα γελοία(!) Οι αθώοι πρόγονοί μας έλεγαν: «μην κάνεις, αυτό, γιατί είναι έξω τ' νόμ'». Τώρα κανείς δε λογαριάζει νόμο. Γιατί κ' οι νόμοι τιμωροί, είναι για τη μαριωρή· έχουν προ πολλού ξεπέσει!

Για να μη λειτουργούν οι νόμοι μιας πολιτείας και να μην αποδίνουν δικαιοσύνη, έπρεπε να ζούν οι άνθρωποι στην πιο ενάρετη, άσπιλη και πάναγνη κοινωνία, αγγέλων, σαν εκείνη του ουτοπιστή Τ. Μωρ, και του νησιού της «Τρικυμίας» του Σαίξπηρ. Αλλά, και πάλι, για το φόβο του Ιουδαίων, χρειάζονται οι νόμοι. Εδώ, άλλοι κλέβουν τα όπλα από τις αποθήκες του στρατού, κι άλλοι κατέχουν τουφέ-

κια, και σπαθιά, μολότωφ και χειροβομβίδες, κι όπου τους σκάει τ' μολάν'... και όποιον πάρει ο χάρος! Όμως, «οι νόμοι είναι θεράποντες», έλεγε ο Τζάκσον. Κι ο Δημοσθένης: «Οι πολίτες οφείλουν, νά 'ναι συμμετοχοί της πολιτείας, φερόμενοι δικαίως προς αλλήλους». Διότι, καθώς λέει ο Πλούταρχος: «Ο άνθρωπος είναι το αγριότερο θηρίο, όταν κατέχει δύναμη, ίσαμε το πάθος του».

Γελοίες διαφημίσεις κι έξαλλη υπερκατανάλωση

Άκουσον άκουσον, αναγνώστη μας, λογικέ και συνετέ! Και λυπήσου τις πλύσεις εγκεφάλου των αφελών και των αθώων, αλλά και των άπληστων κι ακαταλόγιστων ρωμιών ακροατών, που μέρα - νύχτα, χρόνια τώρα, με τις παραδιαφημίσεις από τα ελληνικά κανάλια της ΕΡΤ, έχουν ξετρελαθεί με τα παρακάτω αστεία, ψευτοπολυτελή και περιττά εισαγόμενα, προϊόντα και υποπροϊόντα:

Πίπες και κωλόπανα, σερβιέτες γυναικών, τσίχλες αμερικάνικες, σλιπ αντρών και αρώματα, κι απορρυπαντικά λογής, έγχρωμες τηλεοράσεις, αποστειρώσεις, χαρτιά πολυτελείας, χαρτιά του πιτσινού, ασημόχαρτα ρολά οικιακά, γιαούρτια και γάλατα «φάγερ και νουνού» και «γιόκο τσιόκο», σαμπουάν και μοσχοσάπουνα, καραμελάκια πράσινα για τους λαιμούς, γυμνά και σεξ και κόκα - κόλες και πέτσι και λακόστ και βίντεο και ούισκι, κι ότι άλλο σαχλω - εισαγόμενο μπορεί να φανταστεί ο νους σας. Όλα αυτά, μας παραμόλυναν τον τόπο. Τη «βρίσκουν» βλέπετε οι χαζορωμιοί. Κι όλα τα παραπάνω σκάρτα και ξεσκα(ρ)τα, τους τη «δίνουν». Κακόμαθαν στα περίσσια πράγματα, και τρέχουν σαν τρελοί στην υπερκατανάλωση, στην υπερπολυτέλεια. Φωνίζουν χοντρικά, να μη τους λείπει ούτε ώρα το σόφτιξ μεταξωτό για τον ποπό, γιατί, ξεσαβουρώνουν ακατάπανταρι πέτσι και οι σόδες. Αριστοκράτεψαν όλοι, γύφτοι, τουρκόγυφτοι, βλάχοι, γυφτοτσιγγανοί κλπ... Ξέχασαν όλοι, πως κάποτε, τονε σφούγγιζαν με λιθαράκια και συκόφυλλα κι έβγαζε η τρυπίδα τους φουσκάλες. Δαπάνες χαρτιού υπέρογκες. Πληθώρας εφημερίδες κι άλλα έντυπα. Μπούγιο χαρτιού, θαμπώματα χρωμάτων. Τι τον κακό τους γράφουν; Πεντηκοντάδες και κατοσταριές σελίδες κάθε μέρα. Τι να διαβάσεις; Μισή ώρα σ' αυτές, δε σταματάς. Δεν τις δέχονται ούτε για ρεζερβέ των αποπάτων. Ρικλάμες στα γυμνά και στα εγκλήματα. Σακάτιψαν και τη γλώσσα μας με μεσοσόλοικα παράτονα, αισχρά, κομπούζια, βάρβαρα και ξενικά... Ψώνια και υπηψώνια. Υποτιμήσεις και υπεριμήσεις, λαιμαργίες και καταπτώσεις, υποκοντριώσεις, βιτρίνες και αποβλακώσεις, στα βρώσιμα και σ' όλα τα επιδοχτικά καταναλώσιμα. Κουβαλούν αβέρτα, από τη Δ. Ευρώπη· αλλά κι από την Ιαπωνία. Οι Ιάπωνες στα ηλεκτρονικά, στα μηχανικά σ' όλα τα

τεχνικά, είν' έμποροι ψυχροί. Δουλεύουν και τις νύχτες, γι αυτό πάνε μπροστά και κατακλύζουνε σιγά - σιγά και τη γιαγιά Ευρώπη. Χαίρε λοιπόν, υπανάπτυχτε και υπερκαταναλωτή, τεμπελχανά ρωμιέ, που δεν ένιωσες ποτέ, πως, τη μπανανία σου, σαν αποικία... τηνε κατάντησαν προτεκτοράτου «χρεία». Να σαβουριάσεις, δανειόπληχτα εσύ... κ' οι καπιτάλες... να σε «δουλεύουν» κοροϊδεύοντας, και να μασάνε με χρυσές κουτάλες(!) Αλίμονό σου, που δεν έμαθες, ούτε τη διαπίστωση και το αξίωμα του αρχαίου μας Δημόκριτου: «Φτωχός δεν είναι αυτός που έχει λίγα· αλλά, αυτός που επιθυμεί πολλά».

Μειονεχτικά συνθήματα και αντιφάσεις

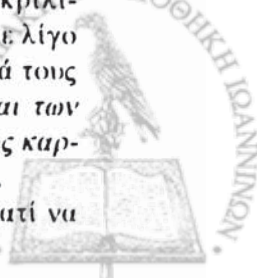
Αρκετοί πολιτικοί ηγέτες στη χώρα μας, μαζί με τα κατά καιρούς επιπόλαια συνθήματα, αναμασούνε και την καραμέλα μιας εθνικής και φυλετικής μειονεξίας, σχετικά με το πόσο «μικροί» είμαστε σε πληθυσμό και έκταση. Την όποια άλλη ιστορική και πολιτισμική μεγαλοσύνη μας, δε θέλουν να τη βλέπουν, και να τη διακηρύττουν.

Χρόνια και χρόνια, ο εκ Κιούπκιοϊ φρυδάριος, ο εκ Περτουλίου τυροκόμος, ο εξ Αθηνών αγιστοκγάτης» «δε θέλω ούης» κι άλλοι, μας τριβέλιζαν τα μυαλά με τα ίδια συνθήματα:

«Μικρή χώρα», «μικρός λαός», «μικρό έθνος», «φτωχός κι άγονος τόπος», «ψωροκώσταινα», «άχαρη Ελλάδαίτσα», «αδιόρθωτο ρωμέικο», «μικρόψυχοι κι αχάριστοι Έλληνες», κι άλλα μειονεχτικά παρόμοια. Αλλά, κι ο νέος πρόεδρος δημοκρατίας επανέλαβε τα ίδια: «Είμαστε μια μικρή χώρα», «είμαστε ένας μικρός λαός»... μας σκλάβωσε για τη γεωγραφική του ενημέρωση(!)

Βέβαια, ο προφορικός λόγος είναι σπάνιο και μεγάλο προσόν· και η γλωσσολογική ετοιμότητα, η ευφράδεια, ο εύστοχος ο ουσιαστικός και σωστός λόγος, είναι ζηλευτή και χαρισματική αρετή. Μα ο κάθε προεδρικός λόγος, πρέπει νά 'ναι εύστοχος και απλός, μεστός από ουσία, απόσταγμα σοφίας και υψηλής διδαχής, που προϋποθέτει και πλούσια μόρφωση, και πολυμέρεια γνώσεων. Αφού λοιπόν ο κ. πρόεδρος, μας κέρασε το «μικρολίκι» πρώτα, έπειτα μας το χρύσωσε και με λίγο μεγαλίκι για παρηγοριά, με του Παλαμά τους στίχους: «Η Μεγαλοσύνη των λαών και των εθνών, δε μετριέται με το στρέμμα με της καρδιάς το πύρωμα μετριέται και με αίμα».

Προς τι όμως τέτοιες αντιφάσεις; Γιατί να

μας μικραίνουν έτσι, σα να μας μετράνε με σκοινιά; Στα κάτω της γραφής, είμαστε 10 εκατομμύρια εδώ στην πατρίδα, κι άλλα 5 εκατομμύρια σχεδόν στη διασπορά σ' όλον τον κόσμο· και με τόση άπλα, σε τ.μ. στεριάς και θάλασσας. Γιατί λησμονούν ότι, υπερέχουμε σε αρχαίο πνεύμα λογικής και σοφίας, τέχνης κι επιστήμης, εφεύρεσης, κι ευεργεσίας, σχεδόν απ' όλους τους λαούς της οικουμένης; Αλλά και αδερφούς έχουμε. Δεν είμαστε «ανάδερφοι...» Λίγες ματιές μόνο στη Χάρτα του Ρήγα π.χ. στα άρθρα 3 και 34... αν έριχνε ο κ. πρόεδρος, θα διαπίστωνε την εξ αίματος αδερφοσύνη με τους βαλκανικούς λαούς· και θ' απόφευγε την κωμική πέρσι το Πάσχα γκάφα του.

Γιατί, τέλος, οι πολιτικοί ηγέτες να πέφτουν σε τέτοιες αντιφάσεις, επικαλούμενοι και τα (για λόγους σκοπιμότητας(:)) μειονεχτικά αυτα συνθήματα; Αλλ' ας έχουν πάντα υπόψη τους και τα περίφημα λόγια του Γκαίτε: «Ότι είναι η καρδιά για το σώμα τ' ανθρώπου, είναι η Ελλάδα για την ανθρωπότητα.

«Ομοψυχίες» ετεροθερμίες και κρυολογήματα

Παρ' όλα τα ομόψυχα, τα σιμφιλιωτικά, τ' ανακόλοιθα και τ' αντιφατικά, ο εξοχώτατος κ. Αντρουλιός (όπως τον λένε τα κοπέλια) αλλάζει την κάπα του αλλιώς... κι ανάλογα με τα μποφόρ που συναντάει στην πορεία του και στις φουρτούνες, το κυβερνητικό καράβι του. (Όπως είχε δηλώσει άλλωστε και το 1981). Έτσι, καθώς νερώνει πάντα το κρασί του για να μη χαλάσει και τη ζαχαρένια των υπεραφεντικών... έστειλε δια της ιδιαιτέρας του Αγγέλας Κοκώλα, ευάρεστο γράμμα στο «μεγάλο» συγγραφέα της «Ελένης» γραικυλοαμερικάνο κ. Νικ. Γκέητς, νά 'ρθει γρήγορα και να επισπεύσει το γύρισμα της κιν/γραφικής ταινίας του, στο Λια της Μουργκάνας... Να μην αργήσει ο Νικολάκης, και η μήτρα του κρυολογήσει· κι έπειτα, η «ομοψυχία» θέλει καταπλάσματα με σινάπι, έμπλαστρα και κοφτές βεντούζες! Του είχε βέβαια διαμηνώσει και με γράμμα της Μάργκαρετ...

Άλλωστε, έχει αγοράσει αρκετά, αντίτυπα από την «Ελένη» τη μπεστ - σελέρισσα στο στρατό, ο αρχιεξουσιαστής μας· κι έτσι δεν κρυώνουν οι ετεροθερμίες, κι ούτε δυσαρεστούν σε προπαγάνδα, τους φίλους και υποστηρικτές του: Βαφειάδη, Υψηλάντη, Ερμή, Χείμαρο, Τζουμερκιώτη κλπ., που τον βοήθησαν στις εκλογές... και τώρα, αντί για «ευχαριστώ», τους βάζει με την εύνοιά τους Γκ)έητς, στο σκαμνί, σαν να τους δικάζει και με την κινηματογραφική ταινία, που θά 'χει και ανά την υφήλιο απε-

ριόριστες προδιαγραφές.. Ζήτησαν λοιπόν σ' αυτόν τον τόπο, οι «ομόψυχες» ετερόθερμες κι ετερόχρονες φιλοπροδοσίες(!)

Έθιμα κωμικά κι απατηλά

Τα χρυσοποίκιλτα άμφια και ράσα, πόσα δεν κρύβουνε κακά και ιεροσυλίες, σιμωνίες και άλλες ηθικές παρανομίες; Από τον καιρό του Βυζαντίου, είχε καταργηθεί το δημιουργημένο στην αρχαία κλασική Ελλάδα θέατρο του λαού. Μα οι βασανισμένοι σκλάβοι ξεχείλιζαν πικρές δουλείας, κι αλάφρωναν τον πόνο τους μόνο στη μουσική και στο τραγούδι. Ε, από τότε, έχουν καθιερωθεί, υποκριτικά, εμπαιχτικά και στο βάθος τραγελαφικά, έθιμα σε ναούς και σε παλάτια, από αχρείους ηγεμόνες που σπάνια και δύσκολα περιορίζονται, ή ξεριζώνονται. Ήταν ηγεμόνες, χαλαστήδες του αρχαίου μας πολιτισμού. Σαν εκείνους που σύντριψαν στο Βόσπορο, το χρυσελεφάντινο Δία του Φειδία. Το αριστουργηματικότερο γλυπτικό έργο όλων των αιώνων! Από τότε θέσπισαν εθιμοτυπικές φέστες και έθιμα που σέρνονται μέχρι σήμερα· και προκαλούν τη λογική και την ηθική, και καταντούν (για να υποβάλλουν τους όχλους) κωμικά και γελοία(!) Πόσο δίκιο είχε ο Μπέρναρ Σω, που τ' αποκαλούσε «χοντροκομμένες κωμωδίες»!... Και μάλιστα... της εκμετάλλευσης και της απάτης.

Για το δεσπότη Αμβρόσιο

Ο δεσπότης Αιγιαλείας κ. Αμβρόσιος Λενής, αποτελεί χτυπητό παράδειγμα αφαιρεσίας, και ωμής φασιστικής νοοτροπίας στις μέρες μας. Τον τελευταίο καιρό, έχει εξαπολύσει ένα όργιο ύβρεων και συκοφαντιών και κατά της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ. Οι χαρακτηρισμοί του, είναι ποτισμένοι με αβυσσαλέο μίσος.

Αυτός ο «ιεροκήρυκας» της χωρ/κής της χούντας, εξαιμισε τον αγλέουρα κατά της δημοκρατίας, και υπέρ του φασισμού, σε άρθρα του και στο δελτίο τύπου της μητρόπολης Καλαβρύτων. Βρίζει το ηρωικό «Πολυτεχνείο», την ΕΣΣΔ, τη Νικαράγουα... Υμνεί τη χούντα. Στρέφεται με βαρύτατους υπαινιγμούς κατά της κυβέρνησης. «Το Συμβούλιο Εφετών της Πάτρας αποφάσισε να τον παραπέμψει σε δίκη με την κατηγορία της απάτης. Δηλώσε αξία μικρότερη από την κανονική, για ένα κτήμα που μεταβιβάστηκε λόγω δωρεάς».

Αυτά κι άλλα συχνά γράφει ο τύπος σε βάρος του. Τι να πούμε εμείς; Ως και από την Αυστράλια τον καταγγέλουν. Ακολουθεί παρακάτω απόσπασμα ε-

πιδτολής συνδρομητή μας.

« Αγαπητέ κ. Μάλαμα,

Από τη μακρινή Αυστράλια παρακολουθώ, όσο μπορώ, τον τύπο της Ελλάδας. Πρόσφατα διάβασα μια διαμαρτυρία της οργάνωσης ιερών Ι.Σ.Κ.Ε. Καλαβρύτων, ενάντια σ' ενέργειες του μητροπολίτη κ. Αμβρόσιου. Συγχαίρω του θαρραλέους αυτούς υμείς για την αγωνιστικότητα τους μπέναντι στην αυταρχική συμπεριφορά και τις σκοταδίστικες μέθοδες που αρέσκεται να εφαρμόζει ο προκαθήμενός τους. Θα ήθελα να τους διαβεβαιώσω ότι, οι αγώνες τους ενάντια στη σαπίλα, βρίσκουν ευνοϊκή απήχηση. Θα πρέπει νά 'ναι περήφανοι γιατί προέρχονται από κείνους που κράτησαν ψηλά τη δάδα... κ' οι Παπαφλέσσηδες, το '21 μετάδωσαν το φως της λευτεριάς. Είναι συγγενείς εκείνων που εκτελέστηκαν από τους χιτλερικούς, γκρεμίστηκαν στο βράχο του Μίγα - Σπήλαιου γιατί περιέβαλλαν αντάρτες. Σ' όλες τις κατοχές που γνώρισε ο τόπος μας (Ρωμαίους, Τούρκους, Γερμανούς κλπ.) ο ελληνικός πολιτισμός πέρασε «δια πυρός και σιδήρου» κι όσοι πίστευαν σ' αυτόν, διώκονταν και καταστρέφονταν. 'Ασπονδοί εχθροί εκείνου του λαμπρού κι αθάνατου πολιτισμού, έγιναν και τα ιερατεία. Δε μπορούσαν να σταθούν με σωστή και διαλεκτική φιλοσοφία, δημοκρατία και διάλογο. Αργότερα, άλλης μορφής ιερατεία, τα βόλεψε θανάσια ο σκοταδισμός, η βία, το «πίστευε και μη ερεύνα». Αρκουδοφόροι μιας τάχα χριστιανικής ιεραρχίας, απόγονοι φαρισαίων και σημιτών, άνετοι και βολεμένοι σε καθεστώτα απόλυτης υποταγής οργάνωναν ιερές συνόδους, συνωμοτούσαν με αυτοκράτορες και σουλτάνους, ανεβοκατέβαζαν εικόνες, έβγαζαν «φιρμάνια», αφόριζαν, φέμωναν, έκαναν ότι χρειαζόνταν για να κρατάν τους υπόδουλους και πεινασμένους, εύκολη λεία των καταχτητών και των αφεντάδων τους. Τά 'θελαν όλα σκοτεινά κι ανιξιχνίαστα για τους κακόμοιρους πιστούς, γιατί τάχα, γίνονταν από εκκλησιαστικούς πατέρες, «θεία εντολή και ελογία». Αυτά συνέβαιναν τότε... Δεν περιμέναμε, να συμβαίνουν και σήμερα! Και όμως! Ακόμα πιο τρομερά. Έχουν την ικανότητα να κάνουν προσαρμοστικούς ελιγμούς. Πολλοί ιεράρχες μας, ξεπέρασαν σε προκλήσεις και σκάνδαλα τους προπάτορές τους. Ο Καλαβρύτων Αμβρόσιος θέλει να δρα και να κινείται με σιδηρά πειθαρχία και υποταγή στους παπάδες του. Μα τώρα δεν είναι πια άβουλοι τσοπάνηδες σε μας τους λαϊκούς που μας θεωρούσε πρόβατα' κι αυτός, σκληρός αφέντης και αγάς. Οι παπάδες απόχτησαν φωνή με την οργάνωσή τους' και διαμαρτύρονται για τα έκτροπά του. Πρέπει να μπαί τέρμα στην αυδοσία του, στο «πίστευε και μη ερεύνα», που τους βόλεψε τόσοι αιώνες. Ν' αφήσει τις σατανικές τους μεθόδεις. Ο Χριστός δεν επέβηλε με τη βία τις ιδέες του, τις πρόσφερε με την πειθώ και το διάλογο...»

Μετά τιμής
N. Βουρνάζος
Μελ.βούρνη

Ερωταπαντήματα

Ήδονές φόνων

— Την αεροπειρατεία που χάσαμε κι εμείς 12 φτωχούς εργαζόμενους ναυτικούς και άλλους στα τέλη Νοέμβρη, την έχουν κάνει αλήθεια Αιγύπτιοι κομάντος και τι συμφέρον είχαν;

— Τι μου θολώνεις τα μυαλά; Όλα αυτά, τα αιματηρά και προβοκατόρικα επεισόδια, τα μαγειρεύουν και τα εκτελούν οι διεθνείς χωρ/κες, πράκτορες, γενίτσαροι, κομάντος μισθοφόροι, που εκπορεύονται από τα σκοτεινά άντρα της Ουάσιγκτον. Γι αυτό και τ' αφεντικά τους έσπευσαν να συγχαρούν ευτούς και αλλήλους, επίσημα, ξεδιάντροπα και αδίσταχα, για τους 60 νεκρούς που μακέλεψαν στο αεροδρόμιο της Μάλτας. Πώς αλλιώς να ηδονίζονται οι καημένοι οι «φονιάδες των λαών»;

Περί ελευθερίας

Μήπως μπορείς με απλά λόγια να μας πεις το τι, είναι και δεν είναι ελευθερία' και σε ποιόν κόσμο κατοικεί;

Δε θα σου πω πολλά' και τα ονόματα χωρών και συστημάτων περιτεύουν. Μόνο σου απαντώ με λίγα λόγια, που είναι ταυτόχρονα και ερωτήματα για Σε, και βγάλ' τα συμπεράσματά σου:

Σ' ακούω λέγε'

Είναι ελεύθεροι οι άνθρωποι όταν είναι φτωχοί, άνεργοι και άποροι;

Είναι ελεύθεροι όταν είναι αμόρφωτοι κι αγράμματοι;

Είναι ελεύθεροι οι θρησκόληπτοι; Είναι ελεύθεροι οι δειλοί που δεν καταγγέλλουν τα εγκλήματα;

Είναι ελεύθεροι όσοι αυτοκτονούν από οικονομικές στερήσεις και άλλους λόγους απόγνωσης;

Είναι ελεύθεροι όσοι κλέβουν, ληστεύουν και σκοτώνουν και γι αυτό γίνονται κακούργοι;

Είναι ελεύθεροι εκείνοι που από φόβους δεν κυκλοφορούν τις νύχτες και κλείνονται από τη δύση του ήλιου στα σπίτια τους;

Ήδονές τιμονιών

Ήθελα νά 'ξερα, τι γιορτές αισθάνονται οι γιωταχήδες της Αθήνας, και της Θεσ/νίκης, που βγαίνουν με τόση αγωνία και λαχτάρα για την επαρχία, η την εξοχή παράμονες

Χριστουγέννων, ή Πρωτοχρονιά, και Πάσχα. Μια δυο μέρες όλο κι όλο, κ' οι πιότερες ώρες στο βολάν. Να οδηγούν, να οδηγούν, σκλάβοι στα παλιοσίδηρα. Να στέκουν με τα μποτιλιάρια σε δρόμους και φανάρια, να νευριάζουν, να θυμώνουν και να βρίζονται... Να γαριδώνουν τα μάτια του νου, μην πέσουν σε κανέναν ατζαμή, ή μη εκείνος πέσει απάνω τους.

— Αμ, οι μοντέρνοι γκρεκο - επιδειξίες θέλουν να ηδονιστούν, να νιώσουν τη γλύκα του τιμονιού... κι ας παν μια ώρ' αρχίτερα(!) Μια ζωή την έχουν... και την δίνουν ευχάριστα, του τιμονιού πεσκέσι.

— Μωρέ χε... τέτοιες διακοπές και τρέμουλες γιορτές και ηδονές(!)

— Τι τον ήθελε το σκύλαρό του ο Ρήγκαν με τη Ρήγκαινα στη διάσκεψη κορυφής της Γενεύης το Νοέμβρη;

— Για να δείξει την «ανθρωπιστική» και ζωόφιλη σκυλομανία των Αμερικάνων... και για να ιδεί η κ. Θάτσερ τ' αδέρφι της το σκύλο, που δίχως αυτόν δε ζούνε(!)

— Ένας Εβραίος έμπορος διαμαντιών που συνελήφθη στο αεροδρόμιο της Αθήνας, να βγάξει συνάλλαγμα 14.200 δολάρια και ονομαζόταν Αβραάμ Σούσχολζ, γεννημένος στη Γερμανία, με βελγική υπηκοότητα, τι προσποιήθηκε στο αυτόφωρο, όταν μπήκε κάπου πονηρά για τα ντόλαρς σε μια διακοπή του τράνζιτ;

— Είπε ότι πήγαινε να κάνει την προσευχή του(!)

— Δηλαδή τα έθιμα των θρησκειών είναι τόσο απατηλά;

— Όλες οι θρησκείες έχουν τέτοια καπηλικά προσχήματα και δόλους.

— Τι έγραφε το άθλιο «Συγκρότημα» το περασμένο χινόπωρο στο «Βήμα» του;

— Ότι αν γίνει πόλεμος Ελλάδας - Τουρκίας «είναι ενδεχόμενο αυτόν τον πόλεμο να τον χάσει η Ελλάδα».

— Και δε ντράπηκε για την ανθελληνική αυτή πρόβλεψη και πρόκληση;

— Αστιεύεσαι; Πού να βρεθεί ντροπή σ' αυτό το σκυλολόι των αδελφάτων; Άλλωστε αινύ το λέει στ' απομνημονεύματά του και ο Τόρρις μετέλληνας Μακ Μίλλαν:

«Αν συγκρουστούν 7 ή 8 εκατ. Έλληνες με 20 εκατ. Τούρκους οι Έλληνες θα σπάσουν τα μούτρα τους».

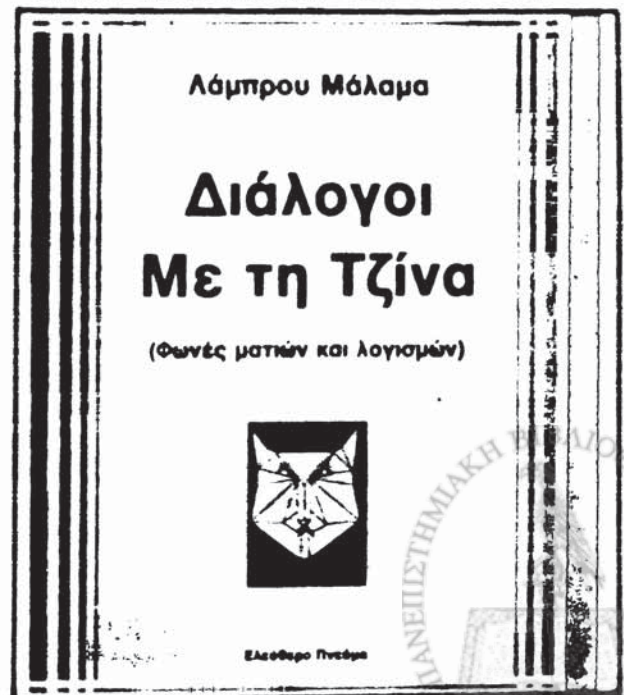
Μάλιστα. Αυτή είναι η εκτίμηση για μας... από βρυκολακιασμένα αγγλοτέρατα.

— Μα γιατί ορισμένοι γραικυλισκοί αφήνονται ανενόχλητοι κι ανοίγουν κάποιες πονηρές μικροεπιχειρήσεις δημοσίων σχέσεων, μ' ελκυστικούς και μεγαλεπίβουλους τίτλους όπως π.χ. «Ένωση μεγάλων προσδοκιών», «Γραφεία εμπιστοσύνης μυστικών», «Οργάνωση πλατιών γνωριμιών», «Ελπιδοφόρα υπηρεσία σωτηρίας ατόμων», «Επιχείρηση επίλυσης ατομικών προβλημάτων» και άλλα. Τι κρύβονται πίσω απ' αυτά;

— Χμ, όλες εκ του πονηρού! Βρε τα πουλάκια μας(!) Πορνεία, μαστροπεία και βαριά εκμεταλλευτική σωματεμπορία, που δυστυχώς έγιναν μαστιγες κοινωνικών κληγών και μήτε ελέγχονται, μήτε περιορίζονται, και μήτε τιμωρούνται.

— Μπράβο σ' ένα δ/ντή αστυνομίας που έκανε μια απόπειρα να καταργήσει τα «ούφο» κι όλα τα ηλεκτρονικά τρελοπαιγνίδια, που διαφθείρουν τη νιοφύντανη νεολαία μας, που εκεί μέσα, της σερβίρουνε ναρκωτικά κι όλα τα εκφυλιστικά ολέθρια... Αλλά, ποιοί δικαστές ήταν αυτοί που ακύρωσαν την απόφασή του;

— Δυστυχώς ήτανε Σύμβουλοι Επικρατείας, ανώτεροι, που κόλλησαν στο γράμμα του νόμου, και δε θέλησαν να κόψουν το ψωμί αυτών των σκοτεινών επιχειρήσεων. Κοιτάν οι άνθρωποι το σήμερα... και για τη νεολαία το μέλλον της πατρίδας... «ντεφ ολσούν»(!)

Με την Πειθώ των Αριθμών

Η πυθαγόρεια λογική σε γεγονότα, από διάφορες επίσημες στατιστικές

- Τα επίσημα ποσοστά των δαπανών στην κατανάλωση των προϊόντων διατροφής σε χώρες της Ε.Ο.Κ., είναι τα παρακάτω: Οι Έλληνες καλοφαγάδες έχουν τα πρωτεία. Οι δαπάνες τους για τις κοιλίες και τα λυκίσια σβέρκα, ανέρχονται σε 35,6%. Οι Ιταλοί 25,9%, οι Ιρλανδοί 23,9%, οι Δανοί 17,7%, οι Γάλλοι 17,5%, οι Γερμανοί 14,7%, οι Άγγλοι 15,2%, οι Ολλανδοί 15,3%, οι Βέλγοι 17,5%, το Λουξεμβούργο 16,4%.
- Η Εκκλησία κατέχει σε εκτάσεις και κτίσματα στη Βουλιαγμένη 20 δισεκατομμύρια περιουσία. Εκμεταλλεύεται δε και την ιαματική της λίμνη με 100 δρχ. εισιτήριο.
- Τα Μοναστήρια στην Ελλάδα, κατέχουν συνολικά 800 περίπου στρέμματα δασικές και χορτολιβαδικές εκτάσεις. Κι απ' αυτά, οι 360.000 διακατέχονται από τις μονές χωρίς τίτλους κυριότητας.
- Στην Ελλάδα των «ευεργετών» 5.000 κληροδοτήματα, αξίας 600 δισεκατομμυρίων, υπολειπόμενα, ή κατακλύβονται από τους αντιπρόσωπους των ευνοουμένων της «υψηλής κοινωνίας».
- Ο ΟΤΕ, έχει αγοράσει από τη Δ. Γερμανία με ποσό 325 εκατομμυρίων δρχ. ειδικό σύστημα παρακολούθησης τηλεφώνων. Έχει δε αυτό την ισχύ να παρακολουθεί 6.500 τηλέφωνα.
- Οι εγκαταστάσεις των πυρηνικών υποδομών σ' όλη τη γη, ανέρχονται σε 2.058. Απ' αυτές, οι 677 βρίσκονται σε αμερικάνικα εδάφη και οι 377 σε σοβιετικά.
- Τα τελευταία 4 χρόνια, ενώ η οικονομία όλων των λατινοαμερικανικών χωρών έμεινε στάσιμη, η σοσιαλιστική Κούβα την αύξησε σε αναπτυξιακή παραγωγή κατά 35,6% και κάλυψε 100% το πλάνο της σε παραγωγή ζάχαρης, συνολικά 8.000.000 τόνους.
- Το κογκρέσο των ΗΠΑ, αποφάσισε να δώσει στους αντεπαναστάτες της Νικαράγουας για τον επόμενο χρόνο 27.000.000 δολάρια.
- Στις ΗΠΑ, ο 1 κάτοικος στους 3, δεν ξέρει να γράψει ούτε τ' όνομά του, ούτε να διαβάσει ετικέτα σε μπουκάλι, ή ένα νούμερο σε τηλεφωνικό κατάλογο.
- Στις ΗΠΑ ο καρκίνος τελευταία, έχει τόσο πλατιά διάδοση, όπου το Εθνικό Καρκινικό Ινστιτούτο εκεί, διάγνωσε τη γενική εξάπλωση της αρρώστιας, με το ανησυχητικό μέγεθος ο 1 στους 3 Αμερικανούς να προσβληθεί.
- Η Ιταλία έχει σήμερα 2,5 εκατομμύρια άνεργους. Η πλειοψηφία των ανέργων είναι κάτω από 30 χρονών. Οι θέσεις εργασίας μειώθηκαν κατά 84.000 σε ενεργό πληθυσμό 23.498.000.
- Τα τελευταία χρόνια στην ΕΣΣΔ, παραχωρούνται δωρεάν στους εργαζόμενους 2.000.000 διαμερίσματα το χρόνο. Στα τοπικά Σοβιέτ το 50% των μελών είναι γυναίκες, και στο Ανώτατο Σοβιέτ το 33%. Γύρω στις 500.000 γυναίκες κατέχουν διάφορες διευθυντικές θέσεις.
- Στην Ελλάδα, για την εξυπηρέτηση του χρέους και τις αγορές εισαγόμενων ειδών, η υποτίμηση της δραχμής, κόστισε στο δημόσιο 35 δισεκατομμύρια.
- Στη διάρκεια του 1984, επίσημα στοιχεία, ανέφεραν ότι, για την εισαγωγή καλλυντικών και αρωμάτων, η χώρα μας ξόδεψε 24.530.000 δολάρια (3.430 δισ. δρχ.) και για οινοπνευματώδη ποτά 25.242.000 δολάρια (3 δισ. 533 εκατ. δρχ.).
- Συνολικά για την εισαγωγή μη βασικών ειδών πληρώσαμε σε συνάλλαγμα 172,3 δισ. δρχ.
- Η εθνική λυρική σκηνή εφέτος χρηματοδοτείται με 1 δισεκατομμύριο δρχ. για ν' απολαμβάνουν ακροάματα μερικοί κλούβιοι κι επιδειχτικοί τύποι της αριστοκρατικής Αθήνας.
- Η Ολυμπιακή Αεροπορία χορηγεί κάθε χρόνο σ' ευνοούμενους, πάνω από 10.000 δωρεάν εισιτήρια.
- Τα κόμματα της Βουλής των Ελλήνων, θα μοιραστούν για το 1986 ένα δισεκατομμύριο περίπου δρχ. από το μόχθο του λαού σ' κρατική οικονομική ενίσχυση.
- Το Εθνικό Θέατρο, το πληρώνει ο λαός 2 εκατομμύρια την ημέρα, για να τρώνε μερικοί... προς δόξα της λιτότητας!
- Οι ΗΠΑ ξοδεύουν για ναρκωτικά 5 1/2 δισ. δολάρια το χρόνο για ν' αχρηστεύουν τη νεολαία τους. Ο 1 στους 3 Αμερικανούς είναι ναρκομανής.

Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»

Ένα τιμητικό γράμμα

Στον Λάμπρο Μάλαμα

Από τον αρχηγό του αλβανικού κράτους

ΡΑΜΙΖ ΑΛΙΑ

Άπειρη χαρά κι εγκαρδιότητα ένιωσα διαβάζοντας τα βιβλία σας. Σας ευχαριστώ από τα βάθη της καρδιάς μου γιαυτά τα πολύτιμα δώρα και τη φιλική χειρονομία σας προς τον αλβανικό λαό, που όπως είναι γνωστό, ήταν πάντοτε φίλος και καλός γείτονας με τον ελληνικό λαό.

Το εμπνευσμένο βιβλίο σας «Αλβανία — η νύφη των αετών», είναι γραμμένο και διαποτισμένο με γνήσια αισθήματα, από ειλικρινή φίλο της πατρίδας μας. Έργο για το οποίο έγραψε σχετικά και ο μεγάλος μας αρχηγός και καθοδηγητής Σύντροφος Ενβέρ Χότζα.

Αποτελεί βέβαια τούτο, μια εξαιρετική συνεισφορά και ιδιαίτερη συμβολή, στο δυνάμωμα της αιώνιας φιλίας των δυο λαών μας.

Και τα βιβλία σας: «Ο Πρωτοκαπετάνιος» που αφιερώνετε στο γενναίο αγωνιστή Άρη Βελουχιώτη και το «Πολεμώντας τους ναζήδες» είναι εργασίες μεγάλης αξίας. Καθρεφτίζουν τις πιο βαρυσήμαντες στιγμές του ηρωικού αγώνα των Ελλήνων Ανταρτών και του λαού, για λευτεριά και ανεξαρτησία.

Ο αλβανικός λαός, έχει εκτιμήσει από παλιά κι εκτιμάει σε μεγάλο βαθμό, τη συμβολή του ελληνικού λαού στον αγώνα ενάντια στο φασισμό και τις αντιδραστικές δυνάμεις. Και χαίρεται που έχει γείτονα έναν τόσο μαχητικό αγωνιστικό λαό, που πολλαπλαπάζει την ελευθερία.

Σας εύχομαι παραπέρα ευχές στη δημιουργική σας εργασία

Τίρανα 12 Νοέμβρη 1985

Ραμίζ Αλία

**Το τελευταίο μήνυμα
του Άγγελου Δόξας**

Όταν έχω μπροστά μου ένα κείμενο του Λάμπρου Μάλαμα, περιμένω να διαβάσω ένα ξεσκέπασμα, μian απομυθοποίηση, μια καταγγελία του στραβού, μian υποστήριξη του σωστού, κάτι σαν αυτό που ένιωθαν οι Γάλλοι όταν πήγαιναν ν' ακούσουν μian ομιλία του Ζαν Ζωρέ (ιδρυτικού παράγοντα του γαλλικού Σοσιαλισμού το 1904) κι έλεγαν:

«Πιά ν' ακούσω τον Ζωρέ για να ικανοποιηθώ μαθαίνοντας μian αλήθεια για το χτύπημα του κακού». Μια ανάλογη ικανοποίηση πραγματοποιεί με τα κείμενά του και ο Λάμπρος Μάλαμας.

Από περιοδικό της Αθήνας
Άγγελος Δόξας

Φίλε Λάμπρο,

Το περιοδικό σου, κάθε φορά που το λαβαίνω, το διαβάζω απνευστεί. Έχει ύλη τόσο ενδιαφέρουσα, τόσο ζωντανή και τόσο ποικίλη, ώστε αιχμαλωτίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Είναι μια ύλη ορθά επιλεγμένη που ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις, τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς του σύγχρονου πνευματικού ανθρώπου, που κατατρύχεται καθημερινά, από ένα πλήθος αισθημάτων και διαλογισμών. Έτσι πάντα φανταζόμουν κι εγώ ένα πνευματικό περιοδικό: Όχι αποκλειστικά, και μόνο λογοτεχνικό, όχι ερμητικό, όχι ελιτίστικο, αλλά αγωνιστικό, πολύμορφο (όπως πολύμορφη είναι η ζωή μας) ανοιχτό σε όλους τους ορίζοντες της πολυτάραχης εποχής μας: ένα περιοδικό που, χωρίς να πάψει να υπηρετεί την Τέχνη σαν ύψιστη έκφραση της ανθρώπινης δημιουργικότητας, δε θα αποστρέφει το πρόσωπό του από τα καινά και φλέγοντα προβλήματα της καθημερινότητας. Τούτη ακριβώς η στάση υπεύθυνης κριτικής και καυστικού σχολιασμού που έχεις υιοθετήσει, τόσο εσύ, όσο και οι συνεργάτες σου, απέναντι στα παντοειδή φαινόμενα, ανταποκρίνεται στις προσωπικές μου εκτιμήσεις και επιλογές. Σε συγχαίρω λοιπόν, για την έντονη φυσιο-

γνωμία που έχεις προσδώσει στο περιοδικό σου, και σου εύχομαι να τη διατηρήσεις αναλλοίωτη στο μέλλον.

Φιλικά
Κώστας Θοφάνους
Λογοτέχνης και μεταφραστής
Πειραιάς

«Ελεύθερο Πνεύμα»

Το «Ελ. Πνεύμα» είναι λαμπρό περιοδικό, άξιο των καιρών. Ο εξαιρετός λογοτέχνης και διανοητής Λ. Μάλαμας, αγκαλιάζει όλους τους κύκλους του ανθρώπου και του πολιτισμού. Μια καλλιέργεια στοχασμού και γνώσης, λόγου και τέχνης, σ' έναν κύκλο χωρίς περιφέρεια. Σε μήκος πλάτος και ύψος, σε κάθε διάσταση του λογισμού και της καρδιάς. Μια κορυφωμένη ευθύνη και συνέπεια. Βιωματική μετουσίωση σε έργο τέχνης, έργο ζωής. Μια άσβεστη φλόγα για το καλύτερο αύριο. Ένα βήμα και μια δάδα φωτεινή, μέσα στον ασύνορο κάμπο του παρόντος. Άξιος των Μουσών ο εκλεκτός πνευματικός αγωνιστής Λάμπρος Μάλαμας. Πολυγραφότατος, σπουδαίο κεφάλαιο για τα Νεοελληνικά Γράμματα. Σε πείθει απόλυτα με την πλούσια και πολύμορφη ύλη του περιοδικού του! Με την πολύπλευρη δημιουργική συγκομιδή και δράση του και με τα 50 ως τώρα βιβλία του.

Ο έντιμος εργάτης του πνεύματος, πρέπει να δικαιώνεται.

Τίμωνας Στρουθιάς
τ. Εκπ/κός Λόγιος και Συγγραφέας-Πάτρα
(Από τη «Γνώμη» Πατρών)

Αγαπητέ Λάμπρο

Και το 57 τεύχος του αγαπητού μας περιοδικού σου «Ελ. Πνεύμα» πλουσιότατο, όπως όλα τα τεύχη, σε περιεχόμενο και σε εμφάνιση. Δικαιολογημένα κατατάσσεται στην πρώτη σειρά των λογοτεχνικών περιοδικών της πατρίδας μας. Σου αξίζουν θερμότατα συγχαρητήρια και ο δίκαιος δημόσιος έπαινος. Ευχόμαστε να είσαι καλά και ν' ανεβαίνεις κάθε μέρα και ψηλότερα. Με πολύ ενδιαφέρον παρακολουθούμε τις ραδιοφωνικές σου εκπομπές κάθε Τρίτη το απόγευμα. Μας ευχαριστούν απερίγραπτα.

Σε καμαρώνουμε ειλικρινά.

Κ. Λαζαρίδης
Συγγραφέας
Κουκούλι - Ζαγορίου

Αγαπητέ Λάμπρο,

... Μού' λείψε λίγον καιρό που ήμουν στο εξωτερικό η δροσερότητα των έργων σου και το καθαρίο ψωμί του «Ελ. Πνεύματος» που είχε αρχίσει λίγα χρόνια πριν να με τρέφει. Πώς όμως είναι δυνατό να λησμονήσεις μian αστείρευτη πηγή πνεύματος και δημιουργίας; Σου στέλνω λοιπόν τις ευχές μου για τον καινούργιο χρόνο, πιστεύοντας πως στις καρδιές των ανθρώπων κρύβεται ακόμα λίγη αγάπη και καλοσύνη, προσδοκώντας πως τα μάτια των ανθρώπων θα κλάψουν λιγότερο· και τα χείλη των παιδιών θα μπορέσουν να χαμογελάσουν στο αύριο, μ' ελπίδα κι αισιοδοξία. 'Ολ' οι άνθρωποι μπορούμε να προσφέρουμε γιαυτό το αύριο. Μπορούμε να ενώσουμε τα χέρια και να προχωρήσουμε αδελφωμένοι. Μπορούμε να σμικρύνουμε την άβυσσο που μας χωρίζει μ' ένα λουλούδι, με μια σκέψη λογική, μ' ένα μήνυμα ειρήνης.

Σε χαιρετώ
και σου σφίγγω το χέρι
Μαίρη Τράνακα
ποιήτρια — Αθήνα

Αξιότιμε κ. Λάμπρο Μάλαμα,

... Διαβάσα προσεχτικά τα τεύχη του περιοδικού σας. Μ' εντυπωσίασε βαθιά η γνήσια δημοτική γλώσσα, ατόφια και πλούσια, η καθαρότητα της σκέψης, η ειλικρίνεια της φωνής σας, η αγωνιστικότητά σας. 'Ισως, όταν αφιέρωσα την ποιητική μου συλλογή «Κοβάλτιο 3» στους ταπεινούς, στους δίκαιους, στους αγνοούς· στους αγωνιστές, Ανθρώπους σαν κι εσάς να είχα στο νου μου...

Ελένη Γιαννοπούλου-Γεωργουλάκη
Καθηγήτρια και Συγγραφέας
Κηφισιά

Αγαπητέ μου φίλε κ. Μάλαμα

Σας εκφράζω για το «Ελ. Πνεύμα» καθώς και για την πολύμορφη και πλούσια καθ' όλα πνευματική προσφορά σας, τον πλέριο θαυμασμό μου.

Με τους πιο εγκάρδιους
χαιρετισμούς
Στεφ. Καλού
ποιήτρια — Κεφαλλονιά

Το «Ελ. Πνεύμα» είναι πάντα ΕΛΕΥΘΕΡΟ και μαχητικό. Καταλύτης και ηθικό Κεφάλαιο στους κρίσιμους καιρούς μας.

Δημήτρης Κοσμάς
Φιλολόγος Σχολ. Σύμ/λος Μ.Ε.
Θεσ/νίκη

Απαντήσεις χωρίς γραμματόσημο

Γιώργο Αλ. Αναγνωστόπουλο, δικηγόρο, καλλιτέχνη, λόγιο και συγγραφέα, Αθήνα. Σ' ευχαριστώ ολόψυχα και για την αγάπη σου στο Ε.Π. και που του χάρισες έναν ακριβό φίλο και παλιό συναγωνιστή τον Φ. Σωτηρόπουλο.

Μιγάλη Μοίρα Συγγραφέα Αθήνα. Λάβαμε κι ευχαριστούμε από καρδιάς. Αντευχόμαστε πάντα επιτυχίες και χαρές.

Γιάννη Πετράκη, ταλentoύχο μαθητή Αθήνα. Σ' ευχαριστώ για όλα. Είχαμε από χρόνια εκτιμήσει τον τόσο πρώιμο ηθικό και ακέραιο χαρακτήρα σου! Χαρά και περηφάνια στους εξαιρετικούς γονιούς σου. Σε συνοδεύουν, η αγάπη μου και οι καλύτερες ευχές μου.

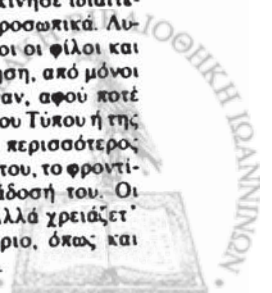
Κώστα Αγγελίδη, τσαγκάρη-συνδίκαιιστή, Θεο νίκη. Καλά κάνεις και καταγίνεσαι με την ποίηση. Δεν υπάρχει στη βάρβαρη και αντικοινωνική εποχή που ζούμε, ευγενέστερη απασχόληση από την ποίηση και τη μουσική. 'Αμκοτε όλοι οι εργάτες, να είχαν πνευματικές και δημιουργικές ανησυχίες. Τότε ο λαός θ' ανάδειχνε πότερα ικανός και άξια στελέχη στο εργατικό του κίνημα. 'Ενα ποίημά σου δημοσιεύεται σε άλλη στήλη.

Ν. Β. Καρατζήνη, κρηνηγή και ποιητή Φιλιπιάδα. Περιποιήμαστε και βοηθάμε όσο μπορούμε τους νέους ταλentoύχους. Φτάνει να μη καβαλάμε τον κάλαμο όπως συνήθως... κι έπειτα πάνε για βρούβες και καλαμίζου χόιρους, σχετικό με τη σωστή και χρήσιμη τέχνη. Εύκολα λησμονούν και βασιλεύει αχαριστία.

Ν. Στ. Δημητρακόπουλο, γεωπόνο και λόγιο Αθήνα. Η οικια απάντησή σ' άλλο τί·χος στην ίδια στήλη, δεν πρέπει να μειώνει τον ενδιαφερόμενο, γιατί περιέχει, με ειλικρίνεια, απαραίτητη γνώμη και συμβουλή καλοπροαίρετη. Κακώς οι 'Ελληνες του σήμερα δε δεχόμαστε παρατηρήσεις· και περιμένουμε την κολακεία, τη διαστρέβλωση και το ψέμα, την υπερβολή και το χάδι στην τέχνη. Στην τέχνη δε πρέπει παραχωρήσεις, εκεί όπου βαραινούν οι αδυναμίες. Το ποίημα όταν είναι σωστά μετουσιωμένο και πρωτότυπο, δε χάνει ποτέ την επικαιρότητά του. 'Ενα έργο τέχνης θα κριθεί β' επικρίτεια, όταν στη ζυγαριά της κρίσης βαραινουν τα προτερήματα. 'Ετσι κάπως όριζον τον κανόνα και ο Μπελίνσκι, ο Β. Ουγκώ, ο Σολωμός κ.ά. 'Όταν 60% έχει αδυναμίες απορρίπτεται. Τα θέματα της ειρήνης, του πόλεμου και όποιες κοινωνικές αδικίες, είναι δυστυχώς αιώνια· κι όταν αυτά αισθητοποιούνται τέλεια ποιητικά, μένουν στην αιωνιότητα και δε χάνουν στα «τριμήνα». Είναι πάντα επίκαιρα. 'Άλλο πράμα το αίσθημα το αυθόρμητο της «εστής φιλικής καρδιάς», κι άλλο το συναίσθημα μιας εμπνευσμένης και γερής μετουσίωσης σε έργο τέχνης, πηγαίου ταλέντου και μαστοριάς του λόγου. Μακάρι όλ' οι «ποιητές» να ήτανε μαστόροι· γιατί η ποίηση είναι καλή και ιερές στιγμές έμπνευσης και ενθουσιασμού, αλλά είναι και τέχνη και τεχνική. Σ' ευχαριστώ πολύ για τις αφορμές που μου δίνεις με τα γράμματά σου· και συμπάθιο που προτιμώ να σ' αποκρίνομαι σε τούτ' τη στήλη. Πού ξέρεις; 'Ισως να ωφελούνται κι άλλοι.

Σπύρο Γαβρίλη και Αργ. Ζαριφόπουλο, Αθήνα. Λάβαμε από το φίλο μας Ν. ό·τι μας στείλατε και σας ευχαριστούμε.

Ευάγγελο Μαρκόπουλο, Σύρα-Κυκλάδων. Το αυθόρμητο γράμμα σας και η εκτίμησή σας για το «Ελ. Πνεύμα» που ζητάτε να γίνετε συνδρομητές, μας συγκίνησε ιδιαίτερα. Κι εμείς δεν τυχε να σας γνωρίσουμε προσωπικά. Απκηθήκαμε για τον «Παρατηρητή» σας. 'Όλοι οι φίλοι και συνδρομητές στην Περιοδική μας Εκπεώρηση, από μόνοι τους έγιναν, γιατί μόνοι τους το ανακάλυψαν, αφού ποτέ κανένα πολιτικό ή κομματικό κατεστημένο του Τύπου ή της ΕΡΤ δεν τό 'χουνε προβάλλει να το μάθει περισσότερος κόσμος. Εσείς οι αγνοί κι ανιδιοτελείς φίλοι του, το φρονιζετε χείλη τα χείλη, χέρι το χέρι στη διάδοσή του. Οι πνευματικές σας ανησυχίες είναι εύλογες. Αλλά χρειάζεται· αισιοδοξία, κουράγιο κι ελπίδα για το αύριο, όπως και πίστη κι αγάπη στη ζωή και στον άνθρωπο.

Επιλογή πνευματικών και καλλιτεχνικών γεγονότων, από το τέταρτο τρίμηνο του 1985

Ομιλίες του Α. Μάλαμα

● Ο δ/ντής της Περιοδικής μας Επιθεώρησης, κ. Μάλαμας, έδωσε και πάλι σ' αυτό το τρίμηνο που πέρασε, 12 ομιλίες από το Ραδιοσταθμό Ηπείρου της ΕΡΤ 2, με θέμα: «Η Επο-

Ένας διαπρεπής των γραμμάτων και της επιστήμης που έφυγε

Άγγελος Λόξας

Στις 17 Νοέμβρη στην Αθήνα, πέθανε ο Άγγελος Λόξας (Ν. Αρακουλίδης) στα 88 του χρόνια. Ήταν από τους πιο σιβαστούς, έντιμους κι αθόρυβους πνευματικούς ανθρώπους της παλιάς φρουράς. Πάει κι αυτός ο φίλος και συνεργάτης θαιμαστής του «Ελ. Πνεύματος». Μισούσε τις φατρίες, απεχθανόταν το βιντετισμό, εξόρκιζε το ψέμα και τη δολιότητα.

Είχε γεννηθεί στην Κων/πολη το 1897. Σπούδασε Ιατρική Ψυχολογία και Τέχνη στα πανεπιστήμια της Αθήνας, του Παρισιού και της Βιέννης. Απόφοιτος και της Νομικής Σχολής και της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών της Γαλλίας.

Στα Γράμματα παρουσιάστηκε με τη συλλογή του «Άσπρες νύχτες» στα 1915. Κι αργότερα, έγινε ο καθιερωτής και ο πατέρας του κοσμοπολίτικου μυθιστορήματος στα χρόνια του Μεισοπολέμου.

Έπειτα, με την κλούσια μόρφωσή του, το πολυσύνθετο ταλέντο του, την τεράστια προσφορά του στα γράμματα, αναδείχτηκε ένας διαπρεπής συγγραφέας. Λογοτέχνης, ποιητής, πεζογράφος, κριτικός θιάτρου, λογοτεχνίας και εικαστικών τεχνών, γιατρός ψυχοπαιδαγωγός, ψυχαναλυτής, δημοσιογράφος. Πιερήφανος σαν αετός. Δεν έσκυψε κεφάλι και δε λύγισε σπόνδυλο στα γλοιώδη κι ανάξια των εποχών κατεστημένα, για να προβληθεί και να διαδοθούν τα έργα του. Γνώριζε πως το τιτλούχο παρόν σε γράμματα και τέχνες, είναι σάπιο. Οι γενιές του μέλλοντος ας εκτιμήσουν τα έργα του.

Στα 1920 μετέφρασε 360 ποιήματα αρχαίων Ελλήνων και Λατίνων ποιητών. Ακούραστος δουλιευταράς. Πήρε μέρος σ' ευρωπαϊκά Συνέδρια και σαν πρόεδρος της Ψυχαναλυτικής και Ιατρικής Εταιρίας της Ελλάδας. 400 συγγράμματα και πραγματείες του, μεταφράστηκαν σ' όλες σχεδόν τις γλώσσες των χωρών της Α. Ευρώπης. Πάνω από 60 χρόνια, διακόνησι τίμια κι αθόρυβα τις τέχνες και τα γράμματα. Υπηρέτησε μι ιδιαίτερη συνέπεια και συνέλιξη την κριτική του θιάτρου. Ιδρυτικό μέλος και στέλεχος και στην Ένωση Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών Ελλάδας.

Έγραψε ταξιδιωτικές εντυπώσεις, μυθιστορήματα, νουβέλλες, διηγήματα, μελέτες, δοκίμια, ποιήματα, θέατρο· επιμειλήθη κι μια ρωσική ανθολογία.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα της ανεκτίμητης και σχιδόν σ' όλα τα είδη του λόγου δημιουργικής προσφορά του, ήταν σε ύψος, η λιτή, καθαρία κι αυστηρή γραφή του, η εξουχιαστική εριμνητική διάθεση, η βαθιά ψυχολογική και η σφαιρική ανάλυση στο αντικείμενό του.

Ο Άγγ. Λόξας ήταν ένας βράχος λογικής κι επιστημονικής σκέψης, κι κοινωνικής τίχνης, 70 ελάκι ρα χρόνια, μια αξιόπριπη κι αξιοσίβαστη πνευματική προσωπικότητα. Ελάχι-στοι μιναν απ' αυτή τη γινιά. Ο Αρακουλίδης έφυγε πικράμντος, και συν ζι χαμμένος από τους «παιώντες»... μα κάρντι μεγάλωτος σιμνός και γνωστικός. Αναπαύτηκε στα Πλάτσια πιάδια, για να μείνι η μορφή του στα έργα του· και η μνήμη του στη συνείδηση, των όσων γνώρισαν την αξία του.

Α. Μάλαμας

ποιία του λαού μας το 1940-41». Είχε δε, πλούσια πρωτότυπα κι αποκαλυπτικά στοιχεία, ντοκουμέντα και ανέκδοτα από ειδική έρευνα και μελέτη του. Συνάμα και 2 ομιλίες, για τις «Έννοιες του χρόνου στην ανατολή του 1986». Όλες οι παραπάνω ομιλίες, είχαν πλατιά συγκινητική και διδαχτική απήχηση στο λαό.

Θεατρικές παραστάσεις με έργα Α. Μάλαμα

● Η Σατιρική κωμωδία του Λάμπρου Μάλαμα «Μεσίτες» που είχε ανεβεί πέρυσι στην Αλβανία με μεγάλη επιτυχία, σε σκηνοθεσία του κορυφαίου θεατροδασκαλου Γκέργκι Βλιάσι και μετάφραση Α. Τσάτσι και Β. Κότσια, παίζεται κι εφέτος με περιοδείες του θίασου και ψυχαγωγεί κι ενθουσιάζει, σ' όλες τις πόλεις, για δεύτερη χρονιά. Όπως πληροφορηθήκαμε η παράσταση θα περάσει και στην αλβανική τηλεόραση. Στο μεταξύ, από το Επιθεωρησιακό Θέατρο «Εστράντα» στα Τίρανα, ετοιμάζεται παράσταση και με άλλη κωμωδία του Α. Μάλαμα από τις «Εφτά Μονόπραχτες».

● Η ίδια Σατιρική Κωμωδία όπως αναγγέλθηκε στο ραδιόφωνο και στον Τύπο της Αθήνας έχει συμπεριληφθεί στο φετινό ρεπερτόριο του Ηπειρωτικού Θεάτρου. (ΔΗΠΕΘΗ) και θ' ανεβεί στη σκηνή του την άνοιξη.

Το ερασιτεχνικό θέατρο Θεσπρωτίας, ξεκινάει τη δεύτερη περιοδεία του στην Ήπειρο με κωμωδία του Α. Μάλαμα και δυο άλλων θεατρικών συγγραφέων.

● Σε σκηνοθεσία του δ/ντή του ΔΗΠΕΘΗ κ. Νίκου Παπαδάκη, ανέβηκε από το Δημ. Περ. Θέατρο Ηπείρου στα Γιάννινα μ' επιτυχία η γνωστή κωμωδία του Ρώσου συγγραφέα Γκόγκολ «Ο Επιθεωρητής» με σκηνικά και κοστούμια Ιωάννας Λαζαρίδη. Πρωταγωνιστούν: Γιάννης Θωμάς Στ. Σαμαρτζής, Σάσα Καστούρα, Μαρία Μακρή, κ.ά.

● Γιορτάστηκε το Νοέμβρη στην αλβανική πρεσβεία της Αθήνας, η επέτειος της απελευθέρωσης, του φίλου σκιπητάρικου λαού, που τίμησαν πολλοί επίσημοι και ανεπίσημοι Έλληνες.

● Στα Τίρανα πέθανε ο διαπρεπής καλλιτέχνης και φιλοσοφημένος λόγιος Οδυσσεύς Πασχάλης, σε ηλικία 84 χρόνων. Ο σιβαστός φίλος του «Ελ. Πνεύματος» που στο 52 τεύχος του είχαμε μια περίφημη συνέντευξη, ήταν από τους πιο κορυφαίους γλύπτες των Βαλκανίων· κι ως την τελευταία του πνοή, δίδασκε στο ατελιέ του 40 μαθητές.

● Στις 19 Οκτώβρη έγινε στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας στο Ν. Φάληρο «Πανελλήνια εκδήλωση» δημοτικών τραγουδιών και χορών με υπέροχη μουσική βραδιά με αντικπροσωπευτικά συγκροτήματα, απόλη την Ελλάδα. Ήταν μια γνήσια κι εθνική της ψυχής του λαού μας μουσική πανδαισία, με 60 δημοτικούς οργανοπαίχτες και 140 λαϊκούς χορευτές. Καλλιτεχνικοί δ/ντές ήταν ο Χρ. Ζοΐμπας και ο Πέτρος Χαλκιάς. Υπεύθυνος στη χορογραφία ο Κ. Αλεξανδρίδης. Το όλο πρόγραμμα παρουσίασε ο έμπειρος φροντιστής επιμελητής και τραγουδιστής των ηπειρωτικών, γιατρός κ. Γιάννης Οικονομίδης.

● Η Ομοσπ. νδία Μουργκάνας που κλείνει στους κόλπους της 16 ακριτικά χωριά, και πρόεδρο τον κ. Β. Τσοπόκη, πραγματοποίησε πνευματική εκδήλωση στο Κέντρο της ΠΣΕ στην Αθήνα, στις 27 Νοέμβρη, με κύριον ομιλητή, το συγγραφέα και γνωστό παιδαγωγό Νίκο Σκόπα και άλλους, σχετικά με τον αγώνα των 16 χωριών, για την ιστορική, κοινωνική και λαογραφική ανάπτυξη κι εξέλιξη της περιοχής. Τον κ. Σκόπα προλόγισε ο εκλεκτός συντοπίτης λογοτέχνης Φάνης Μούλιος.

● Η Επιτροπή Νεολαίας της Π.Σ.Ε. στις 11 Νοέμβρη, οργάνωσε στο Πνευματικό της Κέντρο (Κλεισθένους 15, Αθήνα) εκδήλωση προς τιμή του Πολυτεχνείου, με ομιλία, ολάιτες, απαγγελίες και μουσικό πρόγραμμα.

● Οι εκλεκτοί συμπατριώτες στην Αυστραλία Νίκος Βουρνάζος και Τάκης Τουμανίτης εξέδωσαν μια σχετικά πλούσια εφημερίδα, της εκεί ομογένειας με διαφωτιστική πατριωτική ύλη και με τίτλο, «Ελληνική Κοινότητα New-Adelaide». Τους συγχαίρουμε.

● Στο μεγαλύτερο τουριστικό προαστριο των Γιαννίνων, το Πέρασμα, ο δημοσιογράφος και ανταποκριτής της ΕΡΤ 2 Στεφ. Ντόβας, εξέδωσε με ζήλο κι επιμέλεια μια ομώνυμη του χωριού του 4σέλιδη εφημεριδούλα, μ' εξαιρετική επιδοση σε αγροτικό, λαογραφικό και τουριστικό περιεχόμενο, γύρω από τη γενέτειρά του. Του ευχόμαστε συνέχεια.

● Ο ποιητής της ανάνεωσης του έμμετρου παραδοσιακού στίχου, Τάκης Κολιαβάς-Μολιωτάκης έβγαλε την εφημερίδα της γενέτειράς του και της Ένωσης Απανταχοί Μολιωτών με τίτλο «Μολιώτικα Νέα».

● Με πρωτοβουλία δραστηριότητα, κι ανάλογες πνευματικές ανησυχίες, ο Ηπειρώτης δάσκαλος λαογράφος κ. Βαγγέλης Ντόκας με μια φιλοπατρίδα ομάδα του χωριού του, Παλιοχώρι-Τζουμέρκων έβγαλαν ένα εξαιρετικό τρίμηνο περιοδικό με τίτλο «Η Φωνή των Παλιοχωριτών». Συγχαίρουμε αυτές τις ευγενικές για λαογραφικές περισυλλογές και πολιτιστικές εξελίξεις φιλοδοξίες, κι ευχόμαστε να προκόβουν και να τις μιμούνται κι άλλοι, γιατί, έτσι μόνο περισώζονται κάποιες αρετές των προγόνων, και άλλες βασικές αξίες του λαϊκού μας πολιτισμού.

● Στο Ανοιχτό Πανεπιστήμιο των Γιαννίνων, σε αίθουσα της Παλ. Ζωσ. Π. Ακαδημίας, στις 5 Δεκέμβρη, μίλησε σε πικνό ακρατήριο ο νομάρχης Γιαννίνων λόγιος και συγγραφέας κ. Βασ. Μπρακατσιούλας, με θέμα «Εισαγωγή στην Ελληνική ποίηση». Τον ομιλητή παρουσίασε ο λόγιος και αντιδρος του Δ. Συμ. λίου ΔΗΠΕΘΗ κ. Βαγγέλης

Φαρμακίς που εξήρε την προσωπικότητά

του ομιλητή και τόνισε πως «η ποίηση είναι το άνθος του λόγου κι εκφράζει την αλήθεια των εποχών που γράφεται».

● Για τον Ε.Π. Παπανούτσο ως φιλόσοφο και παιδαγωγό, οργάνωσε στα Γιάννινα σε αίθουσα της ΖΠΑ, στα τέλη Οκτώβρη Επιστημονικό Συμπόσιο για τα 3 χρόνια από το θάνατό του, το Τμήμα φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Γιαννίνων και με την αιγίδα του ΥΠΕ.

● Για τη 40χρονη προσφορά του στα προοδευτικά γράμματα του ελληνισμού της διασποράς, τιμήθηκε στις 10 Νοέμβρη στο Δημοτικό Θέατρο Κερατσινίου ο περαιωτής συγγραφέας Δημήτρης Λέας. Για τον καλό πεζογράφο του Γιοχάνεσμπουργκ μίλησαν οι γνωστοί ποιητές και λογοτέχνες Παναγιώτης Τσουτάκος και Αλέκος Χρισσοστομίδης.

● Τιμήθηκε στον «Παρνασό» της Αθήνας ο κορυφαίος καλλιτέχνης του θεάτρου και λογοτέχνης Θάνας Κωτσόκοιλος.

● Την 1η Οκτώβρη έγινε στην αίθουσα της Ε.Ε.Α. (Γενναδίου 8, Αθήνα) ειδική εκδήλωση αφιερωμένη σε έργα Ελλήνων και Βοσλγάρων ποιητών για την Ειρήνη.

● Στην ίδια αίθουσα, η Ε.Ε.Α. στις 21 Οκτώβρη τίμησε την αλησμόνητη ποιήτρια Ρίτα Μπούμη-Παπά.

● Σε μουσική βραδιά στον Παρνασό ερμηνεύτηκαν μελοποιημένα κομμάτια του ποιητή και διηγηματογράφου Θίμιου Ι. Χριστόπουλου, από το βιβλίο της ερωτικής του ποίησης «Έλα Τώρα...» Ο ίδιος λογοτέχνης και κριτικός μίλησε στο Πν. Κέντρο του Δήμου Αθήνας στις 9 Οκτώβρη για την πεζογράφο κ. Σοφία Βουγιουκλάκη.

● Στις 16 Δεκέμβρη στη Λυρική Σκηνή, από το «Φάρο Τυφλών Ελλάδας» με τη βυζαντινή του χορωδία, και τα «Ορφικά Μπαλέτα» του περίφημου χοροδασκάλου Κώστα Μπατσά που καλλιέργει και διαδίδει το γνήσιο εθνικό δημοτικό χορό και τραγούδι, χαρήκαμε ένα πρόγραμμα μουσικοχορευτικής αρμονίας κι ομορφιάς. Οι φωνές των τυφλών ήταν τόσο γλυκές και παθητικές, σε τραγούδι και τροπάρι, που το κοινό καταχειροκρότησε, αυτούς και τ' αγγελοῦδια του άριστου καλλιτέχνη Κ. Μπατσά.

Παραφωνία, αποτέλεσε μόνο, η εκτός παραδοσιακής και σύγχρονης πραγματικότητας, αντιφατική, υσοτιμητική κι αφυχαλφγήτη για το λαό, τις μουσικές του προτιμήσεις και τη μουσική του αγωγή) ομιλία ενός κ. Μπαζιάνα, μοντέρνου μουζουκομανή και αμφισβητία της κυρίαρχης δημοτικής μουσικής σαν εθνικής, στην ψυχή του λαού μας.

● Στο θέατρο «Κνωσός» στα Πατήσια, ο Χριστόδουλος Χάλαρης γνωστός και σπουδαίος μουσικοσυνθέτης, που ερευνάει και μελετάει κι ανασταίνει και ζωντανεύει το αρχαίο και το βυζαντινό τραγούδι (βάση πηγή και του δημοτικού μας τραγουδιού) έδωσε μια ιδιότυπη και πρωτάκουστη Συναυλία στα μέσα Δεκέμβρη, με παλιά παραδοσιακά και πρωτότυπα όργανα. Ο Χάλαρης ερμήνευσε κομμάτια από τον «Ορέστη» του Ευρυπίδη, από το 2 και 5 μ.χ. αιώνα, έργα του Ρωμανού Μελωδού και άλλα που κατασυγκίνησε το κοινό του. Αφηγηματική κατατόπιση έκανε η ηθοποιός Ελ. Κισκούρα.

Κυκλοφόρησαν

Λάμπρου Μάλαμα

Δυο νέα βιβλία και πωλούνται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία και στη δ/νση του συγγραφέα στα Γιάννινα. Είναι: οι «Μικροί Ήρωες» 16 διηγήματα για μικρά και μεγάλα παιδιά, σε τέταρτη έκδοση, με προλογικά διακεκριμένον παιδαγωγών και κριτικών που τα αποκαλούν «αληθινά ηθοπλαστικά αριστουργήματα, για σωστή διάπλαση παιδικών χαρακτήρων, για αισιόδοξα περήφανα κι ευτυχισμένα ελληνόπουλα».

Και 2) «Διάλογοι με τη Τζίνα». Ένα πρωτότυπο ρεαλιστικό κι ανθρωπομορφικό μυθιστόρημα για μικρούς και μεγάλους. Ζητείστε τα για το καλό των παιδιών σας.